

From: Inger-Marie Conradsen
Sent: Fri, 21 Feb 2020 09:04:13 +0000
To: DEP Sundheds- og Ældreministeriet
Cc: Mie Saabye
Subject: SV: AVB VS: Høring: Udkast til forslag til lov om ændring af lov om forbud mod tobaksreklame m.v., lov om tobaksvarer m.v., lov om elektroniske cigaretter m.v. og forskellige andre love (Udmøntning af national handleplan mod børn og unges rygning)

Arbejdstilsynet har ingen bemærkninger til det fremsendte lovforslag.

Venlig hilsen

Inger-Marie Conradsen
Specialkonsulent
T 72 20 86 92 | imc@at.dk

Arbejdstilsynet
Landskronagade 33 | 2100 København Ø
T 70 12 12 88 | at@at.dk | www.at.dk

Arbejdstilsynet, Danish Working Environment Authority
Landskronagade 33 | 2100 Copenhagen

Fra: Mie Saabye <msb@sum.dk>
Sendt: 24. januar 2020 13:51
Til: apotekerforeningen@apotekerforeningen.dk; ac@ac.dk; Arbejdstilsynet <arbejdstilsynet@at.dk>; a@aaarch.dk; info@astma-allergi.dk; bsinfo@baggersorensen.com; formand@becig.dk; sek@bestyrelsesforeningen.dk; info_dk@bat.com; brd@brd.dk; kontakt@cfh.ku.dk; forbrugerservice@forbruger.coop.dk; formand@dadafo.dk; farmaceutiske-selskab@pharmadanmark.dk; info@lunge.dk; info@privateskoler.dk; info@danishshipping.dk; drc@thehost.dk; formand@danmarksvejlederforening.dk; dalo@da.dk; dadif@dadif.dk; info@danskerhverv.dk; jesper@helseworld.dk; Dansk Industri <di@di.dk>; Helen.gerdrup.nielsen@regionh.dk; administration@dsff.dk; info@patientsikkerhed.dk; support@bilka.dk; dsr@dsr.dk; dtl@dtl.eu; DEG-L <lederne@deg.dk>; kontakt@dgsnet.dk; mail@danskegymnasier.dk; dh@handicap.dk; Jens Munk Kruse, dalum <jmk@dalumls.dk>; regioner@regioner.dk; Michael Esmann. SOSU <Michael.Esmann@SOSU.dk>; foa@foa.dk; 'dadl@dadl.dk'; lo@lo.dk; 'forbrugerombudsmanden@kfst.dk'; dkuni@dkuni.dk; Datatilsynet <dt@datatilsynet.dk>; dsk@dsk.dk; iva@iva.dk; info@kadk.dk; dssv@dssv.dk; info@diabetes.dk;

info@lunge.dk; info@sundheddanmark.nu; info@efterskoleforeningen.dk; sales@efuma.com; '3f@3f.dk'; 'ff@farmakonom.dk'; 'fa@fanet.dk'; fertin@fertin.com; oliver-twist@oliver-twist.dk; pd@pharmadanmark.dk; moedrehjaelpen@moedrehjaelpen.dk; vuc@vuc.dk; jh@tobaksindustrien.dk; info@smokesolution.com; neg@iba.dk; Max Laigaard, Randers TS <ml@randers-ts.dk>; kontakt@eeo.dk; fertin@fertin.com; ac@fbr.dk; info@fadd.dk; hf@fadl.dk; hej@friefagsskoler.dk; dj@sctib.dk; fkf@kristne-friskoler.dk; hjj@dbi-net.dk; fas@dadl.dk; ing@fugleviglund.dk; fms@fms.dk; ftf@ftf.dk; sune@lilleskolerne.dk; mail@danskegymnasier.dk; post@hjertereforeningen.dk; horesta@horesta.dk; sek@jordemoderforeningen.dk; info@igldk.dk; national@kfum-kfuk.dk; kk@kirkenskorshaer.dk; kfs@sundkom.dk; kl@kl.dk; ka@ka.dk; info@cancer.dk; Maskinmesterskolen København <info@msk.dk>; plo@dadl.dk; info@rigsrevisionen.dk; info@landboudom.dk; landselevbestyrelse@foa.dk; los@los.dk; lu@lus.dk; gyntler@mail.dk; LH Handelsskoleelever <lh@handelselever.dk>; info@lif.dk; dmn@martec.dk; mf@mmf.dk; medico@medicoindustrien.dk; info@nbl-landsforening.dk; nnf@nnf.dk; support@pharmakon.dk; pmi.internet@pmi.com; Erik Juul Hansen, Private Gymnasier <private@gymnasier.dk>; psf@psf.nu; uc-dk@uc-dk.dk; Rådet for Socialt Udsatte <post@udsatte.dk>; kmp@sam.sdu.dk; mail@simac.dk; benny.husted@skanderborg.dk; post@skole-foraeldre.dk; sl@sl.dk; info@tobaksproducenterne.dk; aams@aams.dk; cthr@sundbynetvaerket.dk; gc@dsr.dk; Info@sygeforsikring.dk; mail@soefartens.org; info@tandlaegeforeningen.dk; post@branchedanmark.dk; kontakt@dagrofa.dk; fysio@fysio.dk; info@danskepatienter.dk; info@dansktp.dk; info@lunge.dk; kontakt@roegfrifremtid.dk; support@smoke-it.dk

Emne: Høring: Udkast til forslag til lov om ændring af lov om forbud mod tobaksreklame m.v., lov om tobaksvarer m.v., lov om elektroniske cigaretter m.v. og forskellige andre love (Udmøntning af national handleplan mod børn og unges rygning)

Til alle høringsparter

Se venligst vedhæftede høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om forbud mod tobaksreklame m.v., lov om tobaksvarer m.v., lov om elektroniske cigaretter m.v. og forskellige andre love (Udmøntning af national handleplan mod børn og unges rygning).

Sundheds- og Ældreministeriet skal anmode om at modtage eventuelle bemærkninger til udkastet **senest fredag den 21. februar 2020.**

Bemærkningerne bedes sendt til Sundheds- og Ældreministeriet på sum@sum.dk med kopi til msb@sum.dk

Med venlig hilsen

Mie Saabye

Chefkonsulent, Center for Forebyggelse og Psykiatri

Direkte tlf.: 72269603/21753362

Mail: msb@sum.dk

Sundheds- og Ældreministeriet • Holbergsgade 6 •
1057 København K • Tlf. 7226 9000 • Fax 7226 9001 • www.sum.dk

05. februar 2020

Sundheds- og Ældreministeriet
e-mail: sum@sum.dk
cc: msb@sum.dk

Strandboulevarden 49
2100 København Ø

Tlf +45 3525 7500
Fax +45 3525 7701
www.cancer.dk

UNDER PROTEKTION AF
HENDES MAJESTÆT DRONNINGEN

Høring: Udkast til forslag til lov om ændring af lov om forbud mod tobaksreklame m.v., lov om tobaksvarer m.v., lov om elektroniske cigaretter m.v. og forskellige andre love (Udmøntning af national handleplan mod børn og unges rygning)

Kræftens Bekæmpelse takker for muligheden for at kommentere på regeringens forslag til udmøntning af en national handleplan mod børn og unges rygning. Tobak er årsag til, at ca. 13.000 danskere dør for tidligt hvert år. Rygning er årsag til lungekræft og mindst 15 andre kræftformer. Der er de senere år sket en stigning i andelen af børn og unge, der ryger, og hver dag begynder 40 danske børn og unge at ryge. Det er derfor afgørende at styrke indsatsen mod særligt børn og unges rygning.

Prisen på tobak er det enkeltstående mest effektive tiltag til at mindske børn og unges rygning. Derfor vækker det glæde, at regeringen og dens støttepartier i forbindelse med finanslovsaftalen har besluttet, at prisen på en pakke cigaretter skal stige til 60 kr. i 2022. Kræftens Bekæmpelse mener dog fortsat, at prisen på en pakke cigaretter skal stige op til 90 kr. inden for få år.

Et ambitiøst og historisk løft af tobaksforebyggelsen i Danmark

Kræftens Bekæmpelse mener, at den foreslåede brede vifte af tiltag samlet set udgør et ambitiøst og historisk løft af tobaksforebyggelsen i Danmark. Det er et vigtigt skridt mod visionen om, at ingen børn og unge ryger i 2030.

Røgfri skoletid på både grundskoler og ungdomsuddannelser vil sikre, at børn og unge ikke længere møder tobak i løbet af skoledagen. Neutrale pakker og tobak under disken vil gøre tobakken mindre synlig og fristende for børn og unge og signalere, at tobak ikke er et produkt på linje med tyggegummi eller slik. Forbuddet mod søde, børnevenlige smage i for eksempel vandpibetobak og tyggetobak vil også gøre produkterne mindre tillokkende for børn og unge. Det er også positivt, at der nu gives lettere adgang for kommunerne til at udlevere gratis rygestopmedicin, så de borgere, der har brug for det, kan få en ekstra håndsækning til at blive røgfri.

Fremtidssikring af lovgivningen: alle former for tobak bør inkluderes

I lovforslaget er pibetobak, cigarillos m.v. undtaget fra regler om f.eks. smagsstoffer og neutrale pakker. Det åbner op for, at disse produkter i fremtiden bliver designet og markedsført til børn og unge. Cigarillos findes f.eks. allerede i små farvestrålende 10-stykpakker med dobbeltfilter, med smag af vanilje eller med klikfunktion (bilag 1). Kræftens Bekæmpelse mener, at det er vigtigt, at fremtidssikre lovgivningen ved at inkludere alle former for tobak.

Det bør også præciseres, at nye kategorier af tobaksvarer er omfattet af samme regulering som cigaretter. Det vil sikre, at opvarmet tobak og kommende lignende produkter automatisk reguleres ift. smag, markedsføring, standardiserede pakker, røgfri miljøer m.m.

Afgrænsning af specialbutikker

I lovforslaget er specialbutikker, der sælger piber, pibetobak, cigarer eller e-cigaretter, undtaget fra forbuddet mod synlig opstilling på salgssteder (tobak under disken). Kræftens Bekæmpelse mener, at definitionen på specialbutikker bør præciseres, så disse butikker afgrænses til udelukkende at sælge piber, pibetobak og cigarer eller e-cigaretter. Det bør også gøres klart, at specialbutikkerne ikke samtidig må sælge cigaretter, andre tobaksvarer eller f.eks. dagligvarer. Derved sikres det, at f.eks. kiosker ikke kan betegnes som specialbutikker.

Forpligtende mål for børn og unges rygning

Kræftens Bekæmpelse anbefaler, at tobaksplanen følges op med forpligtende mål for at nedbringe børn og unges rygning, så man kan følge effekten af de foreslåede tiltag. Det vil også give mulighed for løbende justering og igangsættelse af nye initiativer afhængig af udviklingen i børn og unges rygning og tobaksindustriens produktudvikling. Det har vist sig effektivt i forhold til trafiksikkerhed og miljølovgivning.

Vi henviser endvidere til vedlagte bilag 2 med referencer til lovteksten og yderligere uddybning af Kræftens Bekæmpelses kommentarer.

Med venlig hilsen

Jesper Fisker
Administrerende direktør
Kræftens Bekæmpelse

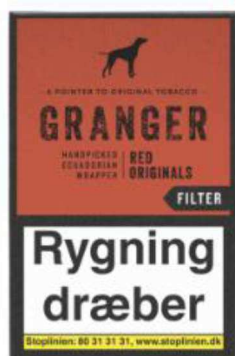
05. februar 2020

BILAG 1 til høringssvar vedr.: Høring: Udkast til forslag til lov om ændring af lov om forbud mod tobaksreklame m.v., lov om tobaksvarer m.v., lov om elektroniske cigaretter m.v. og forskellige andre love (Udmøntning af national handleplan mod børn og unges rygning)

Eksempler på cigarillos til salg i Danmark per 5. februar 2020

17 stk. Klikfunktion og mentolsmag.

14 stk. "Cigarillos med håndplukkede naturlige tobakdæksblade. 100 % nedbrydeligt filter."

10 stk. Pocketsize og "aromatisk duft og smag og er produceret med et sweet dipped filter."

10 stk. Smag af mentol.

Eksempler på cigarillos fra udlandet per 5. februar 2020

10 stk. Klikfunktion med pebermyntesmag Lanceret januar 2020 i Storbritannien.

20 stk. Klikfunktion med bærsmag. Til salg i Holland.

10 stk. Dobbeltfilter. Til salg i Tyskland.

05. februar 2020

BILAG 2 til høringsvar vedr.: Høring: Udkast til forslag til lov om ændring af lov om forbud mod tobaksreklame m.v., lov om tobaksvarer m.v., lov om elektroniske cigaretter m.v. og forskellige andre love (Udmøntning af national handleplan mod børn og unges rygning)

Kræftens Bekæmpelse takker for muligheden for at kommentere på forslaget til udmøntning af regeringens handleplan. De foreslåede tiltag udgør samlet et ambitiøst og betydningsfuldt løft af tobaksforebyggelsen i Danmark.

Kræftens Bekæmpelse har i dette bilag følgende uddybende kommentarer til de love og bekendtgørelser, som lovforslaget omfatter:

Alle former for tobak bør inkluderes i lovgivningen

(Lov om tobaksvarer m.v., Lovforslag § 14 stk. 5, og § 21a stk. 2)

Vi ser allerede nye produkter med mentol, og Kræftens Bekæmpelse anbefaler, at også cigarillos, cigarer, pibetobak og piber omfattes af samme regulering som anden tobak herunder forbud mod kendetegnende aromaer og kravet om standardiseret indpakning. Det gælder især cigarillos og pibetobak. På den måde sikres det, at disse produkter ikke markedsføres med egenskaber, der appellerer til børn og unge, og at de unges tobaksforbrug ikke blot skifter til disse produkter. Det bør også tydeligt fremgå, at nye kategorier af tobaksvarer som f.eks. opvarmet tobak er inkluderet, så det sikres, at disse produkter heller ikke markedsføres til børn og unge.

Specialbutikker bør tydeligt defineres og afgrænses

(Lov om forbud mod tobaksreklame m.v., Lovforslag § 5a stk. 2 og Lov om elektroniske cigaretter m.v., Lovforslag § 18a stk. 2)

Kræftens Bekæmpelse mener, at definitionen på specialbutikker tydeligt bør afgrænses, så det fremgår klart, at de kun må sælge piber, pibetobak og cigarer eller e-cigaretter og ikke nye kategorier af tobaksvarer som f.eks. opvarmet tobak. Det bør også fremgå, at specialbutikkerne udelukkende må sælge det produkt, de er specialiseret i, så de ikke samtidig sælger cigaretter, andre tobaksvarer eller dagligvarer. Det vil betyde, at f.eks. kiosker eller butikker, hvor børn og unge kommer, ikke kan defineres som specialbutikker.

Røgfri matrikel og røgfri skoletid bør gælde for alle uddannelser med optag af unge under 18 år

(Lov om Røgfrie miljøer m.v., Lovforslag § 7 stk. 1)

Kræftens Bekæmpelse anbefaler, at benævnelsen *fortrinsvis* fjernes fra forslaget om røgfri matrikel, så der ikke er tvivl om, at røgfri matrikel og røgfri skoletid gælder alle skoler, institutioner m.v. med optag af børn og unge under 18 år. Det vil mindske tvivlen om, hvordan røgfri skoletid skal implementeres og administreres. Det er vigtigt, at der indføres røgfri matrikel og røgfri skoletid på institutioner, hvor der på samme matrikel både udbydes en ungdomsuddannelse (f.eks. social- og sundhedsassistent eller HF) og en videregående uddannelse (f.eks. sygeplejerskeuddannelse). Tilsvarende an-

befaler Kræftens Bekæmpelse, at AMU-kurser og VUC omfattes af røgfri skoletid, hvis de deler matrikel med en uddannelse, der har optag af unge under 18 år. Hensynet til børn og unge under 18 år må vægte tungest i de tilfælde, hvor matriklen omfatter både ungdomsuddannelser og voksenuddannelser.

Uddeling af tobaksvarer som vareprøver bør ikke være tilladt

(Lov om tobaksreklame m.v., Lovforslag § 5 stk. 2)

Ifølge lovforslaget er det tilladt for tobaksindustrien at uddele gratis vareprøver til ledende medarbejdere i detailhandlen. Men uddeling af store mængder gratis vareprøver øger risikoen for, at tobaksprodukterne finder vej til forbrugerne, som tidligere beskrevet i medierne. Kræftens Bekæmpelse mener ikke, at den form for gratis vareprøver på tobak bør være tilladt. Der bør som minimum være et loft for, hvor mange vareprøver, der må uddeles til ledende personale på salgssteder, så de ikke kan modtage tobak i ubegrænsede mængder.

Mentol bør også omfattes af reglerne om smagsstoffer

(Lov om tobaksvarer m.v., Lovforslag § 14)

Det er velkendt, at mentolsmag appellerer til børn og unge og mildner røgen for nye rygere. Derfor bliver smag af mentol forbudt i cigaretter og rulletobak fra den 20. maj 2020 iht. EU's tobaksvaredirektiv. Lovforslaget forbyder smagsstoffer i f.eks. vandpibetobak og tyggetobak, men mentol er undtaget fra dette forbud. Det giver risiko for, at der f.eks. bliver markedsført pibetobak med mentolsmag, som kan blandes med rulletobak, for på den måde at omgå forbuddet mod mentolsmag i hjemmerullede cigaretter. Kræftens Bekæmpelse anbefaler derfor, at forbuddet mod smagsstoffer inklusiv mentol udvides og dækker alle typer tobak.

Klare regler for standardiserede pakker

(Lov om tobaksvarer m.v., Lovforslag § 21a)

Kræftens Bekæmpelse mener, at det er særdeles positivt, at der indføres standardiserede tobakspakker for at begrænse pakkernes reklameeffekt over for børn og unge. Erfaringer fra udlandet har dog vist, at det er nødvendigt at stille tydelige krav til pakkernes og cigaretternes udformning. Derved sikrer man, at de ikke bliver tilført design og elementer, der alligevel gør produkterne attraktive og tiltalende for børn og unge.

Vi ser allerede pakker med rundede kanter, udsmykning på de enkelte cigaretter eller særligt indlægspapir i pakkerne. Kræftens Bekæmpelse mener derfor, at det er afgørende, at der fastsættes meget klare krav til både de standardiserede pakker og selve cigaretternes udformning. Kun de elementer, der er nævnt i lovteksten, bør være tilladt, så designelementerne ikke flyttes fra pakkerne til cigaretterne i form af f.eks. farvestrålende logoer, grafik eller guldfarve. Klare regler for pakkernes og cigaretternes udformning vil begrænse tobaksindustriens mulighed for at omgå reglerne og markedsføre tobaksprodukterne til børn og unge.

Klare definitioner på tobaksvarer

(Bekendtgørelse af Lov om forbud mod salg af tobak og alkohol til personer under 18 år § 1, stk. 2, nr. 1 og 2 og Bekendtgørelse af Lov om forbud mod tobaksreklame m.v. § 1, nr. 1 og 2)

I flere af lovene defineres tobak ud fra, hvordan det bruges, f.eks. at det "*..ryges, indsnuses, suttes eller tygges*". Kræftens Bekæmpelse mener, at det er problematisk, fordi der løbende kommer nye tobaksprodukter på markedet, som anvendes på andre og nye måder, som f.eks. opvarmet tobak.

Derfor anbefaler Kræftens Bekæmpelse, at man anvender en bred og fremtidssikret definition, der omfatter alle tobaksprodukter, uanset hvordan de bruges eller optages. Det bør præciseres, at definitionen også gælder nye kategorier af tobaksvarer. Derved bliver alle fremtidige produkter, som indeholder tobak, automatisk inkluderet. Definitionen på tilbehør bør på tilsvarende vis ændres, så den omfatter tilbehør til *anvendelse* af tobak og ikke kun til tobaksrygning.

Effektiv alderskontrol

(Bekendtgørelse af Lov om forbud mod salg af tobak og alkohol til personer under 18 år)

Det er positivt, at man med loven vil indføre et aktivt og effektivt kontrolsystem for at begrænse salg af tobak til mindreårige, så loven bliver overholdt. Kræftens Bekæmpelse støtter desuden forslaget om elektronisk validering via betalingskort og lignende, som foreslået af branchen.

Høringssvar

Lov om ændring af lov om forbud mod tobaksreklame m.v., lov om tobaksvarer m.v., lov om elektroniske cigaretter m.v. og forskellige andre love (Udmøntning af national handleplan mod børn og unges rygning)

3F takker for muligheden for at afgive høringssvar til udmøntningen af den nationale handleplan mod børn og unges rygning.

3F vil indledningsvis gerne rose regeringen for initiativet med den nationale handleplan mod børn og unges rygning. Rygning er et meget stort problem blandt unge, og et problem der ofte fortsætter ind i voksenlivet. Rygning er også en meget stor årsag til den store ulighed i sundhed, en ulighed der særligt rammer kortuddannede, hvorfor det er af særlig stor interesse for 3F.

For 3F er det særligt spørgsmålet omkring røgfri matrikel der har vores interesse, det skyldes det forhold, at vi igennem flere år har set forundret til, at rygning var forbudt på matrikler der huser f.eks. gymnasier, men ikke erhvervsskoler, hvilket efter vores opfattelse er en af årsagerne til at der i dag er 3 gange så mange rygere på erhvervsskolerne, som på gymnasierne. Forslaget er set fra vores side så godt, at vi ikke ser nogen grund til at vente med ikrafttræden til sommeren 2021, men at det bør ske tidligere, og gerne allerede fra denne sommer.

Som vi læser forslaget, er der dog et par modstridende formuleringer, på den ene side fremgår det, at ingen børn og unge på f.eks. ungdomsuddannelserne skal konfronteres med røg, og på den anden side fremgår det, at matrikler der huser voksenuddannelser ikke er omfattet af rygeforbuddet. Det efterlader en åbenlys problematik, da vi er vidende om, at flere matrikler både indeholder uddannelser for børn og unge, og uddannelser der henvender sig til voksne. Vi sætter vores lid til, at afgørelser i tvivlsspørgsmål, træffes således at ingen børn og unge fremover udsættes for røg i skoletiden.

For 3F er det ligeledes vigtigt at eleverne bliver inddraget i arbejdet med røgfri skoletid og røgfri matrikel, herunder hvordan der kan laves politikker, der imødekommer og hjælper folk, der har en udfordring/ryger, og hvordan der kan arbejdes med anden kultur på skolerne. Denne forpligtigelse bør efter vores opfattelse stå mere klart i forslaget.

Ligeledes ønsker vi at det af forslaget kommer til at fremgå, at kommunerne bør forpligtes til at igangsætte aktiviteter på skolerne, og samarbejde med skolerne om hjælp til rygestop herunder tilbud om rygestop medicin.

Med disse ord ser 3F frem til at de mange initiativer iværksættes.

3F står selvfølgelig til rådighed for en yderligere uddybning af vores høringssvar, hvis der er behov herfor.

Tina Christensen
Næstformand, 3F

Børnerådet

Sundheds- og Ældreministeriet
Holbergsgade 6
1057 København K

21.02.2020
J.nr. 3.4.4/mdi

Børnerådets hilser en national handleplan mod børn og unges rygning velkommen

Børnerådet støtter lovforslaget, der ønsker at ændre en række love i forbindelse med udmøntningen af den nationale handleplan mod børn og unges rygning. Det drejer sig bl.a. om ændring af lov om forbud mod tobaksreklame m.v., lov om tobaksvarer m.v. og lov om elektroniske cigaretter m.v.

Børnerådet har tidligere opfordret Folketinget til at samles om en national handleplan med konkrete milepæle og initiativer, som beskytter børn og unge mod afhængighedsskabende og skadelige tobaksprodukter. Rådet hilser derfor lovforslaget velkomment, idet handleplanen med et forebyggende fokus iværksætter en overordnet strategi for at beskytte børn og unge mod de skadelige effekter af tobak. Sammen med de højere priser på tobak er den nye nationale handleplan et stort og vigtigt skridt mod en røgfri generation.

Forbud mod synlig anbringelse og fremvisning

Børnerådet bakker op om en skærpelse af de gældende regler for reklamer for tobaksprodukter, så al synlig anbringelse og fremvisning på salgssteder bliver forbudt. Dette gælder for tobaksvarer, tobakssurrogater, urtebaserede rygeprodukter samt elektroniske cigaretter og genopfyldningsbeholdere med og uden nikotin. Forskning viser, at skjulte tobaksvarer kan bidrage til, at børn og unge ikke fristes til at begynde at ryge eller få tilbagefald efter rygestop. Ligeledes er Børnerådet positivt stillet i forhold til, at lovteksten udvides til at omfatte alle tobaks- og nikotinprodukter, og at lovforslaget også omfatter salg på internetsider og i apps.

Børnerådet finder det dog problematisk, at lovens forbud mod synlig anbringelse og fremvisning ikke omfatter alle salgssteder. Derimod er steder, hvor man er specialiseret i salg af elektroniske cigaretter og genopfyldningsbeholdere med og uden nikotin, piber, pibetobak og cigarer undtaget i forslaget. Uanset om kunderne hos salgssteder opsøger forretningen af egen drift eller ej, bør man skjule produkterne og dermed mindske sandsynligheden for, at kunderne fristes til at købe produkterne.

Standardiserede pakker

Børnerådet finder det særdeles vigtigt og positivt, at der med lovforslaget indføres standardiserede pakker for alle tobaksvarer, urtebaserede rygeprodukter og elektroniske cigaretter. Det betyder nemlig, at pakkerne får et ensartet udtryk. Erfaringer fra andre lande viser, at det netop har en god effekt, når producenternes reklameeffekt bliver mindsket.

Røgfri skoletid m.v.

Børnerådet kan tilslutte sig kravet om røgfri skoletid for elever på alle grundskoler, kostskoler, efterskoler samt ungdomsuddannelser, der har optag af børn og unge under 18 år. Det er et vigtigt tiltag, at alle ungdomsuddannelser, der har optag af børn og unge under 18 år nu bliver omfattet af loven. Her er de røgfrie miljøer med til at sikre, at børn og unge ikke konfronteres med rygning eller anden brug af tobaksvarer, tobakssurrogater eller urtebaserede rygeprodukter i løbet af skoledagen. Det er ligeledes positivt, at lovforslaget forbyder salg af tobak, tobakssurrogater, urtebaserede rygeprodukter samt elektroniske cigaretter og genopfyldningsbeholdere med og uden nikotin på skolerne.

Regulering af smagsstoffer

Børnerådet tilslutter sig et forbud mod salg af tobaksvarer og elektroniske cigaretter med smagsstoffer. Forskning viser, at smagsstoffer i bl.a. elektroniske cigaretter i høj grad appellerer til unge, som ikke tidligere har røget. Et forbud mod smagsstoffer er et vigtigt skridt mod at beskytte børn og unge mod sundhedsrisici og afhængighed.

Alderskontrol og skærpelse af strafniveau for overtrædelse af forbud mod salg af tobak til personer under 18 år

Børnerådet finder det positivt, at loven om forbud af salg af tobak til personer under 18 år udvides til også at omfatte tobakssurrogater og urtebaserede rygeprodukter. Børnerådet ser det som særdeles vigtigt, at den gældende aldersgrænse for salg af tobaksvarer og elektroniske cigaretter håndhæves. Desuden er det positivt, at forslaget indeholder krav til alle forhandlere, der markedsfører via internettet, om at sikre et system, der effektivt verificerer køberens alder. Det er samtidig positivt, at straffen for overtrædelse af salg til børn og unge under 18 år skærpes.

Med venlig hilsen

Mette With Hagensen
Formand for Børnerådet

Lisbeth Sjørup
Sekretariatschef

Høringssvar fra Dansk Selskab for Folkesundhed

Vedr. **Udkast til forslag til lov om ændring af lov om forbud mod tobaksreklame m.v., lov om tobaksvarer m.v., lov om elektroniske cigaretter m.v. og forskellige andre love (Udmøntning af national handleplan mod børn og unges rygning)**

Dansk Selskab for Folkesundhed takker mange gange for at få mulighed for at kommentere på den nationale handleplan mod børn og unges rygning. Dette høringssvar er udarbejdet med stor hjælp og vejledning af tidligere bestyrelsesmedlem og nuværende medlem af Dansk Selskab for Folkesundhed, professor i tobaksforebyggelse Charlotta Pisinger.

Unge rygning er, efter mange årtiers fald, igen begyndt at stige, hvilket er meget alarmerende. Dansk Selskab for Folkesundhed vil derfor starte med at takke Sundhedsministeren og alle de partier, der har været med til at vedtage en national handleplan mod børn og unges rygning. Det er en modig, visionær og historisk indsats, der vil få stor betydning for de danske unges fremtidige helbred og for folkesundheden.

Dansk Selskab for Folkesundhed glæder sig over, at prisen på alle tobaksvarer bliver sat op, og finder det meget vigtigt, at det også gælder nikotinholdige tobakssurrogater.

Der er stærk evidens for, at prisen er den faktor der har størst betydning for om unge begynder at ryge ¹, og evidensen finder også, at høj pris er den faktor der mindsker den sociale ulighed mest ². Dansk Selskab for Folkesundhed anbefaler derfor, at prisøgningen ikke stopper ved de 60 kroner pr. pakke, men at der lægges en langtidsplan, så prisen, indenfor en kortere årrække, øges til 90 kroner pr. pakke.

Definition af tobaksvarer udvides

Dansk Selskab for Folkesundhed bifalder meget den nye definition af tobaksvarer, dvs. *at loven fremadrettet også skal finde anvendelse på såkaldte tobakssurrogater og på urtebaserede rygeprodukter, og omfatter varer, der er bestemt til at ryges, indsnuses, suttet eller tygges, hvis de helt eller delvist er fremstillet af tobak og varer, der fortrinsvis benyttes i forbindelse med tobaksrygning samt produkter med indhold af nikotin, der ikke er tobaksvarer.*

Vi anbefaler at det kommer til at fremgå meget tydeligt af lovteksten at f.eks. opvarmet tobak er inkluderet og det er også meget vigtigt, at definitionerne tager højde for, at der hele tiden vil komme nye tobaks- og tobakssurrogater/nikotinprodukter på markedet f.eks. nikotingele, nikotinshots, nikotindeodorant, -læbepomade m.m. der vil omgå den i lovteksten definerede administration af nikotin (figur 1).

Figur 1. Eksempler på alternativ nikotinadministration.

Det er meget vigtigt, at produkter med indhold af nikotin, der ikke er tobaksvarer samt elektroniske cigaretter omfattes af den nye definition. Vi har i de seneste år iagttaget, hvordan tobaksproducenterne har markedsført mange nye alternative tobaksprodukter-/surrogater, så som tyggetobak og snus-lignende nikotinposer. Tobaksproducenterne vil formodentlig fremhæve, at der ikke findes evidens for skade ved brug af tyggetobak/tobaksfri nikotinposer eller at skaden er minimal. Vi må understrege, at nikotin i sig selv ikke er uskadelig. Særlig stor er bekymringen for den negative påvirkning af unges hjerner¹, idet nikotin ser ud til at påvirke den kognitive funktion og øge risikoen for opmærksomhedsforstyrrelser og f.eks. angst. Det tog mange årtiers forskning, og nogle gange op til hundrede studier, at frembringe evidens for helbredsskaden ved rygning. Mangelfuld evidens må ikke forveksles med evidens for, at produktet er uskadeligt.

Definitioner på forskellige tobaksprodukter

Dansk Selskab for Folkesundhed hilser det velkommen, at der *indsættes definitioner på pibetobak, tobak, der indtages nasalt, cigar, cigarillo og vandpibetobak*.

Vi læser ud af lovteksten, at en cigarillo defineres som "en lille cigar" og dermed sidestilles med en cigar. Dette vil betyde, at cigarillos ikke er omfattet af den nye lovgivning på tobaksområdet. Dansk Selskab for Folkesundhed vil kraftigt appellere til regeringen om at genoverveje dette, idet vi i udlandet har set en eksplosiv stigning i brug af cigarillos hos unge (bilag 1).

Det er sandt, at cigarer og pibe, indtil nu, ikke har appelleret til danske børn og unge. Vi må dog advare om, at dette meget hurtigt kan ændre sig, idet tobaksproducenterne med stor sandsynlighed vil finde huller i lovgivningen, til at promovere cigarlignende produkter, der ikke omfattes af lovgivningen. Dette har vi set i andre lande.

I denne forbindelse vil vi gøre opmærksomme på, at der findes et produkt, "little cigars"/små cigarer (ikke at forveksle med cigarillos), der intet har med cigarer at gøre, men i størrelse, indhold og udformning til forveksling ligner almindelige cigaretter, blot er det yderste papir ikke hvidt, men brunt (figur 2).

Figur 2. Forskellige tobaksprodukter, inklusiv små cigarer og cigarillos. Bemærk ligheden mellem cigaret og lille cigar

Små cigarer er cigaretter i forklædning (figur 2), og bør være omfattet af den kommende definition af tobaksvarer der er omfattet af loven. I f.eks. USA og Canada har man set stor stigning i brug af små cigarer blandt unge³. I USA er der nu flere unge der ryger cigar, end der ryger cigaretter. Tobaksproducenterne har i udlandet promoveret cigarillos og små cigarer til at omgå lovgivningen, og markedsført disse produkter til unge. Der er ingen grund til at tro, at dette ikke vil ske i Danmark.

Cigarillos og små cigarer er bl.a. populære fordi de indeholder søde smagsstoffer³ og fordi tobaksproducenterne har markedsført pakkerne, så de ligner slik (figur 3).

Figur 3. Eksempler på "børnevenlige" cigarillospækker, der reklamerer med f.eks. frugtsmag

Dansk Selskab for Folkesundhed anbefaler at cigarillos og cigarer fremover følger samme lovgivning som andre tobaksvarer, da tobaksproducenterne ellers har åbne døre til at omgå lovgivningen og f.eks. sælge små cigarer med mentol eller søde smagsstoffer samt omgå marketingsregler.

Såfremt cigarer ønskes undtaget den nye regulering af tobaksvarer, bør det i lovteksten nøje beskrives hvad en cigar er (minimum vægt og størrelse) ligesom der bør opsættes klare regler for, at cigarer og cigarillos kun må sælges i specialbutikker, at de ikke må indeholde smagsstoffer, og at de regler der gælder for markedsføring af andre tobaksprodukter, også skal omfatte cigarer og cigarillos.

Skærpet forbud mod marketing og sponsorering

Dansk Selskab for Folkesundhed støtter fuldt ud forslaget om, at *reklameforbuddet skærpes i forhold til gældende ret, således, at forbuddet også vil komme til at omfatte de situationer, hvor enhver handling i erhvervsøjemed har den virkning at fremme salget*. Vi bifalder også, at det foreslås, at der ikke må ydes økonomisk eller anden støtte til medieproduktion, arrangementer, aktiviteter, enkeltpersoner el.lign. med det formål eller den direkte eller indirekte virkning, at salget af tobaksvarer, tobakssurrogater eller urtebaserede rygeprodukter fremmes.

Dansk Selskab for Folkesundhed anbefaler, at det i lovteksten fremstår meget tydeligt, at handlingen i erhvervsøjemed både er mundtlig, skriftlig, formidlet via presse, film (herunder product placement), internet m.v. og at fremtidige former for massekommunikation vil være omfattet af bestemmelsen.

Dansk Selskab for Folkesundhed støtter fuldt ud, at tobakssurrogater/nikotinprodukter fremover bliver omfattet af lovgivningen om marketingsforbud, da tobaksfri nikotinposer i dag ikke er omfattet og der er talrige eksempler på, at der udleveres gratis prøver og reklameres med "2 for 1" tilbud m.m.

Vi bifalder meget, at der ved "sponsorering" forstås *ethvert økonomisk bidrag til en aktivitet, et arrangement m.v. med sigte på at fremme afsætningen af en tobaksvare*.

Dansk Selskab for Folkesundhed mener det bør tydeliggøres, at "økonomisk bidrag" ikke kun omhandler penge, men ethvert direkte som indirekte bidrag, som f.eks. udlevering af gratis produkter, gratis butiksindretningsinventar, lån af lokaler, oplæring, kurser m.m. Vi opfordrer også til, at product placement

og brug af influensers og f.eks. tricks med dampringe fra e-cigaretter også er omfattet af loven. Der er over 100 millioner YouTube views af e-cigaretter; tricks med dampringe fra e-cigaretter er ekstremt populære. Over halvdelen er produceret/sponsoreret af producenter/forhandlere af e-cigaretter⁴. Marketing overfor unge foregår i dag primært via de sociale medier, og er meget omfattende^{5 6}.

Forbud mod synlig fremvisning af tobaksvarer og tobakssurrogater

Dansk Selskab for Folkesundhed støtter fuldt ud, at *al synlig anbringelse og fremvisning af tobaksvarer, tobakssurrogater og urtebaserede rygeprodukter på salgssteder, herunder på internettet, fremover er forbudt*. Vi opfordrer til, at det meget tydeligt kommer til at fremgå, at dette også vil gælde fremtidige tobakslignende/nikotinholdige produkter, som tidligere omtalt.

Der lægges op til, at det vil være op til den enkelte forhandler, om den pågældende vil skjule varerne i skabe, ved eller under betalingskasser, bag forhæng eller skydedøre, i særlige automater m.v. Ved salg af tobaksvarer, tobakssurrogater og urtebaserede rygeprodukter i fysiske butikker gives der således den enkelte forhandler metodefrihed til at bestemme, hvordan varerne kan skjules.

Vi har iagttaget, at de butikker der frivilligt har indført at skjule cigaretter, ofte har meget vanskeligt ved at håndhæve dette. F.eks. har nogle butikker skabe med skydedøre men halvdelen af skabet står altid åbent med synlige tobaksvarer, da det er besværligt for ekspedienten at lukke døren til skabet helt i igen. Dansk Selskab for Folkesundhed anbefaler at selvlukkende døre/skodder bliver et krav.

Dansk Selskab for Folkesundhed er desuden bekymrede for, at tobaksproducenterne vil tilbyde gratis skabe til at skjule tobaksvarer, der enten er svære at lukke, eller er lige på kanten af lovgivningen, med dominerende udseende, stærk belysning eller (skjult) reklame for nye produkter. Vi anbefaler, at tobaksproducenterne ikke må udforme, forære eller give gode råd omkring udformning af reoler/skabe hvor tobaksvarer skal opbevares skjult.

Røgfri og nikotinfri skoletid

Dansk Selskab for Folkesundhed bifalder, at der indføres krav om *røgfri skoletid på alle grundskoler, kostskoler, efterskoler, ungdomsuddannelser m.v., der har optag af børn og unge under 18 år. Ved røgfri skoletid forstås ikke alene et forbud mod rygning, men også et forbud mod anvendelse af elektroniske cigaretter, tobakssurrogater og urtebaserede rygeprodukter*.

Vi har svært ved at finde definitionen på røgfri skoletid. Det er meget vigtigt, at dette i lovteksten defineres meget tydeligt, så der ikke er mulighed for lokale fortolkninger, der kan udvande loven. Røgfri skoletid betyder, at eleverne ikke må ryge hele skoledagen, de må ikke gå udenfor matriklen og ryge, de må ikke ryge hvis de har fritimer, er på tur/lejrskole eller lignende.

Mange grundskoler, flere erhvervsskoler samt enkelte gymnasier har allerede indført røgfri skoletid, og haft succes med at håndhæve det og set, at andelen af rygere er faldet på skolen.

Dansk Selskab for Folkesundhed bifalder, at forbuddet fremover vil omfatte alle, der færdes på institutionens område, også voksne. Dels fordi der er evidens for, at lærere/voksne er rollemodeller og deres rygning øger risikoen for at børn begynder at ryge, dels fordi det vil give de mindreårige rygere rygetrang at se lærere ryge. Vi finder det beklageligt, at for elever på skoler med kosttilbud, efterskoler m.v. vil kravet alene gælde selve skoletiden. Højskoler optager elever fra de er fyldt 17,5 år, og to ungdomshøjskoler optager elever i alderen 16-19 år. Dansk Selskab for Folkesundhed anbefaler, at i det mindste ungdomshøjskolerne bliver røg- og nikotinfri hele døgnet. Ligeledes anbefaler vi, at alle andre uddannelser, der deler matrikel med en anden uddannelse, der har optag af unge under 18 år, bør være omfattet af den nye lovgivning.

Det foreslås desuden at *sundheds- og ældreministeren fremover kan fastsætte nærmere regler for, hvilke skoler, ungdomsuddannelser m.v. der er omfattet af lovgivningen*. Dansk Selskab for Folkesundhed ser fordele ved dette, men frygter, at denne paragraf kan udnyttes. Tobaksproducenterne vil uden tvivl forsøge at finde sager, som sætter lovgivningen i et dårligt lys. Disse kan udvikle sig til enkeltsager med stor medieopmærksomhed, hvor man prøver at presse sundheds- og ældreministeren til at lave undtagelser på bestemte skoler/institutioner. Vi mener, at denne kurs er farlig, da den kan underminere lovgivningen.

Ifølge § 3, stk. 1, nr. 1, udgår »treårige gymnasiale«, hvorefter det ikke er tilladt at anvende elektroniske cigaretter med eller uden nikotin i eller på børneinstitutioner, skoler, kostskoler, efterskoler, institutioner med udbud af ungdomsuddannelser, opholdssteder og lign., der har optaget børn og unge under 18 år, jf. dog stk. 2 og 3. Bestemmelsen vil således fremover ikke være begrænset til treårige gymnasiale ungdomsuddannelser, men omfatte alle institutioner med udbud af ungdomsuddannelser, der fortrinsvis har optag af børn og unge under 18 år.

Dansk Selskab for Folkesundhed foreslår at ordet *fortrinsvis* fjernes fra forslaget om røgfri matrikel, så der i lovteksten kommer til at stå: "...der har optag af børn og unge under 18 år".

Skærpselse af uddeling af gratis produkter til personale

Dansk Selskab for Folkesundhed bifalder, at §5 *skærpes, så enhver form for uddeling til personale på salgssteder, bortset fra til butiksindehaveren, restauratøren, hotelværten, kantineindehaveren eller andre ledende personer, fremover er forbudt*. Vi har dog vanskeligt ved at se nødvendigheden af, at der fortsat må udleveres gratis vareprøver (tobaksprodukter) til personer på ledelsesniveau. Otte ud af ti danskere ryger ikke, og blandt disse ikkerygere vil der være mange ex-rygere, der kan fristes til at begynde at bruge disse nye gratis produkter, tobaksproducenterne ofte hævder at være så godt som uskadelige. Vi taler ikke om smagsprøver på chokolade, men smagsprøver af stærkt sundhedsskadelige produkter. Dansk Selskab for Folkesundhed anbefaler derfor, at uddeling af gratis tobaks- og nikotinholdige produkter fremover skal være forbudt eller i det mindste stærkt begrænset til 1 stk. produkt (ikke hele pakker eller kartoner).

Forbud mod mentolsmag i tobaksprodukter

Cigaretter og rulletobak med en kendetegnende aroma må ikke markedsføres her i landet efter nuværende lovgivning, og fra den 20. maj 2020 bliver mentolsmag, ifølge EU-lovgivning, også forbudt, hvilket er en meget vigtig beslutning.

Mentolcigaretter er fundet at være endnu mere skadelige, og endnu mere afhængighedsskabende end cigaretter uden mentol, og de appellerer stærkt til unge mennesker.

Dansk Selskab for Folkesundhed er bekymret over, at bestemmelsen ikke vil omfatte pibetobak og cigarer. Befolkningsbaserede undersøgelser viser at 35% - 40% af mentolrygerne planlægger at stoppe, hvis/når mentol forbydes^{7 8}. Der er således et vidåbent "window of opportunity" til at hjælpe rygere af mentolcigaretter til rygestop. Rygestopønsket kan blive undermineret ved, at tobaksproducenterne tilbyder mentol pibe/selvruktobak (figur 4), mentolcigarillos eller små mentolcigarer (figur 5).

Figur 4. Pibetobak med mentol. Der reklameres på hjemmesiden med, at tobakken kan bruges til cigaretrulning.
<https://piber.dk/shop/403-finskaaren-tobak---rulle-tobak/2769-escort-green-grovskaaen-tobak/>

Figur 5. Mentol cigarillos og små mentolcigarer

Tobaksproducenterne opfordrer allerede nu tobaksforhandlere til at tilbyde kunderne alternative mentolprodukter (figur 6). På hjemmesiden, der er oprettet af tobaksproducenten PMI og målrettet cigaretforhandlere reklameres med, at "From 20th May 2020, the only menthol tobacco you can sell is HEETS" (<https://menthol-ban-retail.co.uk/>)

Figur 6. Opvarmet tobak med mentol.

Dansk Selskab for Folkesundhed anbefaler derfor kraftigt, at både cigarer, cigarillos, pibetobak og opvarmet tobak bliver omfattet af lovgivningen. Som tidligere anført, har tobaksproducenters omgåelse af lovgivningen i USA medført, at flere amerikanske unge i dag ryger cigarer end de ryger cigaretter. Problemet er således bare flyttet til et andet sted, uden at skaden er mindsket.

Dansk Selskab for Folkesundhed bifalder meget, at *udstyr, der benyttes i forbindelse med tobaksvarer og urtebaserede rygeprodukter, der gør det muligt at ændre de pågældende tobaksvarers duft eller smag eller deres røgdviklingsintensitet, fremover ikke må markedsføres her i landet.*

Tobaksproducenterne udvikler mange forskellige produkter der kan tilsættes tobaksvarer, så rygerne fortsat kan få mentolsmag. F.eks. en lille kapsel der kan knækkes, og dermed frigiver **mentol**-smag, selvrul-cigaretpapir med mentolsmag, "indlæg" til cigaretpakke, så cigaretter vædes med mentolsmag m.m. (figur 7).

Figur 7. Mentolvædet indlægspapir til cigaretpakker

Smagsstoffer forbydes i e-cigaretter men ikke i tobakssurrogater

Dansk Selskab for Folkesundhed bifalder kraftigt, at *elektroniske cigaretter, genopfyldningsbeholdere med og uden nikotin og smagsstoffer til brug i elektriske cigaretter med en kendetegnende aroma ikke må markedsføres her i landet.*

Unge har den misvisende opfattelse, at e-cigaretter med smage som f.eks. frugt er mindre skadelige ¹¹. Dansk Selskab for Folkesundhed fraråder, at mentolsmag fortsat fremover skal være tilladt i e-cigaretter. Selvom søde smagsstoffer er mest populære hos unge, er mentolsmag populært og studier har fundet, at det er langt mere sandsynligt at unge lader sig friste til at prøve e-cigaretter hvis de smager af mentol, end hvis de smager af tobak ¹².

Dansk Selskab for Folkesundhed finder det meget beklageligt, at tobakssurrogater ikke er omfattet af den nye lovgivning om forbud mod smagsstoffer. Der er forbud mod karakteristiske smagsstoffer i almindelige cigaretter, der fremover kommer til at smage af tobak, idet mentolsmag forbydes. De rygere (mere end tre ud af fire unge rygere ønsker at holde op med at ryge), der overvejer at holde op med at ryge, i forbindelse med mentolforbuddet, får undermineret deres ønske om rygestop, hvis de kan skifte til mentol e-cigaretter, mentol nikotinposer eller lign.

Smagsstoffer appellerer til børn og unge. Dansk Selskab for Folkesundhed anbefaler, at alle smagsstoffer bliver forbudt i alle tobaksvarer, inklusive pibetobak, cigarer, cigarillos, opvarmet tobak samt i alle tobakssurrogater (figur 8) og urtebaserede produkter.

Figur 8. "Børnevenlige" nikotinposer med jordbær-, citrus- og lakridssmag.

Fysiske salgssteder, hvor man er specialiseret i salg af cigarer, pibe eller e-cigaretter

Dansk Selskab for Folkesundhed anbefaler, at specialbutikker kun må sælge det ene produkt de har specialiseret sig i (pibe/pibetobak eller cigarer) og ikke andre produkter/varer.

Dansk Selskab for Folkesundhed anbefaler, at der fremadrettet ikke må oprettes specialbutikker til f.eks. opvarmet tobak, cigarillos eller andre nye tobaksvarer, tyggetobak eller andre tobakssurrogater, så det

fremover kun bliver lovligt at bibeholde de eksisterende fysiske specialbutikker, der udelukkende forhandler pibe/pibetobak eller cigarer. I udlandet har man set meget iøjefaldende glamourøse flagskibsbutikker og lounges for nye tobaksvarer, der sælges som livsstilsprodukt (figur 8), hvilket tiltrækker unge.

Figur 8. Specialbutik for opvarmet tobak, IQOS.

Dansk Selskab for Folkesundhed bifalder, at *forbuddet mod synlig anbringelse og fremvisning af elektroniske cigaretter og genopfyldningsbeholdere med og uden nikotin på salgssteder også vil gælde i forbindelse med internethandel*. Det foreslås samtidig, at skærpede forbud ikke gælder fysiske salgssteder, hvor man er specialiseret i salg af elektroniske cigaretter og genopfyldningsbeholdere med og uden nikotin. Der lægges op til, at Sundheds- og ældreministeren vil kunne fastsætte regler om reklame på salgssteder, og at der efter denne bemyndigelse bliver fastsat regler om, at *specialbutikker for elektroniske cigaretter fremover ikke må reklamere på salgsstedet, i butiksvinduet og på facaden samt at produkterne vil skulle være placeret neutralt, det vil sige på hylder, i bokse eller kasser, der i udformningen ikke har en reklameeffekt*.

Dansk Selskab for Folkesundhed bifalder, at der skal være stærk regulering af hvordan e-cigaretbutikker fremover må se ud, og hvor varerne kan placeres m.m. Disse butikker fylder meget i gadebilledet og promoverer deres varer i vinduet og på fortovet (figur 9). E-cigaretter bør ikke være synlige udefra, de bør gemmes i skabe og skuffer, butikkerne bør have helt neutrale facader og forbud mod flag, skilte, reklamer udenfor samt forbud mod misvisende budskaber som "Røgfri Fremtid".

Figur 9. Eksempler på e-cigaretbutikker der dominerer gadebilledet og har synligt udstillede varer i vinduet

Krav om standardisering af udformning af tobaksvarer

Dansk Selskab for Folkesundhed støtter fuldt ud forslaget om, at den, der markedsfører tobaksvarer og urtebaserede tobaksprodukter her i landet, sikre, at hver enkeltpakning og eventuel ydre emballage har en standardiseret udformning. Det er vigtigt i lovteksten at være meget specifik omkring krav til udformning af både pakker som cigaretter, så tobaksproducenterne ikke kan tilføje særtegn, der gør netop deres cigaretter attraktive. Ligeledes bør der i lovteksten tages højde for, at der ikke må foræres eller sælges covers, der kan dække cigaretpakkerne.

Vi bifalder, at der fastsættes regler om mærkning af tobakssurrogater, herunder regler om forbud mod at benytte elementer eller træk i mærkningen, der kan give et fejlagtigt billede af produkternes formål, anvendelse eller virkninger samt at der vil blive fastsat regler om, at enkeltpakninger af tobakssurrogater er påført oplysninger om bl.a. kontraindikationer, advarsler henvendt til særlige risikogrupper, mulige skadelige virkninger, afhængighedsskabende egenskaber og toksicitet.

Dansk Selskab for Folkesundhed finder det beklageligt, at tobakssurrogater/nikotinprodukter ikke er omfattet af den fremtidige lovgivning og opfordrer til, at man indfører standardiserede pakker for disse produkter. Vi har i Danmark set, at tyggetobak og lignende produkter er blevet aggressivt markedsført, med deraf følgende voldsom stigning i unges brug af disse produkter¹⁰. I Norge har man indført neutrale snuspakker, efter stor stigning i unges brug af snus, samt fordi en stigende andel af snusbrugere er aldrigrygere.

Skærpet håndhævelse af forbud mod salg af tobaksvarer og tobakssurrogater til mindreårige

Dansk Selskab for Folkesundhed støtter forslaget om elektronisk validering via betalingskort, da det har vist sig vanskeligt for unge butiks-/kioskansatte, at håndhæve krav om ID, ved salg af tobaksvarer. Vi støtter også, at bøden for overtrædelse sættes op, og får en sådan størrelse, at den virker præventiv og sender et klart signal om, at reglerne håndhæves effektivt.

Dansk Selskab for Folkesundhed gør opmærksom på, at den myndighed der skal føre kontrollen, både skal have økonomiske ressourcer samt handlemuligheder til at kunne løfte opgaven. Sikkerhedsstyrelsen bør derfor få en afgørende rolle for lovtekstens udformning.

Øvre grænse for nikotinkoncentration i tobaksvarer og tobakssurrogater

Dansk Selskab for Folkesundhed gør opmærksom på, at der ikke findes lovgivning, der sætter øvre grænse for nikotinindhold i f.eks. tyggetobak. Ifølge den aktuelle lovgivning er det tilladt at sælge **e-cigaretter med nikotinkoncentration** på op til 20 mg/ml. Tyggetobak findes i styrken fra 6 mg nikotin/g op til 43 mg nikotin/g, altså mere end det dobbelte af, hvad man har tilladt som øvre grænse for e-cigaretter. I Norge sælges stærkere snus i dag, end for 10 år siden. Dansk Selskab for Folkesundhed opfordrer til, at der i forbindelse med revisionen af tobakslovgivningen indsættes en enslydende øvre grænse for nikotinindhold i alle tobaksprodukter og tobakssurrogater.

1. Vestbo J, Pisinger C, Bast L, et al. Forebyggelse af rygning blandt børn og unge. Hvad virker? . København: Vidensråd for Forebyggelse, 2018.
2. Brown T, Platt S, Amos A. Equity impact of interventions and policies to reduce smoking in youth: systematic review. *TobControl* 2014;23(e2):e98-105.
3. Kong G, Bold KW, Simon P, et al. Reasons for Cigarillo Initiation and Cigarillo Manipulation Methods among Adolescents. *Tobacco regulatory science* 2017;3(2 Suppl 1):S48-s58. doi: 10.18001/TRS.3.2(Suppl1).6 [published Online First: 2017/11/01]
4. Kong G, LaVallee H, Rams A, et al. Promotion of Vape Tricks on YouTube: Content Analysis. *Journal of medical Internet research* 2019;21(6):e12709. doi: 10.2196/12709 [published Online First: 2019/06/20]
5. McCausland K, Maycock B, Leaver T, et al. The Messages Presented in Electronic Cigarette-Related Social Media Promotions and Discussion: Scoping Review. *Journal of medical Internet research* 2019;21(2):e11953. doi: 10.2196/11953 [published Online First: 2019/02/06]
6. JUUL. Marketing & Social Media Code <https://www.juul.com/our-responsibility#regulation>: JUUL Labs; 2019 [accessed 22.05. 2019].
7. O'Connor RJ, Bansal-Travers M, Carter LP, et al. What would menthol smokers do if menthol in cigarettes were banned? Behavioral intentions and simulated demand. *Addiction* 2012;107(7):1330-8. doi: 10.1111/j.1360-0443.2012.03822.x [published Online First: 2012/04/05]
8. Pearson JL, Abrams DB, Niaura RS, et al. A ban on menthol cigarettes: impact on public opinion and smokers' intention to quit. *Am J Public Health* 2012;102(11):e107-14. doi: 10.2105/ajph.2012.300804 [published Online First: 2012/09/22]

9. Shrimpton D. IQOS opens up to independents as menthol cigarettes ban looms <https://www.talkingretail.com/products-news/tobacco/iqos-opens-independents-menthol-cigarette-ban-looms-01-01-2020/>. *Talking Retail* 01.01.2020.
10. Pisinger V, Thorsted A, Huber Jezek A, et al. SUNDHED OG TRIVSEL PÅ GYMNASIALE UDDANNELSER 2019. Statens Institut for Folkesundhed, Studiestræde 6, 1455 København K, Denmark: Statens Institut for Folkesundhed, SDU, 2019.
11. Meernik C, Baker HM, Kowitt SD, et al. Impact of non-menthol flavours in e-cigarettes on perceptions and use: an updated systematic review. *BMJ open* 2019;9(10):e031598. doi: 10.1136/bmjopen-2019-031598 [published Online First: 2019/10/18]
12. Pepper JK, Ribisl KM, Brewer NT. Adolescents' interest in trying flavoured e-cigarettes. *Tob Control* 2016;25(Suppl 2):ii62-ii66. doi: 10.1136/tobaccocontrol-2016-053174 [published Online First: 2016/09/17]

Sundheds- og Ældreministeriet
Holbergsgade 6
1057 København K

21-02-2020
BIS/HJ/800/00008

Svar på høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om forbud mod tobaksreklame m.v., lov om tobaksvarer m.v., lov om elektroniske cigaretter m.v. og forskellige andre love (Udmøntning af national handleplan mod børn og unges rygning)

Sundheds- og Ældreministeriet har den 24. januar 2020 sendt udkast til lovforslag om ændring af lov om forbud mod tobaksreklame m.v., lov om tobaksvarer m.v., lov om elektroniske cigaretter m.v. og forskellige andre love (Udmøntning af national handleplan mod børn og unges rygning) i høring.

Lovforslaget er en udmøntning af aftalen om en national handleplan mod børn og unges rygning indgået den 18. december 2019 mellem regeringen (Socialdemokratiet) og Venstre, Radikale Venstre, Socialistisk Folkeparti, enhedslisten, det Konservative Folkeparti og Alternativet.

Lovforslaget lægger op til en række stramninger på tobaksområdet, som Danmarks Apotekerforening gerne støtter op om.

Lovforslaget lægger endvidere op til en mere smidig adgang for kommunerne til vederlagsfri udlevering af rygestoplægemidler, idet det foreslås, at kommunerne ikke længere skal søge dispensation til vederlagsfri udlevering.

Af lovbemærkningerne fremgår det, at forslaget om at give kommunerne mulighed for vederlagsfri udlevering af rygestoplægemidler alene vil give kommunerne mulighed for at afholde udgifterne til rygestoplægemidlerne, men ikke ændrer på, hvor disse kan udleveres. Det er således Sundheds- og Ældreministeriets opfattelse, at det ikke er afgørende for forventningerne til effekterne af en fremtidig ordning, hvorfra de gratis rygestoplægemidler i praksis udleveres til borgerne.

Apotekerforeningen har ikke bemærkninger til forslaget om at give kommunerne mulighed for vederlagsfri udlevering af rygestoplægemidler, forudsat at det sikres, at borgeren har et reelt frit valg mellem alle producenters rygestopmidler. Det indebærer efter Apotekerforeningens opfattelse, at borgeren har adgang til det fulde sortiment af rygestoplægemidler fra alle leverandører på markedet. Dette bør præciseres i lovbemærkningerne. Endelig forudsætter Apotekerforeningen, at receptpligtige lægemidler fortsat kun kan udleveres fra apotek og ikke vil være omfattet af en § 39 godkendelse til kommunerne eller andre virksomheder med § 39 tilladelse.

Af lovbemærkningernes afsnit 2.10 Rygestopmedicin fremgår det: *"Når en borger modtager vederlagsfrie rygestoplægemidler af kommunen, skal beslutningen om, hvilket rygestoplægemiddel, der skal udleveres, efter lovforslaget foretages af kommunen i samarbejde med borgeren og eventuelt dennes læge for at sikre det bedst*

mulige rygestopforløb". I den forbindelse skal Apotekerforeningen gøre opmærksom på, at rygestopinstruktører ikke er lægemiddelfagligt uddannede, og apotekerne derfor oplever, at kursister kommer med anbefalinger til doseringer, som kan afvige væsentligt fra lægemidlernes anbefalede doseringer. Apotekerforeningen skal derfor anbefale, at lovbemærkningerne justeres, så det er et krav, at der ved udleveringen af rygestoplægemidlerne er adgang til lægemiddelfaglig rådgivning.

I lovbemærkningernes afsnit 5 er der ikke taget hensyn til de økonomiske konsekvenser for detailhandlen og/eller apotekerne, der vil miste salg af rygestoplægemidler, såfremt kommunerne selv søger en § 39 tilladelse.

Med venlig hilsen

Birthe Søndergaard

København d. 21. februar 2020

Til

Sundheds- og ældreministeriet

Fremsendt som e-post til sum@sum.dk med cc til msb@sum.dk med følgende angivelse i emnefeltet:

"Høringssvar – forslag til ændring af love vedr. udmøntning af national handleplan mod børn og unges rygning. Danmarks Private Skoler.

Høringssvar vedrørende ændring af love vedr. udmøntning af national handleplan mod børn og unges rygning

I høringsbrev af 24. januar 2020 anmoder Sundheds- og ældreministeriet om eventuelle bemærkninger vedrørende ovenstående. Foreningen Danmarks Private Skoler – grundskoler og gymnasier takker for muligheden til at give vores synspunkter til kende.

Foreningen er som udgangspunkt enig i, at skoleelever ikke skal konfronteres med rygning eller andre tobaksvarer etc. i skoletiden.

Børneinstitutioner, grundskoler og treårige gymnasiale uddannelser er i dag omfattet af kravet om røgfri matrikel. Ingen må derfor ryge m.v. på institutionerne og skolernes område.

For alle uddannelses- og ungdomsinstitutioner med optag af børn og unge under 18 år foreslås udvidelse af kravet om "røgfri matrikel" til "røgfri skoletid", hvilket betyder, at skolerne skal håndtere et forbud, der rækker ud over skolens område.

Foreningen mener, at signalværdien i et forbud mod rygning i skoletiden kan medvirke til, at færre begynder at ryge, men foreningen mener ikke, det er realistisk, at skoler kan håndhæve forbuddet uden for skolens matrikel og på ejendomme og områder, der ikke tilhører skolen. Et forbud kan håndhæves, hvis der gives forbud mod at forlade skolens matrikel i skoletiden, et forbud, der vil ikke harmonere med dansk skoletradition om tillid til elevgrupper, der ellers må vurderes at kunne tage sikkert vare på sig selv.

På foreningens vegne,
Karsten Suhr, formand
ks@privateskoler.dk

Danmarks Private Skoler
Ny Kongensgade 15, 3.
1472 København K

Sundheds- og Ældreministeriet

sum@sum.dk

msb@sum.dk

21. februar 2020

Høringssvar til forslag til lov om ændring af lov om forbud mod tobaksreklame m.v., lov om tobaksvarer m.v., lov om elektroniske cigaretter m.v. og forskellige andre love, der indgår i udmøntning af national handleplan mod børn og unges rygning.

Dansk Annoncørforening indgår ikke på Sundheds- og Ældreministeriets høringsliste, men ønsker hermed at indsende høringssvar og anmoder samtidigt om at indgå på listen fremover.

Dansk Annoncørforening har følgende overordnede bemærkning:

Vi støtter lovforslagets overordnede formål om at forebygge rygning især blandt børn og unge under 18 år. Samtidigt noterer vi os dog, at forslaget indebærer vidtrækkende og principielle indgreb i virksomheders brug af immaterielle ejendomsrettigheder og forretningskendetegn, som efter vores vurdering ikke er tilstrækkeligt retfærdiggjort.

Vores specifikke bemærkninger er:

Lovforslaget underminerer virksomheders frie brug af immaterielle rettigheder

Virksomheders frie brug af forretningskendetegn som virksomhedsnavn, produktnavn og logo udgør et fundamentalt element i vores samfund og vores økonomiske model. Derfor er den frie brug en rettighed, der er sikret i principiel lovgivning som eksempelvis Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder.

For forbrugeren har varemærket en vigtig informationsværdi, da det optræder som garant for ensartethed og kvalitet. Det sikrer, at forbrugeren kan træffe et informeret valg mellem flere udbydere og styrker dermed også den frie konkurrence.

Dansk Annoncørforening finder derfor forslaget om at indføre standardiserede pakker bekymrende. Vi mener, at det er et disproportional indgreb i en helt basal frihedsrettighed for virksomheder og opfordrer derfor til, at § 21 a. udgår i forslaget til ændring i lov om tobaksvarer m.v.

Utilstrækkelig vurdering af de økonomiske konsekvenser for erhvervslivet

Det fremgår af bemærkningerne til lovforslaget, at ministeriet vurderer, at forslaget kun vil få mindre økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet. Man har dog også kun lavet en halv analyse, da det udelukkende er omkostningerne ved selve omstillingen, man har valgt at tage med.

Dermed undlader ministeriet at forholde sig til den største økonomiske konsekvens, nemlig det værditab i immaterielle rettigheder som de berørte virksomheder vil opleve som følge af forslaget om at indføre standardiseret emballage.

På det grundlag er det Dansk Annoncørforenings vurdering, at lovforslaget ikke lever op til Justitsministeriets vejledning om lov kvalitet afsnit 2.8.6. Vi opfordrer derfor parterne bag lovforslaget til at få udarbejdet en reel vurdering af de økonomiske konsekvenser for erhvervslivet, så forholdet mellem mål og middel i forslaget om standardiseret emballage kan vurderes på et objektivt og faktabaseret grundlag.

Manglende analyse af effekten af forslaget om standardiseret emballage

Som nævnt er det Dansk Annoncørforenings holdning, at et indgreb i virksomheders frie brug af deres immaterielle rettigheder og kendetegn udgør et indgreb i en helt grundlæggende rettighed. Derfor er det vores opfattelse, at det stiller særlige krav til nødvendigheden af ethvert lovforslag, der griber ind i disse rettigheder.

På det grundlag finder vi det bekymrende, at vi har måttet lede forgæves i bemærkningerne til lovforslaget for at finde en evidensbaseret analyse, der underbygger nødvendigheden. Vi er derfor efterladt med indtrykket af, at forslaget om standardiseret emballage er baseret på gisninger fremfor fakta, hvilket vi ikke mener er tilstrækkeligt grundlag for indgreb i fundamentale rettigheder.

Også på det grundlag opfordrer vi parterne bag lovforslaget til at undlade forslaget om standardiseret emballage i de kommende lovændringer.

Med venlig hilsen

Holger Wilcks
Administrerende direktør

Sundheds- og Ældreministeriet
Holbergsgade 6
1057 København
Sendt til sum@sum.dk og msb@sum.dk

Fredag d. 14. februar 2020

Vedr. bemærkninger til forslag til lov om ændring af lov om forbud mod tobaksreklame m.v.

Hermed Fremsendes Dansk Lives bemærkninger til *'Udkast til forslag til lov om ændring af lov om forbud mod tobaksreklame m.v., lov om tobaksvarer m.v., lov om elektroniske cigaretter m.v. og forskellige andre love (Udmøntning af national handleplan mod børn og unges rygning)'*.

Dansk Live er interesseorganisation for landets store og små festivaler og spillesteder og har ca. 115 medlemmer. Sammen arbejder vi for at styrke koncert- og festivalarrangørernes rammer og vilkår og for at sikre danskerne gode livemusikoplevelser.

Dansk Live bakker generelt op om en skærpet indsats ift. tobakssalg overfor unge, men vi oplever, at regeringen med lovforslaget spænder festivaler mv. for en dagsorden, som vi mener bør løses mere overordnet og i en bredere samfundskontekst. Brug af tobak, tyggeprodukter mv. er et samfundsproblem, og ikke alene et festival- og koncertmiljøproblem, og det bør derfor ikke løses med så ensidigt en udvidelse af forbuddet mod tobaksreklame, som der lægges op til i lovforslaget.

Samtidig er det vores klare opfattelse, at al forskning og erfaring viser, at det mest præventive tiltag er en markant stigning i prisen. Vi så derfor hellere et initiativ, der i endnu højere grad gik i denne retning.

Derudover vil vi gerne gøre opmærksom på, at festivalopfattelsen indeholder nogle væsentlige nuancer, med relevans for den konkrete lovgivning. Eksempelvis er der væsentlig forskel på campingfestivaler, hvor deltagerne bor og lever, og venue- eller byfestivaler, hvor deltagerne bor og opholder sig uden for festivalområdet.

Af de forskellige festivaltyper følger forskellige behov og muligheder for publikum, og vi oplever, at det er uhensigtsmæssigt for en dialog med myndighederne, at forståelsen af dette mangler.

Vi håber derfor at I vil tage vores bemærkninger i betragtning og med videre til behandlingen af lovforslaget. Er der spørgsmål til ovenstående står Dansk Live naturligvis til rådighed for en uddybning

Med venlig hilsen
Dansk Live

**DANSKE
GYMNASIER**

Ny Vestergade 13, st.
1471 København K

Danskegymnasier.dk
mail@danskegymnasier.dk

+45 3318 8260

Sundheds- og Ældreministeriet
Att. Mie Saabye

S. 1
21. februar 2020

Høring vedr. udkast til lovforslag om udmøntning af national handleplan mod børn og unges rygning

Danske Gymnasier
D +45 3318 8260
mail@danskegymnasier.dk

Danske Gymnasier har den 24. januar 2020 modtaget ministeriets høring over udkast til forslag til lov om ændring af forskellige love med henblik på at udmønte den national handleplan mod børn og unges rygning.

Med udkastet til lovændringerne foreslås det at udbrede røgfri miljøer på alle ungdomsuddannelser, så børn og unge ikke konfronteres med rygning mm. hverken i eller uden for skolens område i skoletiden.

Danske Gymnasier bakker op om en national handleplan mod børn og unges rygning, der gør det helt ulovligt at ryge i skoletiden. Et nationalt forbud mod rygning i skoletiden og salg af tobaksvarer mm. på ungdomsuddannelser er et vigtigt signal og vil lette ungdomsuddannelsernes arbejde med at sikre røgfri skoletid. Danske Gymnasier vil derfor kvittere for lovudkastet.

Danske Gymnasier har gennemgået udkastet og har et par enkelte bemærkninger:

Det foreslås, at der indføres et krav om røgfri skoletid. For elever på skoler med kosttilbud er det præciseret, at kravet gælder selve skoletiden. Institutionens leder får som følge heraf til opgave at oplyse eleverne om forbuddet og om konsekvenserne af overtrædelse af forbuddet. Samtidig lægges der op til, at bødestrafen for skolens overtrædelse af forbuddet om røgfri miljøer fordobles.

Danske Gymnasier efterlyser på den baggrund vejledningsmateriale, der kan understøtte lederen i sin oplysningsopgave og i sin opgave med

at sikre, at forbuddet ikke overtrædes. Blandt andet vil der være behov for vejledning om, hvad der forstås ved skoletid. Det skyldes, at der på alle tider af ugens dage er mange både frivillige og obligatoriske aktiviteter målrettet eleverne, der finder sted på gymnasieskolerne.

Det foreslås yderligere i udkastet, at det for elever på kostskoler skal være muligt lokalt at fastsætte regler for elevernes rygning uden for skolen i fritiden. Danske Gymnasier ønsker også vejledningsmateriale om, hvorvidt dette indebærer, at institutionen med lokale regler kan forbyde kostskoleelever at ryge i deres ferie- og friperioder, hvor de er rejst væk fra skolen eller om lokale regler om forbud alene kan gælde i den tid, hvor eleven har ophold på skolen.

Det foreslås tillige, at reglerne om røgfriskoletid træder i kraft på alle ungdomsuddannelser den 31. juli 2021 mens reglerne om røgfri skoletid på kostskoler foreslås at træde i kraft den 31. juli 2020. Danske Gymnasier vil opfordre til, at ministeren i sine præcisering af, hvilke skoler der er omfattet af bestemmelsen efter § 7 a, stk. 3 og 7 b, stk. 3 tydeliggør, hvilken bestemmelse kost-gymnasier hører til, herunder om røgfri skoletid på kost-gymnasier forventes at træde i kraft i kraft 31. juli 2020.

Med venlig hilsen

Birgitte Vedersø
Formand

S. 2
21. februar 2020

Sundheds- og Ældreministeriet
FOPS
sum@sum.dk

København den 21. februar, 2020

Høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om forbud mod tobaksreklame m.v., lov om tobaksvarer m.v., lov om elektroniske cigaretter m.v. og forskellige andre love (Udmøntning af national handleplan mod børn og unges rygning)

Danske SOSU-skoler og Danske SOSU-skoler - Bestyrelserne kvitterer hermed for muligheden for at afgive høringssvar til Sundheds- og Ældreministeriet i høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om forbud mod tobaksreklame m.v., lov om tobaksvarer m.v., lov om elektroniske cigaretter m.v. og forskellige andre love (Udmøntning af national handleplan mod børn og unges rygning).

Foreningerne noterer sig skærpelsen af markedsføringsrestriktioner for tobaksvarer og tobakssurrogater i lovforslagets §1 og § 2, hvilke alle bifaldes uden yderligere bemærkninger. Herudover bifalder foreningerne, at der med lovforslagets § 3 og § 4 sker en reel sidestillelse af sidestillelse tobakssurrogater – herunder elektroniske cigaretter med og uden nikotinindhold m.v. – med ordinære tobaksprodukter.

For så vidt angår lovforslagets § 5 om ændring af lov om røgfri miljøer anerkender og bifalder foreningerne udvidelsen af formålet med loven, jf. § 5, nr. 1.

I medfør af lovforslagets § 5, nr. 5 vil social- og sundhedsskolerne være omfattet af reglerne om røgfri skoletid, jf. den foreslåede formulering af § 7b. Det noteres i denne forbindelse, at undtagelsen - § 7, stk. 3 i Lov om røgfri miljøer - for geografisk selvstændige afdelinger, der fortrinsvist optager personer over 18 år - fortsat består. Den nuværende formulering af denne undtagelse vil kunne give anledning til uklarhed og den anbefales derfor præciseret i lovforslaget.

Foreningerne bifalder fuldt ud den foreslåede skærpelse af lov om røgfri miljøer, idet det konstateres, at det fortsat er op til enkelte institution i egne ordensregler at fastsætte sanktionerne for overtrædelse af forbuddet. Herudover har foreningerne ingen bemærkninger til det fremsendte udkast.

Med venlig hilsen
På foreningernes vegne
e.b.

Michael Kümmel
chefkonsulent

Høring: Udkast til forslag til lov om ændring af lov om forbud mod tobaksreklame m.v., lov om tobaksvarer m.v., lov om elektroniske cigaretter m.v. og forskellige andre love (Udmøntning af national handleplan mod børn og unges rygning)

Erhvervsskolernes ElevOrganisation mener generelt, lovforslaget er meget fornuftigt. Det er vigtigt for os, at der sættes ind for at styrke sundheden blandt unge, og vi ser derfor lovforslaget som et vigtigt initiativ.

I forhold til § 5 stk. 5, mener vi dog at det er vigtigt at indtænke inddragelsen af elever. Det er for os essentielt at man inddrager eleverne. Det er vigtigt, at de gældende regler og studie- og ordensreglerne på institutionen vedtages i samarbejde med eleverne på institutionen. Vores erfaringer er, at regler og tiltag, som vedtages uden elevers inddragelse vil føre til utilfredshed og lav incitament til at overholde reglen.

En anden ting vi tror er vigtigt for at lykkedes med røgfri skoletid, er andre sociale alternativer. Mange elever bruger rygepausen til at få snakket med deres kammerater, og få en lille pause for hverdagen. Derfor er der et behov for, at skolerne får tilført midler med det formål at skabe sociale alternativer til rygning.

Til sidst mener vi ikke, at det er hensigtsmæssigt at forbyde rygning inden for skoletiden og skolens område. Lokale skoler har lokale behov, hvorfor skolerne selv bør vedtage rygereglene, og samtidig ønsker vi ikke, at eleverne i stedet ryger foran skolens indgange. Vi tror, at røgfri skoletid vil skabe modstand blandt elever, og dårlig trivsel.

Med venlig hilsen

Anton Bay Hansen, Formand

For yderligere oplysninger kontakt Nicolai Kofoed Løwenstein, Politisk konsulent, på politik@eeo.dk eller +45 2510 0041.

From: Aase Asmussen
Sent: Tue, 11 Feb 2020 12:48:04 +0000
To: DEP Sundheds- og Ældreministeriet
Cc: Mie Saabye
Subject: SV: Høring: Udkast til forslag til lov om ændring af lov om forbud mod tobaksreklame m.v., lov om tobaksvarer m.v., lov om elektroniske cigaretter m.v. og forskellige andre love (Udmøntning af national handleplan mod børn og unges rygning)

FA takker for høringen og har ingen bemærkninger.

Med venlig hilsen

Aase Asmussen
Advokatsekretær
asm@fanet.dk

Telefon: +45 3391 4700
Direkte: +45 3338 1620

Finanssektorens Arbejdsgiverforening

Amaliegade 7
1256 København K

Fra: Mie Saabye <msb@sum.DK>

Sendt: 24. januar 2020 13:51

Til: apotekerforeningen@apotekerforeningen.dk; ac@ac.dk; at@at.dk; a@aarch.dk; info@astma-allergi.dk; bsinfo@baggersorensen.com; formand@becig.dk; sek@bestyrelsesforeningen.dk; info_dk@bat.com; brd@brd.dk; kontakt@cfh.ku.dk; forbrugerservice@forbruger.coop.dk; formand@dadafo.dk; farmaceutiske-selskab@pharmadanmark.dk; info@lunge.dk; info@privateskoler.dk; info@danishshipping.dk; drc@thehost.dk; formand@danmarksvejlederforening.dk; dalo@da.dk; dadif@dadif.dk; info@danskerhverv.dk; jesper@helseworld.dk; Dansk Industri <di@di.dk>; Helen.gerdrup.nielsen@regionh.dk; administration@dsff.dk; info@patientsikkerhed.dk; support@bilka.dk; dsr@dsr.dk; dtl@dtl.eu; DEG-L <lederne@deg.dk>; kontakt@dgsnet.dk; mail@dankegymsnasier.dk; dh@handicap.dk; Jens Munk Kruse, dalum <jmk@dalumls.dk>; regioner@regioner.dk; Michael Esmann. SOSU <Michael.Esmann@SOSU.dk>; foa@foa.dk; 'dadl@dadl.dk'; lo@lo.dk; 'forbrugerombudsmanden@kfst.dk'; dkuni@dkuni.dk; dt@datatilsynet.dk; dsk@dsk.dk; iva@iva.dk; info@kadm.dk; dssv@dssv.dk; info@diabetes.dk; info@lunge.dk; info@sundheddanmark.nu; info@efterskoleforeningen.dk; sales@efuma.com; '3f@3f.dk'; 'ff@farmakonom.dk'; 'fa@fanet.dk'; fertin@fertin.com; oliver-twist@oliver-twist.dk; pd@pharmadanmark.dk; moedrehjaelpen@moedrehjaelpen.dk; vuc@vuc.dk; jh@tobaksindustrien.dk; info@smokesolution.com; neg@iba.dk; Max Laigaard, Randers TS <ml@randersts.dk>; kontakt@eeo.dk; fertin@fertin.com; ac@fbr.dk; info@fadd.dk; hf@fadl.dk; hej@friefagskoler.dk; dj@sctib.dk; fkf@kristne-friskoler.dk; hjj@dbi-net.dk; fas@dadl.dk; ing@fugleviglund.dk; fms@fms.dk; ftf@ftf.dk; sune@lilleskolerne.dk; mail@dankegymsnasier.dk; post@hjerterforeningen.dk; horesta@horesta.dk;

sek@jordemoderforeningen.dk; info@igldk.dk; national@kfum-kfuk.dk; kk@kirkenskorshaer.dk; kfs@sundkom.dk; kl@kl.dk; ka@ka.dk; info@cancer.dk; Maskinmesterskolen København <info@msk.dk>; plo@dadl.dk; info@rigsrevisionen.dk; info@landboudom.dk; landselevbestyrelse@foa.dk; los@los.dk; lu@lus.dk; gyntler@mail.dk; LH Handelsskoleelever <lh@handelselever.dk>; info@lif.dk; dmn@martec.dk; mf@mmf.dk; medico@medicoindustrien.dk; info@nbl-landsforening.dk; nnf@nnf.dk; support@pharmakon.dk; pmi.internet@pmi.com; Erik Juul Hansen, Private Gymnasier <private@gymnasier.dk>; psf@psf.nu; uc-dk@uc-dk.dk; post@udsatte.dk; kmp@sam.sdu.dk; mail@simac.dk; benny.husted@skanderborg.dk; post@skole-foraeldre.dk; sl@sl.dk; info@tobaksproducenterne.dk; aams@aams.dk; cthr@sundbynetvaerket.dk; gc@dsr.dk; Info@sygeforsikring.dk; mail@soefartens.org; info@tandlaegeforeningen.dk; post@branchedanmark.dk; kontakt@dagrofa.dk; fysio@fysio.dk; info@danskepatienter.dk; info@dansktp.dk; info@lunge.dk; kontakt@roegfrifremtid.dk; support@smoke-it.dk

Emne: Høring: Udkast til forslag til lov om ændring af lov om forbud mod tobaksreklame m.v., lov om tobaksvarer m.v., lov om elektroniske cigaretter m.v. og forskellige andre love (Udmøntning af national handleplan mod børn og unges rygning)

Til alle høringsparter

Se venligst vedhæftede høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om forbud mod tobaksreklame m.v., lov om tobaksvarer m.v., lov om elektroniske cigaretter m.v. og forskellige andre love (Udmøntning af national handleplan mod børn og unges rygning).

Sundheds- og Ældreministeriet skal anmode om at modtage eventuelle bemærkninger til udkastet **senest fredag den 21. februar 2020.**

Bemærkningerne bedes sendt til Sundheds- og Ældreministeriet på sum@sum.dk med kopi til msb@sum.dk

Med venlig hilsen

Mie Saabye

Chefkonsulent, Center for Forebyggelse og Psykiatri

Direkte tlf.: 72269603/21753362

Mail: msb@sum.dk

Sundheds- og Ældreministeriet • Holbergsgade 6 •
1057 København K • Tlf. 7226 9000 • Fax 7226 9001 • www.sum.dk

FIR
c/o Kromann Reumert
Sundkrogsgade 5
DK 2100 København Ø
aippi@aippi.dk
www.aippi.dk

Sundheds- og Ældreministeriet

Alene sendt via mail til sum@sum.dk med
kopi til msb@sum.dk

21. februar 2020

HØRINGSSVAR - UDKAST TIL FORSLAG TIL LOVÆNDRINGER (UDMØNTNING AF HANDLE- PLAN MOD BØRN OG UNGES RYGNING)

Foreningen Industriel Retsbeskyttelse (herefter "FIR") er den 19. februar 2020 via Dansk Industri (DI) blevet gjort opmærksom på den verserende høring fra Sundheds- og Ældreministeriet vedr. Tobakslovforslaget og spørgsmålet om plain packaging (tobak). Da høringsfristen er fredag den 21. februar 2020, vil vi ikke have mulighed for at komme med en udførlig udtalelse i forhold til den del af forslaget, der omhandler restriktioner omkring brug af varemærker.

FIR er selvfølgelig bekendt med de tiltag, der er foretaget og bliver foretaget i diverse lande i disse år, med henblik på at hindre og begrænse skadelig virkning af tobak og at et af de midler der bliver brugt, er restriktioner i forhold til brug af varemærker på tobakspakker.

Vi henstiller dog til, at Sundheds- og Ældreministeriets forslag også tager hensyn til den legitime forretning, der foregår netop med brug af varemærker og den garantifunktion som brug af et varemærke har i forhold til forbrugerne, ikke mindst i forhold til at sikre, at de cigaretter der sælges, er produceret under ordentlige og kontrollerede forhold.

FIR undrer sig derfor over, at der ikke i lovforslaget synes at være taget stilling til de immaterialretlige følger af lovforslaget. FIR henstiller til, at disse følger også afdækkes.

FIR står naturligvis til rådighed, hvis ovenstående giver anledning til spørgsmål.

Med venlig hilsen

Foreningen Industriel Retsbeskyttelse

Ellen Breddam

Varemærkeudvalget

Sundheds- og Ældreministeriet
Holbergsgade 6, 1057 København K

Sendt som e-mail til sum@sum.dk og msb@sum.dk

21. februar 2020

Hotel • Restaurant
& Turisterhvervet

Vodroffsvej 32
1900 Frederiksberg C

Tel +45 35 24 80 80
Fax +45 35 24 80 88

Sagsnr. 1907151 Høringssvar vedr. Udkast til forslag til lov om ændring af lov om forbud mod tobaksreklame m.v., lov om tobaksvarer m.v., lov om elektroniske cigaretter m.v. og forskellige andre love (Udmøntning af national handleplan mod børn og unges rygning)

www.horesta.dk
horesta@horesta.dk

Sundheds- og Ældreministeriet har udarbejdet udkast til forslag til lov om ændring af lov om forbud mod tobaksreklame m.v., lov om tobaksvarer m.v., lov om elektroniske cigaretter m.v. og forskellige andre love. Lovforslaget forventes fremsat for Folketinget i april 2020.

cvr.nr. 17 01 48 11

HORESTA takker for muligheden for at afgive bemærkninger.

Generelle bemærkninger

HORESTA støtter, at tobaksvarer, tobakssurrogater, urtebaserede rygeprodukter og elektroniske cigaretter ikke længere må være synlige for forbrugeren, indtil en kunde konkret efterspørger varen. Specielt, da det kan have en præventiv effekt for børn og unge.

HORESTA noterer sig skærpelsen af reklameforbuddet for tobaksvarer og standardiseringen af emballagen. Vi støtter ministerens opfattelse af, at faste forbrugere af tobaksvarer ved, hvilke produkter og mærker, de foretrækker, og at denne gruppe ikke behøver en visuel påmindelse. I hoteller, restauranter og nattelevs virksomheder ønsker vi blot at beholde muligheden for salg af tobaksvarer til de kunder, der efterspørger dem, så længe efterspørgslen på produkterne findes.

Konkrete bemærkninger

Forbud mod skiltning og neutral prisoplysning

HORESTA har bemærkninger til den praktiske udmøntning af krav om forbud mod skiltning og krav om, at prisoplysninger kun må angives på neutrale sider. Det følger af markedsføringslovens §14, stk 1, at en erhvervsdrivende, der udbyder produkter til forbrugere, i sin handelspraksis klart og tydeligt skal oplyse om produkternes pris. Ydermere fremgår det af prismærkningsbekendtgørelsen §3, stk. 1, at erhvervsdrivende, der udbyder varer til forbrugere, i salglokalet, eller hvor varerne i øvrigt udstilles til salg, skal oplyse om såvel salgspris som enhedspris for den udbudte vare eller varemængde. Prisoplysningerne skal gives tydeligt, let læseligt og således, at der ikke kan opstå tvivl om, hvilken vare prisoplysningerne vedrører.

Hvis lovforslaget tolkes snævert, vil der være krav om synlige neutrale lister om salg af tobak. Dette bør ikke være et krav, men en mulighed. HORESTA foreslår, at det præciseres, at man enten mundtligt eller ved brug af en menu som kendt fra restaurationsbranchen, skal kunne oplyse i neutral form om priser for tobaksvarer til de kunder, der måtte efterspørge det.

**Hotel • Restaurant
& Turisterhvervet**

Vodroffsvej 32
1900 Frederiksberg C

Tel +45 35 24 80 80
Fax +45 35 24 80 88

www.horesta.dk
horesta@horesta.dk

HORESTA har yderligere en betænkelighed ved at man i lov om forbud mod tobaksreklame m.v. §1, nr 2 ønsker at ændre »tobaksrygning« til »tobaksvarer«, således at lovens anvendelsesområde udvides til at omfatte varer der benyttes i forbindelse med tobaksvarer, og ikke blot benyttes i forbindelse med tobaksrygning. Det er først og fremmest uklart hvor mange varer det kommer til at omfatte, og det bør klart præciseres. HORESTA mener derudover at det virker disproportionalt og udover hvad der er nødvendigt, at man ændrer lovgivningens fokus fra tobaksrygning, som er den aktivitet der bør nedbringes, til varer der blot kan anvendes i forbindelse med tobaksrygning.

cvr.nr. 17 01 48 11

Øget bødestørrelse for overtrædelse af rygeloven

Rygeloven (Lov om Røgfri Miljøer) har nu eksisteret siden 15. august 2007, og har omfattet og reguleret rygning på serveringssteder, klubber og andre indendørs lokaliteter med offentlig adgang. For HORESTAs medlemsvirksomheder har specielt § 22 stk. 3 der kun tillader rygning i serveringsarealer under 40 m² resulteret i, at mange virksomheder har investeret store beløb i bl.a. rumdeling, udluftning, indretning af rygelokaler/kabiner eller andre foranstaltninger for at indrette sig efter loven.

Men vores medlemsvirksomheder oplever, at det ikke er muligt at få myndighedernes godkendelse af, at de tiltag og investeringer de har foretaget faktisk lever op til loven, og mange afventer stadig, efter 12 år, et kontrolbesøg.

HORESTA er principielt ikke imod, at man skærper straf- og bødeniveau for overtrædelse af rygeloven, da det er i hele branchens interesse at anspore alle til at efterleve loven, som også er med til at sikre et godt arbejdsmiljø for de ansatte. Men det forudsætter, at virksomhederne har mulighed for at få myndighederne i tale, og at kontrolbesøg bliver gennemført så virksomhederne kan få godkendt de valgte løsninger og investeringer, de har foretaget. HORESTA mener derfor, at man bør fokusere på at få ført det nødvendige tilsyn og kontrol med den nuværende regler, før man begynder at skærpe loven.

Skulle ovenstående give anledning til spørgsmål eller kommentarer er I meget velkomne til at kontakte os.

Med venlig hilsen

Kirsten Munch Andersen
Politisk Direktør

Sebastian S. Mørkfoged
Politisk Medarbejder

Sundheds- og Ældreministeriet
Email: sum@sum.dk
cc: msb@sum.dk

19. februar 2019

Danske Tandplejere
Rosenborggade 1a
1130 København K

T: 8230 3540
E: info@dansktip.dk

www.dansketandplejere.dk

Høring: Udkast til forslag til lov om ændring af lov om forbud mod tobaksreklame m.v., lov om tobaksvarer m.v., lov om elektroniske cigaretter m.v. og forskellige andre love (Udmøntning af national handleplan mod børn og unges rygning)

Danske Tandplejere takker for muligheden for at komme med bemærkninger til udmøntningen af handleplan mod børn og unges rygning.

Tandplejerne oplever hver eneste dag, hvordan tobaksprodukter påvirker mund- og tandsundheden, og rådgivning om rygnings skadevirkninger er en naturlig del af tandplejernes faglighed. Vi hilser en styrket indsats mod børn og unges brug af tobaksvarer meget velkommen, og vi glæder os over bredden i tiltagene. Vi er i særdeleshed glade for tiltag vedrørende røgfri skoletid i grundskolen og på ungdomsuddannelser – det er et område vi har arbejdet indgående med igennem projektet Røgfri Generation.

Røgfri matrikel og røgfri skoletid bør gælde for alle uddannelser med optag af unge under 18 år
(Lov om Røgfrie miljøer m.v., Lovforslag § 7 stk. 1)

Danske Tandplejere anbefaler, at benævnelsen fortrinsvis fjernes fra forslaget om røgfri matrikel, så der ikke er tvivl om, at røgfri matrikel og røgfri skoletid gælder alle skoler, institutioner m.v. med optag af børn og unge under 18 år. Det vil mindske tvivlen om, hvordan røgfri skoletid skal implementeres og administreres. Det er vigtigt, at der indføres røgfri matrikel og røgfri skoletid på institutioner, hvor der på samme matrikel både udbydes en ungdomsuddannelse og videregående uddannelser. Tilsvarende anbefaler Danske Tandplejere, at AMU-kurser og VUC omfattes af røgfri skoletid, hvis de deler matrikel med en uddannelse, der har optag af unge under 18 år. Hensynet til børn og unge under 18 år må vægte tungest i de tilfælde, hvor matriklen omfatter både ungdomsuddannelser og voksenuddannelser.

Kommentar til handleplanen mod børn og unges rygning

Vel vidende at denne høring drejer sig om udmøntning af handleplanen, vil vi benytte lejligheden til at kommentere selve handleplanen. Vi finder den ambitiøs og bred, og det glæder vi os over. Men vi efterlyser et øget fokus på særligt to områder:

1. Opdatering om snus og tyggetobak til relevante sundhedsprofessionelle
Andelen af unge snusbrugere er i stigning. Ifølge tal fra Statens Institut for Folkesundhed, er snus mere populært end cigaretter blandt danske gymnasiedrenge (Kilde: Ung 19 – Sundhed og trivsel på gymnasiale uddannelser 2019). Tandplejerne ser konsekvenserne på daglig basis. Brug af snus og

tyggetobak kan hurtigt ses på tandkødet, og tandplejere er ofte den første sundhedsfaglige, der taler med et ungt menneske om deres brug af snus. I den forbindelse efterlyser vores medlemmer viden og redskaber til at håndtere udviklingen bedst muligt. Rådgivning om rygning er en naturlig del af den sundhedspædagogiske indsats, men snus er et andet produkt med andre og mindre belyste følgeskader. Derfor mener vi, der er brug for tilbud til sundhedsprofessionelle, der på daglig basis møder de unge snusbrugere.

2. Tilbud målrettet unge snusbrugere, der ønsker at stoppe

Flere tandplejere har gjort opmærksom på, at de mangler steder at henvise unge, der ønsker at stoppe med at bruge snus. Stoplinjen er aktuelt det bedste bud, men informationen er umiddelbart begrænset. På stoplinjen.dk optræder snus kun i en enkelt søgning, der er et dødt link til en side hos Kræftens Bekæmpelse. Det er vores klare opfattelse, at stoprådgivning er afgørende for at bekæmpe udbredelsen af snus blandt unge, og vi mener, den bør være mere synlig og målrettet end tilfældet er i dag.

Venlig hilsen,

Elisabeth Gregersen

Formand, Danske Tandplejere

Høringssvar Lov om ændring af lov om forbud mod tobaksreklame m.v., lov om tobaksvarer m.v., lov om elektroniske cigaretter m.v. og forskellige andre love

Fremsendt til:

sum@sum.dk med kopi til
msb@sum.dk

Fra HK HANDEL fremsendes hermed høringssvar til lovændringen. Vi har ingen kommentarer til hvad der angår lovændringen, men vi tillader os at kommentere specifikt på håndhævelsen af loven og fra HK HANDELS side ønsker vi med dette høringssvar at tilkendegive vores bekymring i forhold hertil.

”Det følger af § 2 a, stk. 1, i lov om forbud mod salg af tobak og alkohol til personer under 18 år, at den der erhvervsmæssigt sælger tobaksvarer, skal kræve fremvisning af gyldig billedlegitimation, hvis sælgeren er i tvivl om, at kunden er fyldt 18 år. Det foreslås, at der i § 2 a, stk. 1, efter »tobaksvarer« indsættes »tobakssurrogater og urtebaserede rygeprodukter«, hvorefter den, der erhvervsmæssigt sælger tobaksvarer, tobakssurrogater og urtebaserede rygeprodukter, skal kræve fremvisning af gyldig billedlegitimation, hvis sælgeren er i tvivl om, at kunden er fyldt 18 år. Det betyder, at pligten for sælger til at efterspørge billedlegitimation ved tvivl om, hvorvidt kunden er fyldt 18 år, bliver udvidet til også at gælde ved salg af tobakssurrogater og urtebaserede rygeprodukter. Det er butiksindehaveren, restauratøren, hotelværten, kantineindehaveren m.v., og butikspersonalet, som skal sikre, at der ikke sælges tobak, tobakssurrogater og urtebaserede rygeprodukter til børn og unge under 18 år i strid med reglerne i §§ 1 og 2. Det kan være vanskeligt at bedømme en ung persons alder, det vil sige om kunden er 18 år, 16 år eller yngre, hvorfor sælger af tobaksvarer, urtebaserede rygeprodukter og tobakssurrogater i tilfælde af tvivl om, hvorvidt kunden opfylder lovens aldersgrænser, efter lovforslaget skal forlange at få fremvist gyldig billedlegitimation. Sælger skal efter lovforslaget ved den mindste usikkerhed om, hvorvidt kunden er over 18 år, afkræve legitimation. Der henvises i øvrigt til pkt. 2.7 og 2.8 i lovforslagets almindelige bemærkninger”.

Vi mener ikke det er den almene medarbejder i butikken der bør have ansvaret for at loven håndhæves i det der i forbindelse med kontrollantfunktionen.

Dette må ses som en potentiel risikosituation i forhold til konfliktniveauet for den medarbejder der betjener kunden ude i de enkelte butikker. Fra HK HANDELS side ved vi, at ansatte i detailbranchen i forvejen er udsatte for trusler, verbale og fysiske overfald. Vi ved også, at det tit og ofte er unge medarbejdere der betjener og ekspederer kunderne ude i butikkerne i ydertidspunkterne hvorfor det ikke er rimeligt at de skal håndhæve loven, på samme tid med at strafferammen og tiltagene i og omkring loven skærpes.

Med venlig hilsen
Maria Durhuus
Politisk rådgiver
HK HANDEL

Sundheds- og Ældreministeriet
Holbergsgade 6
1057 København K

Den 13. februar 2020

Vedrørende sagsnr.: 1907151

Høringssvar over udkast til forslag til lov om ændring af lov om forbud mod tobaksreklame m.v., lov om tobaksvarer m.v., lov om elektroniske cigaretter m.v. og forskellige andre love (Udmøntning af national handleplan mod børn og unges rygning)

Danske Erhvervsskoler og -Gymnasier (DEG) takker for muligheden for at afgive høringssvar til udkast til forslag til lov om ændring af lov om forbud mod tobaksreklame m.v., lov om tobaksvarer m.v., lov om elektroniske cigaretter m.v. og forskellige andre love (Udmøntning af national handleplan mod børn og unges rygning)

Indledningsvis bakker DEG grundlæggende op om den meget brede politiske aftale om en national handleplan mod børn og unges rygning, herunder også princippet om røgfri skoletid.

Kravet om røgfri skoletid synes dog vanskeligt at gennemføre på erhvervsrettede uddannelsesinstitutioner, der i dag optager både børn og unge under 18 år samt voksne på samme matrikel, når voksenuddannelse ikke vil være omfattet om kravet. Det vil i praksis være næsten umuligt at håndhæve og kontrollere.

DEG mener derfor, at alle tiltag mod rygning, herunder et totalt rygeforbud og røgfri skoletid bør gælde for samtlige udbydere af offentligt finansieret undervisning og undervisningsudbud, herunder både offentlige som private uddannelsesudbydere og statslige institutioner, der finansieres via offentlige midler. Dette vil selvfølgelig også omfatte voksenuddannelserne, der er finansieret via offentlige midler.

DEG bakker op om en kontinuerlig og involverende proces for at samarbejde om oplysning og motivation for at stoppe rygning. Ligeledes tilslutter DEG sig forbuddet mod salg af tobak, tobakssurrogater, elektriske cigaretter mv. på statslige institutionerne.

På vegne af Danske Erhvervsskoler og -Gymnasier

Thomas Kurz Ankersen
Chefkonsulent

Sundheds- og ældreministeriet

København den 16. februar 2020

Høring: Udkast til forslag til lov om ændring af lov om forbud mod tobaksreklame m.v., lov om tobaksvarer m.v., lov om elektroniske cigaretter m.v. og forskellige andre love (Udmøntning af national handleplan mod børn og unges rygning)

Danmarks Vejlederforening (DVF) takker for muligheden for at afgive høringssvar på lovændringen.

DVF har ingen bemærkninger til lovændringen.

Med venlig hilsen
på Bestyrelsens vegne

Karina Meinecke
Formand

From: SUND Fakultetspostkasse
Sent: Mon, 17 Feb 2020 08:47:03 +0000
To: DEP Sundheds- og Ældreministeriet
Cc: Mie Saabye
Subject: SV: Høring: Udkast til forslag til lov om ændring af lov om forbud mod tobaksreklame m.v., lov om tobaksvarer m.v., lov om elektroniske cigaretter m.v. og forskellige andre love (Udmøntning af national handleplan mod børn og unges rygning)

Kære Mia Saabye

På vegne af Aalborg Universitet, Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet skal jeg oplyse, at vi ikke har kommentarer til den fremsendte høring vedr. Udkast til forslag til lov om ændring af lov om forbud mod tobaksreklame m.v., lov om tobaksvarer m.v., lov om elektroniske cigaretter m.v. og forskellige andre love

Med venlig hilsen
Jette Gade

AALBORG UNIVERSITET

Jette Thorsen Gade

Dekansekretær | Dekansekretariatet
Det Sundhedsvidenskabelige Fakultet

Telefon: (+45) 9940 7907 | mobil (+45) 9356 2009 | E-mail: jtg@adm.aau.dk | Web: www.sundhedsvidenskab.aau.dk
Aalborg Universitet | Niels Jernes Vej 10 | DK-9220 Aalborg Øst |

Fra: dkuni-dkuni <dkuni@dkuni.dk>

Sendt: 27. januar 2020 10:44

Til: Annika Yderstræde <ay@dkuni.dk>; AU (au@au.dk) <au@au.dk>; CBS (cbs@cbs.dk) <cbs@cbs.dk>; Daniel Wie Krog <dw@dkuni.dk>; AFR-du-henvendelser <du-henvendelser@adm.dtu.dk>; Inie Nør Madsen <im@dkuni.dk>; ITU (journalen@itu.dk) <journalen@itu.dk>; Jakob Laustsen <jvl@dkuni.dk>; Jesper Langergaard <jl@dkuni.dk>; Jonas Langeland Pedersen <jlp@dkuni.dk>; Kira Vinberg <kv@dkuni.dk>; Lena Scotte <ls@dkuni.dk>; Line Lerstrup <ll@dkuni.dk>; Rektorsekretariatet KU (rektorsekretariatet@adm.ku.dk) <rektorsekretariatet@adm.ku.dk>; RUC (ruc@ruc.dk) <ruc@ruc.dk>; SDU (sdu@sdu.dk) <sdu@sdu.dk>; Tine Klovborg Schou <tkb@dkuni.dk>; Toke Kristiansen <tkr@dkuni.dk>; Vanesa Jessica Sofia Vestermark <vv@dkuni.dk>; AAU/ESDH-sekretariatet <aa@aa.dk>

Emne: VS: Høring: Udkast til forslag til lov om ændring af lov om forbud mod tobaksreklame m.v., lov om tobaksvarer m.v., lov om elektroniske cigaretter m.v. og forskellige andre love (Udmøntning af national handleplan mod børn og unges rygning)

Jr. 20/1000885
Den 27. januar 2020
VJSV

Til Universiteterne

Nedenstående høring videreformidles til orientering.

Eventuelle bemærkninger bedes sendt direkte til Sundheds- og Ældreministeriet som angivet nedenfor.

Med venlig hilsen

Vanessa Jessica Sofia Vestermark
Kontorfuldmægtig

Fiolstræde 44, 1. th.
DK 1171 København K
Tlf. +45 33 36 98 01
www.dkuni.dk

Fra: Mie Saabye <msb@sum.DK>

Sendt: 24. januar 2020 13:51

Til: apotekerforeningen@apotekerforeningen.dk; ac@ac.dk; at@at.dk; a@aarch.dk; info@astma-allergi.dk; bsinfo@baggersorensen.com; formand@becig.dk; sek@bestyrelsesforeningen.dk; info_dk@bat.com; brd@brd.dk; kontakt@cfh.ku.dk; forbrugerservice@forbruger.coop.dk; formand@dadafo.dk; farmaceutiske-selskab@pharmadanmark.dk; info@lunge.dk; info@privateskoler.dk; info@danishshipping.dk; drc@thehost.dk; formand@danmarksvejlederforening.dk; dalo@da.dk; dadif@dadif.dk; info@danskerhverv.dk; jesper@helseworld.dk; Dansk Industri <di@di.dk>; Helen.gerdrup.nielsen@regionh.dk; administration@dsff.dk; info@patientsikkerhed.dk; support@bilka.dk; dsr@dsr.dk; dtl@dtl.eu; DEG-L <lederne@deg.dk>; kontakt@dgsnet.dk; mail@dankegymnasier.dk; dh@handicap.dk; Jens Munk Kruse, dalum <jmk@dalumls.dk>; regioner@regioner.dk; Michael Esmann. SOSU <Michael.Esmann@SOSU.dk>; foa@foa.dk; 'dadl@dadl.dk'; lo@lo.dk; 'forbrugerombudsmanden@kfst.dk'; dkuni-dkuni <dkuni@dkuni.dk>; dt@datatilsynet.dk; dsk@dsk.dk; iva@iva.dk; info@kadm.dk; dssv@dssv.dk; info@diabetes.dk; info@lunge.dk; info@sundheddanmark.nu; info@efterskoleforeningen.dk; sales@efuma.com; '3f@3f.dk'; 'ff@farmakonom.dk'; 'fa@fanet.dk'; fertin@fertin.com; oliver-twist@oliver-twist.dk; pd@pharmadanmark.dk; moedrehjaelpen@moedrehjaelpen.dk; vuc@vuc.dk; jh@tobaksindustrien.dk; info@smokesolution.com; neg@iba.dk; Max Laigaard, Randers TS <ml@randersts.dk>; kontakt@eeo.dk; fertin@fertin.com; ac@fbr.dk; info@fadd.dk; hf@fadl.dk; hej@friefagskoler.dk; dj@sctib.dk; fkf@kristne-friskoler.dk; hjj@dbi-net.dk; fas@dadl.dk; ing@fugleviglund.dk; fms@fms.dk; ftf@ftf.dk; sune@lilleskolerne.dk; mail@dankegymnasier.dk; post@hjertereforeningen.dk; horesta@horesta.dk; sek@jordemoderforeningen.dk; info@igldk.dk; national@kfum-kfuk.dk; kk@kirkenskorshaer.dk; kfs@sundkom.dk; kl@kl.dk; ka@ka.dk; info@cancer.dk; Maskinmesterskolen København <info@msk.dk>; plo@dadl.dk; info@rigsrevisionen.dk; info@landboudom.dk; landselevbestyrelse@foa.dk; los@los.dk; lu@lus.dk; gyntler@mail.dk; LH Handelsskoleelever <lh@handelselever.dk>; info@lif.dk; dmn@martec.dk; mf@mmf.dk; medico@medicoindustrien.dk; info@nbl-landsforening.dk; nnf@nnf.dk; support@pharmakon.dk; pmi.internet@pmi.com; Erik Juul Hansen, Private Gymnasier <private@gymnasier.dk>; psf@psf.nu; uc-dk@uc-dk.dk; post@udsatte.dk; kmp@sam.sdu.dk;

mail@simac.dk; benny.husted@skanderborg.dk; post@skole-foraeldre.dk; sl@sl.dk;
info@tobaksproducenterne.dk; aams@aams.dk; cthr@sundbynetvaerket.dk; gc@dsr.dk;
Info@sygeforsikring.dk; mail@soefartens.org; info@tandlaegeforeningen.dk; post@branchedanmark.dk;
kontakt@dagrofa.dk; fysio@fysio.dk; info@danskepatienter.dk; info@dansktp.dk; info@lunge.dk;
kontakt@roegfrifremtid.dk; support@smoke-it.dk

Emne: Høring: Udkast til forslag til lov om ændring af lov om forbud mod tobaksreklame m.v., lov om tobaksvarer m.v., lov om elektroniske cigaretter m.v. og forskellige andre love (Udmøntning af national handleplan mod børn og unges rygning)

Til alle høringsparter

Se venligst vedhæftede høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om forbud mod tobaksreklame m.v., lov om tobaksvarer m.v., lov om elektroniske cigaretter m.v. og forskellige andre love (Udmøntning af national handleplan mod børn og unges rygning).

Sundheds- og Ældreministeriet skal anmode om at modtage eventuelle bemærkninger til udkastet **senest fredag den 21. februar 2020.**

Bemærkningerne bedes sendt til Sundheds- og Ældreministeriet på sum@sum.dk med kopi til msb@sum.dk

Med venlig hilsen

Mie Saabye

Chefkonsulent, Center for Forebyggelse og Psykiatri

Direkte tlf.: 72269603/21753362

Mail: msb@sum.dk

Sundheds- og Ældreministeriet • Holbergsgade 6 •
1057 København K • Tlf. 7226 9000 • Fax 7226 9001 • www.sum.dk

Sundhedsministeriet

Att.: Mie Saabye

Sendt pr. e-post:

sum@sum.dk; c.c. msb@sum.dk

21.02.2020

Bemærkninger til udkast til lovforslag om e-cigaretter mv. (Implementering af den politiske aftale: Handleplan mod børn og unges rygning)

Indledningsvist finder Brancheforeningen for e-cigaretter (BECIG) behov for at udtrykke kritik af et vildledende og faktisk forkert beslutningsgrundlag på e-cigaretområdet.

Således er ikke mindst udviklingen i USA lagt til grund for den politiske aftale på området. I USA er udbredelsen af daglige e-cigarebrugere blandt unge på et niveau på 20-30%, og andelen har været stærkt stigende.

Det forholder sig imidlertid helt omvendt i Europa, herunder i Danmark, med blot 3-4% daglige brugere af e-cigaretter blandt unge og niveauet er faldende ift. tidligere undersøgelser. Det fremgår af den netop fremlagte analyse fra Institut for Folkesundhed blandt de 16-19-årige (Sundhed og trivsel på de gymnasiale uddannelser 2019 samt den tilsvarende undersøgelse i 2014). Instituttet konkluderer i 2019-undersøgelsen om brugen af e-cigaretter i Danmark blandt de 16-19-årige på de gymnasiale uddannelser, citat p. 20, første afsnit: *"Kun få elever bruger e-cigaretter"*.

Situationen i Danmark er således veldokumenteret fra statens eget rådgivende sundhedsinstitut. Udbredelsen af e-cigaretter blandt unge er ubetydelig og endda faldet over de sidste 5 år.

Denne oplysning står imidlertid i skærende kontrast til præamblen i den politiske aftale fra 18. december 2019, hvor der står, citat p.1., at: "Ca. 25 pct. af de 15-årige har prøvet e-cigaretter". At fremlægge denne information overfor aftalekredsen har ene og alene til formål at vildlede og give indtryk af, at udviklingen i Danmark er som i USA og derfor kræver en regulering for at forhindre de unge i at starte med e-cigaretter.

Fakta er, som Institut for Folkesundhed selv konkluderer: Der er meget få unge, der bruger e-cigaretter dagligt.

Det bekræftes af tilsvarende undersøgelser fra de engelske sundhedsmyndigheder (PHE) i februar 2019, hvor frekvensen af daglige e-cigarebrugere blandt unge under 18 år er under 2%.

Det er således umådeligt vanskeligt at finde sagligt belæg for forligets præmis om, at kobling mellem "det at have prøvet e-cigaretter", er det samme som, at man bliver daglig bruger.

Der er derfor ikke noget egentligt ungeproblem på e-cigaretområdet i Danmark, således som det fremgår af aftaleteksten.

En anden væsentlig præmis i forliget er e-cigaretter som en trædesten ind i rygning. I januar 2020 har et fransk studie dokumenteret, at brugen af e-cigaretter blandt 17-årige ikke øger sandsynligheden for at den unge bliver ryger.

Så forligets præmis om, at dagligt brug af e-cigaretter blandt unge er genvejen til rygning, kan således heller ikke genfindes i denne undersøgelse.

Ovenstående præmisser leder imidlertid alligevel til et dansk forbud mod andre smagsstoffer end smagen af tobak og mentol.

Konsekvensen af et forbud mod andre smagsstoffer end smagen af tobak og mentol er – udover risikoen for tilbagefald til røgtobakken for de 40.000 ex-rygere, der har taget e-cigaretten til sig netop pga. smagen af andet end tobak – vil være, at hovedparten af specialbutikkerne for e-cigaretter mister eksistensgrundlaget. Salget flyttes væk fra specialbutikker til enten udenlandske websites eller detailhandlen, hvor tilgængeligheden er langt større. Det medfører risiko for en opblomstring af en "bland-selv-kultur" med aromaer samt tab af alderskontrollen, der er dokumenteret effektiv i specialbutikkerne. Her handler *ingen* under 18 år.

Der er således al mulig grund til at genbesøge beslutningsgrundlaget på e-cigaretområdet og opdele reguleringen i etaper i takt med, at problemerne måtte opstå.

Problemet har i dag ikke et omfang, der kan begrunde den vidtgående regulering. Der er ikke proportionalitet mellem problemets dokumenterede omfang og de skadevirkninger som reguleringen efterlader. Det gælder for såvel forbrugere i form af risiko for "bland-selv-kultur", tilbagefald til røgtobakken for ex-rygere samt de erhvervsmæssige følgevirkninger for især mindre erhvervsdrivende butikker. Kravet om proportionalitet mm. er således ikke opfyldt som foreskrevet i TPD-direktivets artikel 24, stk. 2. Der er et misforhold mellem problemets omfang og den regulering, der er lagt op til.

Regulatorisk bør der anlægges et forsigtighedshensyn, når aftalen hviler på et vildledende og faktisk forkert grundlag. Der er behov for at træde mere varsomt på den regulatoriske bremse og justere aftalen vedr. aromastoffer i e-cigaretter, jf. nedenfor.

At den internationale forskning ikke er så entydig som beskrevet i Sundhedsstyrelsens notat om e-cigaretter fra november 2019, kan man overbevise sig selv om ved at (gen)læse side 1 i henvendelsen fra 36 internationale eksperter og forskere til det Hollandske parlament i 2019 vedr. reguleringen af e-cigaretområdet. Denne er bilagt.

BECIGs kommentarer og anbefalinger til de enkelte områder i udkastet til ny regulering

Forbuddet mod smagsstoffer (ny §25a i lov om e-cigaretter)

- BECIG anbefaler, at smagsforbuddet udskydes, subsidiært alene vedrører detailhandlen og internetsalg. Herved reduceres tilgængeligheden og ikke mindst kontrolopgaven. 18 års-grænsen håndhæves meget effektivt i specialbutikkerne. Efter 2 år evalueres kontrollerfaringerne, og om de unges forbrug af e-cigaretter fortsat ligger på et tåleligt niveau.

Forbuddet mod smagsstoffer (ny §25a, stk. 2-4 i lov om e-cigaretter) – definitionen af "Tobaksmag" og "røgudviklingsintensitet"

- For at sikre en klar og entydig regulering af aromaområdet er der behov for – udover at fastlægge grænseværdier for aromaindholdet – at definere præcist, hvad der er lovligt og hvordan det kontrolleres. Tobaksmag i e-væsker er ikke - som for cigaretter - udvundet af tobaksplanter, men består af en blanding af forskellige smage som vanilje, karamel, chokolade osv. Præcis hvilke smagsstoffer må der være i en e-væske? Og hvordan vurderes smagen af tobak? Ud fra indholdsstoffer? Af en smagsdommer? Ved kemisk analyse?
- Bestemmelsen i §25a, stk. 4, om at "*Udstyr, der benyttes i forbindelse med elektroniske cigaretter, der gør det muligt at ændre de pågældende elektroniske cigaretters duft eller smag eller deres røgudviklingsintensitet, må ikke markedsføres her i landet*" er hentet fra den eksisterende tobaksvarelovgivning, og giver ikke mening for så vidt angår "*... eller deres røgudviklingsintensitet*". E-cigaretter afgiver damp, ikke røg, og ændring af dampintensiteten er ikke en del af den politiske aftale.

Definitionen af specialbutikker (specielle bemærkninger)

- BECIG anbefaler, at en specialbutik defineres som et udsalgssted, hvor 60% af omsætningen eller derover udgøres af e-cigaretter og e-væsker. Lovudkastet definition af specialbutik er for snævert til, at butikker under et aromaforbud kan opnå kritisk masse og overleve på det resterende, smalle sortiment.

Standardiseret udformning af hver enkeltpakning og eventuel ydre emballage (ny §9a i lov om e-cigaretter)

- BECIG mener ikke, at kravet om standardiseret udformning af hver enkeltpakning og eventuel ydre emballage giver mening, når specialbutikker er undtaget fra visningsforbuddet (ny §18a, stk. 2 i lov om e-cigaretter).
- E-cigaretter er ikke en standardvare på niveau med traditionelle cigaretter, hvor der stort set kun findes én pakkestørrelse og form. Der findes skønsmæssigt på det danske

marked for e-cigaretter over 1.000 forskellige pakkestørrelser hos producenter, importører og grossister. Når man køber en cigaret pakke, er man som forbruger ikke i tvivl om indholdet. Det forholder sig anderledes med e-cigaretter, der ikke er standardvarer, og hvor det på den ydre emballage er nødvendigt at vise forbrugeren, hvad produktet indeholder. BECIG anbefaler, at der gives metodefrihed vedr. pakkestørrelser etc.

Visningsforbud (ny §18a i lov om e-cigaretter) – internetsøgninger

- Forbuddet mod internetvisninger ved søgninger rammer alene danske udbydere, underlagt dansk kontrol- og godkendelsesordning. Det betyder, at al trafik ved danske søgninger automatisk lander på udenlandske websites. Derved forsvinder grundlaget for al internetsalg fra danske hjemmesider og dermed også uden for dansk kontrol. BECIG anbefaler derfor, at visningsforbuddet alene omfatter fysiske butikker, der ikke er defineret som specialbutikker.

Kommentarer til de foreslåede ikrafttrædelsestidspunkter

Der er behov for væsentligt længere overgangsperioder. Virksomhederne har disponeret i tillid til gældende lovgivning. Der er investeret massivt i nye butiksinretninger, varelagre, udvikling af smage og recepter og ikke mindst bekostet registreringerne hos myndighederne. Registreringsomkostningerne i Danmark ligger blandt de højeste i verden.

Der er desuden en overvægt af mindre virksomhederne og butikker, der ofte også er beliggende i yderområder.

Virksomhederne føler sig snydt af staten, der har fastsat en høj pris på køb af registreringstilladelser og nu meget pludseligt vil ændre lovgivningen uden mulighed for at nå at afskrive og forrente investeringerne.

Omstilling af produktionsapparat og afvikling af varelagre kræver en overgangsperiode på 5 år

- BECIG anbefaler, at der skeles til indfasningstiderne fra tidligere ændringer på tobaksområdet – senest med udfasning af mentol i konventionelle cigaretter. Baseret på brancheberegninger af afskrivningsprofiler anbefaler BECIG, at overgangsperioden af hensyn til lagernedbringelser og produktionsomstillinger fastsættes til 5 år.

E-cigarettevirksomheder købte licenser af staten i god tro efter opstart af markedet for e-cigaretter i 2016/17

- For hver produktanmeldelse betaler virksomhederne 36.700 kr. Afskrivningsperioden skønnes at være 5-7 år. Da licensindkøb er foretages løbende i perioden 2016 til 2019 taler dette for en overgangsperiode 5 år.

- Danmark har i forvejen det højeste gebyr på registreringer af e-cigaretter i EU. Således har en enkelt dansk importør investeret 15 mio. kr. i registreringsgebyrer og ca. 8 mio. kr. i analyser for at få lovlige og sikre produkter på det danske marked. Denne investering har været tænkt tilbagebetalt hen over de kommende år. Dette taler for en overgangsperiode, som tilgodeser de virksomheder, der i tillid til myndighederne og den gældende lovgivning har foretaget en stor investering for at få lovlige produkter på markedet i Danmark.

Afvikling og ændring af de fysiske lokationer fordrer en overgangsperiode på min. 5 års

- Mange erhvervslejemål er typisk med en 3-5-årige bindingsperioder, og de mange butiksindelejer foretaget efter lovliggørelsen i 2016-17 afskrives typisk over 7 år.

Kommentarer til lovforslagets opgørelse af de økonomiske og administrative konsekvenser for erhvervslivet m.v. (Lovforslaget - Afsnit 5)

- Oplistningen af de erhvervsøkonomiske konsekvenser for e-cigaretvirksomhederne er ikke fyldestgørende og ordentligt gennemarbejdede ift. lovkravene om vurdering af de erhvervsøkonomiske konsekvenser.

Med venlig hilsen

Brancheforeningen for e-cigaretter, BECIG/Danish Vape Business Association

Bjørn B. Christiansen

Direktør/CEO

Østergade 13

DK - 1100 Copenhagen K

T + 45 3332 8855

M + 45 2537 0364 (direct)

E bbc@brandedanmark.dk

Parliament of the Kingdom of the Netherlands
House of Representatives
Committee for Health, Welfare and Sports
For the attention of: Mrs Helma Lodders, Committee Chair

4th March 2019

Dear Mrs Lodders,

**Tobacco Harm Reduction and the Dutch National Prevention Agreement: Letter from 36
International Experts and Academics in Tobacco Control**

We are a group of nicotine, tobacco and addiction researchers, health professionals, and tobacco control policy experts in support of *tobacco harm reduction* as part of comprehensive tobacco control. We respectfully write to you in view of the upcoming debate in the Dutch Lower House about the National Prevention Agreement¹ - a topic which has generated significant interest among researchers, health professionals and experts working in tobacco control policy in Europe and across the globe.

We very much welcome the objectives and existing tobacco control measures set out in the Agreement which are in line with the WHO Framework Convention on Tobacco Control. Any policy intervention that reduces smoking in the Netherlands has our full support. We regret however, that the Agreement fails to acknowledge the important role that products that do not involve combustion and inhalation of smoke can play in reducing the harms caused by smoking. Such products include forms of low nitrosamine smokeless tobacco such as snus, vaping technologies and pharmaceutical or pure nicotine products. From a health perspective, the major distinction between nicotine products is whether they are combustible or non-combustible. It is well known that it is the smoke, not the nicotine, which causes almost all of the smoking related diseases and non-combustible products have a clear role to play in reducing smoking prevalence to meet the ambitious objectives set out in the Agreement.

The public health opportunities for harm reduction are vast, and in the case of vaping (e-cigarettes) these have been well described by the Royal College of Physicians of London (RCP) in its thorough April 2016 report² and more recently by McNeil et al. (2018) in a report to Public Health England³. For example, on the subject of relative risk, based on smoke and vapour toxicology the RCP stated:

"Although it is not possible to precisely quantify the long-term health risks associated with e-cigarettes, the available data suggest that they are unlikely to exceed 5% of those associated with smoked tobacco products, and may well be substantially lower than this figure". (5.5)

On the subject of smoking cessation, there is increasing evidence from Randomised Controlled Trials (RCT) that have been designed specifically to explore effects on tobacco smoking, that vaping products (e-cigarettes) can help smokers to stop smoking. A Cochrane review published in 2016 concluded that smokers using an e-cigarette were more likely to quit compared to those using a placebo at 6 months⁴. More recently, a RCT of e-cigarettes versus Nicotine Replacement Therapy (NRT) alongside behavioural support in England, reported an almost two-fold increase in 12 month quit rates with e-cigarettes⁵.

On the question of what the products are being used for, the RCP is clear they are alternatives to smoking and used primarily by smokers to reduce their health risks.

“...the available evidence to date indicates that e-cigarettes are being used almost exclusively as safer alternatives to smoked tobacco, by confirmed smokers who are trying to reduce harm to themselves or others from smoking, or to quit smoking completely. ”

Similarly, in a recent review of findings from five large-scale surveys of 60,000 young people in the United Kingdom⁶ although some experimentation was reported, regular use remained very low, ranging from 0.1 to 0.5%. Recent survey data from the UK suggests this pattern has not changed⁷. The report conclude that:

“...surveys across the UK show a consistent pattern: most e-cigarette experimentation does not turn into regular use, and levels of regular use in young people who have never smoked remain very low.”

As is the case across the globe, in the Netherlands there are many smokers that are unable or unwilling to quit, not least of all, the poorest and most disadvantaged in society who find smoking cessation the most difficult. This large group, including those suffering from mental illness, would benefit from switching to smoke-free products. In this regard it is critical that adult smokers can be informed about these innovative products and receive non-misleading information about their relative risk.

However subjecting e-cigarettes and other smoke-free products to the same restrictions as for combustible cigarettes can have unintended consequences and can favour the tobacco industry. For example, treating vaping the same as smoking in public places has no scientific basis but could discourage smokers from using a less risky product, causing harm to health by perpetuating smoking and rewarding the cigarette trade. Advertising display bans for e-cigarettes similarly favour the incumbent product (cigarettes) and form a barrier to the much less risky innovative new products. The RCP recognises the potential for unintended consequences and states that:

“However, if [a risk-averse, precautionary] approach also makes e-cigarettes less easily accessible, less palatable or acceptable, more expensive, less consumer friendly or pharmacologically less effective, or inhibits innovation and development of new and improved products, then it causes harm by perpetuating smoking.” (Section 12.10 page 187)

Whilst we welcome tighter restrictions on cigarette smoking, treating non-combustible products such as e-cigarettes in the same way, sends the wrong message that smoke-free products are as harmful as cigarettes. This will discourage smokers from switching, which leads to the unintended consequence that cigarette use is prolonged. Obviously this goes against the Agreement’s objective to eradicate smoking.

We respectfully request that the Lower House carefully assess the role that non-combustible products such as e-cigarettes can play in reducing tobacco smoking and recommend an exemption for e-cigarettes from the bans on display/advertisement and smoking in public places. We are more than willing to provide you with further information and our perspective on the international developments in the field of tobacco harm reduction and draw your attention to recent letter to the World Health Organisation (WHO) from 72 specialists in the field⁸ which offers some guiding principles for consideration for the Framework Convention on Tobacco Control (FCTC). We would welcome the opportunity to contribute to a round-table in your Committee should you decide to organize such type of event.

We confirm that signatories report no conflicts with respect to FCTC Article 5.3 and no financial conflicts of interest with respect to tobacco or e-cigarette companies under the International Committee of Medical Journal Editors (UCJME) reporting standard.

Yours sincerely,

David B Abrams PhD.

Professor, Dept of Social and Behavioral
Sciences
NYU College of Global Public Health
New York University.
United States

Frank Baeyens, PhD

Professor
Faculty of Psychology and Educational
Sciences
KU Leuven
Belgium

Clive Bates, MA, MSc

Director, Counterfactual Consulting
Former Director, Action on Smoking
and Health UK
London
United Kingdom

Linda Bauld, BA PhD FHEA FRCPE

Bruce and John Usher Chair in Public Health
Usher Institute
University of Edinburgh
Deputy Director, UK Centre for Tobacco &
Alcohol Studies
Honorary Professor, University of Stirling
United Kingdom

Ron Borland PhD, FASSA

Nigel Gray Distinguished Fellow in Cancer
Prevention,
The Cancer Council Victoria,
Melbourne Vic 3004
Australia

Thomas H. Brandon, Ph.D.

Department Chair and Program Leader,
Health Outcomes and Behavior
Moffitt Distinguished Scholar
Director, Tobacco Research & Intervention
Program
Moffitt Cancer Center
Professor, University of South Florida
Departments of Psychology and Oncologic
Sciences

Pasquale Caponnetto

Professor of Clinical and General Psychology
Center of Excellence for the acceleration of
HArm Reduction – CoEHAR
University of Catania
via S. Sofia 78, Catania, Italy

Sharon Cox, PhD

Research Fellow
Centre for Addictive Behaviours Research
School of Applied Sciences
London South Bank University
United Kingdom

Lynne Dawkins, PhD

Associate Professor
Centre for Addictive Behaviours Research
School of Applied Sciences
London South Bank University
United Kingdom

Jean-François Etter, PhD

Professor of Public Health
Institute of Global Health
Faculty of Medicine
University of Geneva
Switzerland.

Konstantinos Farsalinos, MD, MPH

Researcher
Onassis Cardiac Surgery Center
National School of Public Health
University of Patras, Greece

Stuart Ferguson

Associate Professor
Division of Medicine, School of Medicine
College of Health and Medicine
University of Tasmania
Private Bag 34
Hobart 7001
Tasmania

William T. Godshall, MPH

Executive Director
Smokefree Pennsylvania
1926 Monongahela Avenue
Pittsburgh, PA 15218
412-351-5880
United States

Peter Hajek, PhD

Professor of Clinical Psychology
Director, Tobacco Dependence Research Unit
Wolfson Institute of Preventive Medicine,
Queen Mary University of London
United Kingdom

Jacques Le Houezec, PhD

Independent consultant in Public Health &
Tobacco dependence - Smoking Cessation
Specialist
Rennes, France.
Honorary Clinical Associate Professor, UK
Centre for Tobacco and Alcohol Studies,
School of Medicine, University of Nottingham,
UK.

Jason Hughes, PhD

Professor and Head of School of Media,
Communication and Sociology
University of Leicester
Leicester, LE1 7LA
United Kingdom

Sarah Jackson, PhD CPsychol

Senior Research Associate
UCL Tobacco and Alcohol Research Group
Department of Behavioural Science and
Health
University College London
United Kingdom

Martin J Jarvis, DSc OBE

Emeritus Professor of Health Psychology
Department of Behavioural Science & Health
University College London
United Kingdom

Leon Kosmider, PhD, PharmD

Research Assistant Professor
Technical Director, Bioanalytical Shared
Resource Laboratory
School of Pharmacy
Department of Pharmaceutics
Virginia Commonwealth University
Richmond
United States

Lynn T. Kozlowski, PhD

Professor of Community Health and Health
Behavior
Former Dean
School of Public Health and Health Professions
University at Buffalo,
State University of New York
New York
United States

Christopher E. Lalonde, PhD

Professor of Psychology
University of Victoria
British Columbia
Canada

Karl E Lund, PhD

Senior Researcher
Norwegian Institute of Public Health
Oslo,
Norway

Colin Paul Mendelsohn, MB BS (Hons)

Conjoint Associate Professor
School of Public Health and Community
Medicine
University of New South Wales
Sydney
Australia

Bernhard-Michael Mayer, PhD

Professor of Pharmacology and Toxicology
Institute of Pharmaceutical Sciences
Karl-Franzens-Universität
Graz
Austria

Fares Mili, MD, CTTS

Addictologist & Pulmonologist
Chairman
Tunisian Society of Tobacology and Addictive
Behaviours (STTACA)
Tunisia

Caitlin Notley, PhD

Senior Lecturer in Mental Health
Addictions Research Group
Norwich Medical School
University of East Anglia
Norwich
United Kingdom

Konstantinos Poulas, PhD

Associate Professor
Department of Pharmacy
University of Patras
Head of the Institute NoSmoke.Team
Patras Science Park
Greece

Lars M. Ramström, PhD

Principal Investigator
Institute for Tobacco Studies
Täby, Sweden

Louise Ross

Clinical Consultant
National Centre for Smoking Cessation
Training
Dorchester
United Kingdom

Lion Shahab, PhD

Associate Professor
Department of Behavioural Science and
Health
University College London
United Kingdom

Andrzej Sobczak, PhD

Head of Department of General and Inorganic
Chemistry
Medical University of Silesia
Sosnowiec, Jagiellonska 4, Poland

Roberto A Sussman, PhD

Department of Gravitation and Field Theories
Institute for Nuclear Research,
National Autonomous University of Mexico,
ICN-UNAM
Representing Pro-Vapeo Mexico AC
Mexico

David Sweanor, JD

Chair of Advisory Board of the
Center for Health Law, Policy and Ethics
University of Ottawa
Canada

Umberto Tirelli MD

Professor
Director, Cancer Center Clinica Medea Sacile
Italy

Robert West, PhD

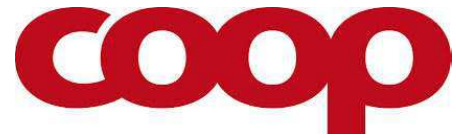
Professor of Health Psychology and Director
of Tobacco Studies
Department of Behavioural Science and
Health
University College London
United Kingdom

Alex Wodak AM,

Emeritus Consultant, Alcohol and Drug
Service, St Vincent's Hospital
President, Australian Drug Law Reform
Foundation
Director, Australia21
Darlinghurst, NSW, 2010,
Australia

References

1. National Prevention Agreement:
<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/convenanten/2018/11/23/nationaal-preventieakkoord>
2. Royal College of Physicians (London), *Nicotine without smoke: tobacco harm reduction*. 28 April 2016 <https://www.rcplondon.ac.uk/projects/outputs/nicotine-without-smoke-tobacco-harm-reduction-0>
3. McNeil, A., Brose, LS., Calder, R., Bauld, L. & Robson, D. (2018). Evidence review of e-cigarettes and heated tobacco products 2018. A report commissioned by Public Health England. <https://www.gov.uk/government/publications/e-cigarettes-and-heated-tobacco-products-evidence-review>
4. Hartmann-Boyce, J., McRobbie, H., Bullen, C., Begh, R., Stead, L.F. & Hajek, P. (2016). Electronic cigarettes for smoking cessation. Cochrane Database of Systematic Reviews, Issue 9, Art. No.: CD010216. https://www.cochrane.org/CD010216/TOBACCO_can-electronic-cigarettes-help-people-stop-smoking-and-are-they-safe-use-purpose
5. Hajek, P., Phillips, A., Przulj, D., Pesola, F., Myers Smith, K., Bisal, N., Li, J., Parrott, S., Sasieni, P., Dawkins, L., Ross, L., Goniewicz, M., Wu, Q. & McRobbie, H. (2019). A randomized trial of e-cigarettes versus nicotine-replacement therapy. *New England Journal of Medicine*, Jan 30. DOI: 10.1056/NEJMoal808779. <https://www.nejm.org/doi/full/10.1056/NEJMoal808779>
6. Bauld, L., MacKintosh, AM., Eastwood, B., Ford, A., Moore, G., Dockrell, M., Arnott, D., Cheeseman, H. & McNeill, A. (2017). Young people's use of e-cigarettes across the United Kingdom: findings from five surveys 2015-2017. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 14 (9), 973. <https://www.mdpi.com/1660-4601/14/9/973>
7. McNeil, A., Brose, LS., Calder, R., Bauld, L. & Robson, D. (2019). Vaping In England: an evidence update February 2019. A report commissioned by Public Health England. London: Public Health England. <https://www.gov.uk/government/publications/vaping-in-england-an-evidence-update-february-2019>
8. Letter from seventy-two specialists in nicotine science, policy and practice. <https://clivebates.com/documents/WHOCOP8LetterOctober2018.pdf>

Sundheds- og ældreministeriet
Holbergsgade 6
1057 København
Sum@sum.dk

Albertslund, 21. februar 2020

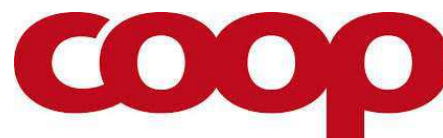
Høringssvar til forslag til lov om ændring af lov om forbud mod tobaksreklame m.v., lov om tobaksvarer m.v., lov om elektroniske cigaretter m.v. og forskellige andre love (Udmøntning af national handleplan mod børn og unges rygning), sagsnr. 1907151

Coop Danmark A/S har modtaget ovenstående lovforslag i høring. Lovforslaget bygger videre på aftalen om en national handlingsplan mod børn og unges rygning og har som mål at forebygge unges rygning og nikotinafhængighed. Der har ydermere været stigende fokus på unges rygning og forebyggelse heraf, ikke mindst salg af tobak og håndhævelse af aldersgrænser i detailhandelen. Handlingsplanen falder i tråd med vores, og andre dagligvarekæders, indsats for bedre håndhævelse af aldersgrænser og tildækning af tobak.

Lovforslagets overordnede mål er at forebygge forekomsten af unges rygning gennem flere greb. Vi vil kommentere på de greb, der har størst betydning for indfrielsen af målsætningen i detailhandelen og mulige afledte konsekvenser heraf.

Coop Bakker fuldt op om et forslag om tildækning af tobak og tobakssurrogater på alle salgssteder, samt metodefrihed i udmøntningen af forslaget. Et krav om tildækning af tobak, vil give lige konkurrencevilkår for alle salgssteder. På nuværende tidspunkt, oplever Coop et fald i salg af tobak, mens udsalgssteder der ikke har tildækning oplever øget salg. At flytte salget fra nogle salgssteder til andre, løser ikke udfordringen med forebyggelse af rygning blandt befolkningen og derfor mener vi, at et krav om tildækning der gælder alle har den største positive effekt i forhold til indfrielsen af den overordnede målsætning.

Dog er der et forhold, vi gerne vil adressere. Detailhandelen blev i 2018 pålagt at have synligt skiltemateriale der gjorde opmærksom på aldersgrænserne ved salg af særlige produkter, herunder tobak. Senere blev detailhandelen pålagt at skiltematerialet skulle være udarbejdet af Sundhedsstyrelsen, med dens farver og logo. Det undrer os, at man vil fjerne 'synlig' fra lovforslaget, således at der ikke længere er krav om synlig skiltning af aldersgrænser. Dels fjerner man kundens mulighed for at orienterer sig om gældende aldersgrænser, hvilket kan have en afskrækkende effekt på nogle mindreårige, der kan være fristet til at købe tobak. Og dels vil det besværliggøre ekspedientens arbejde og muligvis føre til unødigt tidsforbrug, hvis ekspedienten skal tage et skilt med aldersgrænser frem ved salg af tobak til kunder. Det er tvivlsomt hvorvidt den foreslåede løsning ville fungere i praksis, fordi ekspedienterne i forvejen har mange ting at forholde sig til i salgssituationen, uden at skulle tage et skilt frem. Vi mener ikke at skiltning af aldersgrænser er en reklame der kan fremme salg af tobak, men snarere en synliggørelse af gældende aldersgrænser for kunderne.

I Coop anerkender vi behovet for tilsyn med håndhævelse af aldersgrænsen for salg af tobak. Ministeriet foreslår at hæve bøden for overtrædelse, hvilket skal give større incitament til at overholde gældende aldersgrænser. Skærpede bødestrafte kan virke i situationer, hvor gældende lov bevidst overtrædes. Der kan være mange årsager til at en ekspedient ikke får spurgt om ID i salgssituationen, men det er sjældent ud fra et bevidst valg om at gøre noget ulovligt. Vi mener allerede at vist, at uddannelse af medarbejdere og befolkning har god effekt, da der er tale om et kulturskifte der vil tage tid at implementere. Det har ydermere potentielt vidtgående konsekvenser, hvis en butik skal kunne fratages muligheden for at sælge tobak i et halvt år, selv det er efter en konkret vurdering. I nogle butikker står tobaksomsætningen for en stor del af den samlede omsætningen og i områder med stor konkurrence, vil en fratagelse af muligheden for at sælge tobak have konsekvenser for salget af andre varer også, hvilket kan have store konsekvenser for den enkelte butik og for Coop som helhed. Derfor foreslår vi at man gentænker den foreslåede potentielle strafferamme.

Ministeriets forslag om standardisering af tobaksvarer hilses velkommen i Coop, selvom man kan diskutere effekten af dette, når tobakken er tildækket. Dog foreslår vi en todelt indfasningsperiode, da der for nogle produkter er risiko for at der vil være kassationer idet det ikke er sikkert at vi kan nå at sælge alle tobaksvarer i indfasningsperioden. Coop foreslår derfor en indfasningsperiode på et halvt år for de mærker der bliver solgt mest af og en indfasningsperiode på et år for de mærker der bliver solgt mindst af.

Sundheds- og Ældreministeriet

Holbergsgade 6

København K

Vejle, 21.02.2020

Sendt pr. email til: sum@sum.dk

Sendt cc. pr. email til: msb@sum.dk, samt sundhedsordførerne for de politiske partier:

rasmus.langhoff@ft.dk, stinus.lindgreen@ft.dk, per.larsen@ft.dk, susanne.zimmer@ft.dk, henrik.dahl@ft.dk,
martin.geertsen@ft.dk, lars.mathiesen@ft.dk, liselott.blixt@ft.dk, peder.hvelplund@ft.dk

Høringssvar på: Udkast til forslag til lov om ændring af lov om forbud mod tobaksreklame m.v., lov om tobaksvarer m.v., lov om elektroniske cigaretter m.v. og forskellige andre love (Udmøntning af national handleplan mod børn og unges rygning¹)

Att. Sundhedsminister Magnus Heunicke og regeringens støttepartier omkring den nationale handleplan mod børn og unges rygning

DADAFO – Dansk e-Damper Forenings høringssvar, er primært fokuseret på de foreslåede lovændringer og tilføjelser til **“LOV nr 426 af 18/05/2016 – Lov om elektroniske cigaretter m.v.”**

DADAFO vil takke for, at vi i det mindste i forbindelse med høringen får lov til at fremkomme med vores holdninger. Det ville måske have været bedre, mere retfærdigt og rettidigt, hvis vi var blevet konsulteret inden lovforslaget blev skrevet, så både ministeren og politikerne fra regeringens støttepartier, havde fået vores erfaring og viden med i grundlaget, inden der var skabt enighed om forslagene til tobakshandleplanen.

DADAFO er generelt positiv overfor at regeringen og partierne i Folketinget endelig laver et fokuseret tiltag til at begrænse rygningen i Danmark, specielt set i lyset af, at der i de sidste år ikke er sket en tilbagegang i rygeprævalensen, som det er sket i flere af vores nabolande (England, Sverige, Norge og Island f.eks.)

DADAFO er skeptisk over for hvor effektivt neutrale pakker og udstillingsforbud reelt vil være, specielt set i lyset af rapporter fra lande hvor disse tiltag allerede er blevet indført. Vi ser det primært som værende symbolpolitik overfor tobaksfirmaerne. Dog har vi ingen indvendinger mod dette, hvis det er rettet udelukkende mod tobaksvarer. Reelt vil disse tiltag ikke påvirke forbrugerne negativt, da cigaretter er en rimelig homogen vare, og derfor er der ikke grundlag for at udseendet har betydning for forbrugerne.

Dette er ikke tilfældet ved e-damp produkter.

¹
http://www.sum.dk/Aktuelt/Nyheder/Forebyggelse/2019/December/~/_media/Filer%20-%20dokumenter/01-tobak/Aftaletekst.pdf

DADAFO ser det som en mangel i det fremlagte lovmateriale, at man ikke har vurderet risikoprofiler ved forskellige produkter, og faktisk decideret skærer alle produkter over én kam – hvad enten de indeholder tobak eller ej. Forbrugeren har krav på reel og faktisk information om, at nogle produkter faktisk er mindre sundhedsskadelige end andre, og at tobakskadereduktion kan være vejen frem for mange forbrugere.

Det meste lovgivning som er blevet vedtaget på e-damp området, er blevet til på baggrund af manglende faktisk viden, ud fra skøn og gisninger. Og desværre er EU-Parlamentets og Rådets TobaksProduktDirektiv, **(TPD) – Direktiv 2014/40/EU, specielt afsnit III, kapitel 20²** – der specifikt omhandler e-cigaretter, ingen undtagelse.

EU-lovgivningens rammer blev vedtaget på et alt for spinkelt grundlag, og hastet igennem EU-parlamentet i 2013/2014, som et addendum til direktivet – der ellers kun omhandlede deciderede tobaksprodukter.

Evaluerings af TPD skal foretages i 2020 og er stadig ikke publiceret. Denne evaluering skal danne grundlag for en ny revision af TPD. Danmark er derfor præmatur og forhastet mht. forhold til ændring af TPD grundlaget, da man endnu ikke har resultatet fra evalueringen.

Som minimum bør alle forslag til ændringer af “Lov om elektroniske cigaretter m.v.” tages ud af lovforslaget/den nationale handleplan, indtil EU-kommissionen er fremkommet med deres evaluering.

Når man én gang på overnationalt niveau, har vedtaget en lovgivning/rammer for regulering, som direkte er med til at standse udvikling og innovation, og stoppe en ellers positiv udvikling i faldet på rygeprævalensen, så vil næsten al efterfølgende national lovgivning der baserer sig på den overnationale EU-lovgivning, være med til at indføre yderligere begrænsninger og restriktioner.

TPD fastsætter i sine indledende betragtninger, (pkt. 45, 53, 54) samt specielt i artikel 20, pkt. 10, artikel 24 pkt. 2 og **3** (se nedenfor), at der **med direktivet faktisk indføres et højt sundhedsbeskyttelsesniveau**, og at yderligere forbud **skal** begrundes og retfærdiggøres ud fra en risiko for den generelle folkesundhed, og at der med forbuddet ikke sker vilkårlig forskelsbehandling:

3. En medlemsstat kan også forbyde en bestemt kategori af tobaksvarer eller relaterede produkter på grund af de særlige forhold i den pågældende medlemsstat, hvis bestemmelserne er berettiget på grund af behovet for at beskytte folkesundheden, idet der tages hensyn til det høje sundhedsbeskyttelsesniveau, der sikres med dette direktiv. Sådanne nationale bestemmelser meddeles til Kommissionen sammen med begrundelsen for at indføre dem. Kommissionen godkender eller forkaster inden for seks måneder efter at have modtaget meddelelsen omhandlet i dette stykke de nationale bestemmelser efter, under hensyntagen til det høje sundhedsbeskyttelsesniveau, der sikres med dette direktiv, at have efterprøvet, hvorvidt de er begrundede, nødvendige og står i rimeligt forhold til målet, og om de er et middel til vilkårlig forskelsbehandling eller en skjult begrænsning af samhandelen mellem medlemsstaterne. Hvis Kommissionen ikke har truffet nogen afgørelse inden for denne periode på seks måneder, betragtes de nationale bestemmelser som godkendt.

EU Tobaksproduktdirektivet, Artikel 24, pkt. 3

² https://ec.europa.eu/health/sites/health/files/tobacco/docs/dir_201440_da.pdf

Yderligere er der fra EU/Kommissionen udstukket klare retningslinjer for, hvordan forsigtighedsprincippet skal gælde for al implementering af lovgivning på både EU og national plan, og herunder også hvordan yderligere restriktioner og regulering skal retfærdiggøres, inden det kan godkendes af Kommissionen.

Fra opsummeringen af **“forsigtighedsprincippet”**³ som defineret i **“Meddelelse fra Kommissionen om forsigtighedsprincippet – KOM(2000) 1 endelig”**⁴:

Fælles retningslinjer

Tre specifikke principper bør danne baggrund for anvendelsen af forsigtighedsprincippet

- *en videnskabelig evaluering, der er så fuldstændig som muligt, fastlæggelse af den videnskabelige usikkerhedsgrad i videst mulig udstrækning*
- *en vurdering af risici og potentielle følger af ikke at handle*
- *deltagelse af alle interesserede parter i undersøgelse af forsigtighedsforanstaltninger, når resultaterne af den videnskabelige evaluering og/eller risikovurderingen foreligger*

Derudover finder de generelle principper for risikostyring stadig anvendelse i forbindelse med forsigtighedsprincippet. Der er tale om følgende fem principper

- *De valgte foranstaltninger skal være proportionelle med det valgte beskyttelsesniveau*
- *De skal kunne anvendes ikke-diskriminerende*
- *De skal stemme overens med lignende foranstaltninger truffet under lignende omstændigheder*
- *De skal være baseret på en undersøgelse af potentielle fordele og omkostninger ved at gribe ind eller ikke at gribe ind*
- *Den skal revideres i lyset af den videnskabelige udvikling*

Manglende risikovurdering og konsekvensanalyse

Der er, som angivet i Kommissionens retningslinjer, ikke udført due diligence i forbindelse med forslaget til lovændringer og tilføjelser til specielt “Lov om elektroniske cigaretter m.v.”

Der er i forslag til lov om ændringer ikke taget hensyn til “forsigtighedsprincippet”, og dermed bliver lovforslaget ikke fremsat på baggrund af udførte risikovurderinger og konsekvensanalyser.

Der er i forslag til lov om ændringer ikke fokus på proportionalitet mellem produkters individuelle potentielle helbredsskadelige virkninger. Til sammenligning kan anvendes, at man selvfølgelig ikke tilkender den samme straf til en person der slår et andet menneske ihjel, som en person der går over for rødt. Som nævnt skal der være proportionalitet i lovgivningen, så forbrugerne sikres og menneskerettighederne overholdes.

DADAFO, som forening for forbrugerne af e-damp i Danmark, gør kraftigt opmærksom på, at der er himmelvid forskel på tobakscigaretter og e-cigaretter/e-damp. Der er efterhånden ingen videnskabelige eksperter som fortsat vil påstå, at tobakscigaretter og e-damp indebærer den samme risiko ved brug, men tværtimod er der skabt konsensus om, at e-damp er betydeligt mindre helbredsskadeligt, end tobaksrygning.

³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=LEGISSUM%3A132042>

⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/DA/TXT/PDF/?uri=CELEX:52000DC0001&from=DA>

Dette faktum skal udmønte sig i en skelnen i lovgivning omkring regulering af produkterne!

Dette er allerede tilfældet i dansk lovgivning, da **“Lov om elektroniske cigaretter m.v.”** udelukkende omhandler disse produkter, og **“Lov om tobaksvarer”** udelukkende omhandler produkter der indeholder tobak.

Ligeledes skal der rettes opmærksomhed på, at e-damp/e-cigaretter ikke er (og aldrig bør være) omfattet af **“Lov om Røgfri Miljøer”**. Både fordi der ikke er tale om røg, men især fordi der er tale om en arbejdsmiljølov, og derfor skal være baseret på en objektiv vurdering af emissioner i forhold til grænseværdierne givet for arbejdsmiljø.

DADAFO mener at det er i strid med EU direktivet at lave restriktioner på e-damp, uden at de fulde sundhedsmæssige konsekvenser er belyst. Man skal fra dansk side kunne fremlægge og retfærdiggøre at disse restriktioner bliver indført på grundlag af en akut opstået forringelse i den overordnede folkesundhed. Sundhedsstyrelsens baggrundsarbejde på dette område er ufuldstændigt, idet de ikke har belyst endsige undersøgt hvilke konsekvenser loven vil have for andre end børn/unge, som allerede lovgivningsmæssigt slet ikke burde have adgang til at erhverve/besidde produkterne (18-års grænsen skal håndhæves).

Grunden til at dette kun gør sig gældende for e-damp (og muligvis andre lavrisiko produkter såsom HnB og snus/tyggetobak), og ikke er gældende for tobakscigaretter er, at e-damp produkter også har en folkesundhedsmæssig gavnlige og positiv effekt, ved at få rygere til at udskifte hele eller dele af deres tobaksforbrug med et lavrisiko alternativ. Derfor er der en ikke belyst negativ konsekvens ved forslaget til ændring af loven. Opsummeret: Til forskel fra cigaretter, har e-damp en positiv side.

DADAFO's overslag over konsekvenser er som følgende:

- Da 40 unge om dagen starter med at ryge, og kun ca. 8% af disse unge (ca. 3) havde e-damp som deres første nikotinholdige produkt, kommer lovgivningen maksimalt til at påvirke ca. 1.200 børn/unge om året.
- Der er i Danmark (iht. undersøgelsen; Danskernes Rygevaner 2018⁵) ca. 260.000 voksne forbrugere af e-damp; heraf har ca. 78.000 kvittet tobakscigaretterne fuldstændigt.

Positive og negative konsekvenser for disse to grupper skal vejes op mod hinanden, således at man har belyst de folkesundhedsmæssige konsekvenser. Det er ikke nok bare at påpege, at der er en negativ konsekvens for en lille gruppe, hvis det overordnede billede er sundhedsmæssigt positivt.

Samtidigt forudsiger vi på basis af markedskendskab, at 90-95% af alle specialforretninger af e-damp i Danmark vil være tvunget til at lukke før juni 2021, da deres forretning hovedsageligt er oppebåret af overskuddet ved salg af e-væsker. De sidste 5-10% af forretningerne vil overleve midlertidigt ved salg af e-damp udstyr til en højere pris end i dag. Dette er ikke langtidsholdbart, da deres konkurrenceevne i forhold til udenlandske forretninger vil være minimal.

⁵ <https://www.sst.dk/-/media/Udgivelser/2019/Danskernes-rygevaner---aarsrapport-2018>

Derfor vil markedet flytte, fra i dag primært i specialforretninger, til detailforretninger, med en medfølgende mindre kontrol af salg til mindreårige. Altså det modsatte af lovens intention. I detailforretninger er de dominerende spillere tobaksindustrien, og det er tvivlsomt om produkter der er uafhængige af tobaksindustrien vil kunne overleve i dette rum, endsiges ville få plads på hylderne i detailhandlen.

I dette scenarie er det nødvendigt at bruge forsigtighedsprincippet proportionalt, som EU's definition beskriver. Man må ikke kun forholde sig til en lille del af problemstillingen, men man skal tage alle konsekvenser med i betragtningen. For det ovenstående kan det være, at der er en positiv virkning på ca. 1.200 børn, men også at der er en negativ virkning på en stor procentdel af de ca. 260.000 voksne der damper.

DADAFO vurderer at der er høj risiko for at 10-25% af damperne vil gå tilbage til tobakscigaretterne pga. af mangel på udbud, samt at de smage som forbrugerne er vant til, fjernes som mulighed. Det betyder at lovforslaget vil have en overordnet negativ folkesundhedskonsekvens i forhold til status-quo og derfor **ikke** kan overtrumfe TPD'en, eller argumenteres som værende nødvendig. Vi forudser at loven vil blive trukket i EU-domstolen, og omstødt, pga. brud på direktivet, hvis lovforslaget som foreslået i sin nuværende ordlyd bliver vedtaget, uden forudgående konsultation ved EU-kommissionen.

Den nuværende lovgivning

Den nuværende lov om elektroniske cigaretter m.v. skaber allerede en så stram regulering af produkter der kan markedsføres, og dermed sælges til forbrugerne i Danmark, at yderligere stramninger er yderst overflødige. De danske forbrugere lider allerede under et meget sparsomt udvalg af produkter, både hardware og e-væsker, da udgifterne for at kunne markedsføre produkter i Danmark er blandt de allerhøjeste i EU/Verden. Udvalget af bl.a. e-væsker oplever et ringe konkurrencepotentiale, og dermed også en begrænsning i udvalg. De danske specialforretninger har taget specielt alderskontrollen til sig, og varetager denne vogterrolle med omhu, er vores erfaring.

Lovgivning skal baseres på fakta - og evidens

"Lov om elektroniske cigaretter m.v." er allerede implementeret - og den har dannet baggrund for det forbrugsmønster som danskerne har vænnet sig til siden 2016. Det tager tid, førend man kan se nogle reelle og faktuelle mønstre i forbruget. Der findes som nævnt allerede lovgivning der skal begrænse børn og unges adgang til elektroniske cigaretter m.v. - og hvis denne lovgivning blev håndhævet, burde det være tilstrækkeligt for at forhindre børn og unge i at begynde et forbrug af e-damp. Endvidere har forældrene også et ansvar overfor deres børn, indtil de bliver myndige.

Man kunne evt. overveje en kontroversiel løsning; at gøre det helt ulovligt at besidde e-damp produkter hvis man er under 18 år, og dermed give Politiet mulighed for at konfiskere produkterne, ligesom det er tilfældet hvis unge ulovligt kører på knallert uden kørekort og hvis de ikke er gamle nok.

På samme måde er der allerede forbud mod salg af tobaksfri snus eller tobaksprodukter indeholdende tobak, s.s. snus, tyggetobak, tobakscigaretter, pibe, cigar, cigarillos m.m. til børn og unge under 18 år. Her kunne et forbud, med konfiskeringsmulighed også være en løsning.

En mere realistisk løsning ville være, kun at tillade markedsføring af e-væsker med smag i specialforretninger, og indskrænke udvalget i detailforretninger til tobak og mentol. Denne løsning er aktuelt lagt frem som lovforslag i New Zealand⁶. I specialforretningerne kan man samtidigt indføre tvungen ID/alderskontrol, med den *“3 strikes and you’re out”* løsning som lovforslaget allerede lægger op til. Problemstillingen i detailforretningerne er netop, at det specielt i spidsbelastninger ved kassen, er nemt at glemme at kontrollere kunders alder/ID. Løsninger såsom alderscheck via Nets kan løse noget op for dette, men har stadig problemer ved at unge kan benytte sig af forældrenes Dankort. Dette vil ikke påvirke markedet væsentligt, da størstedelen af salget i Danmark i forvejen ligger i specialforretningerne. Kontrol af tvungen ID kan dermed også udgiftsminimeres ved at Sikkerhedsstyrelsen også checker dette ved deres normale kontrolbesøg.

Webbutikker bør kunne vise deres produkter, da e-cigaretter ikke er homogene produkter. Forbrugerne bør være bekendt med de produkter de køber, ellers er det et spørgsmål om at man “køber katten i sækken”. Mods/hardware er ikke nikotinholdige og kan sammenlignes med batteriholdere, og at skjule disse produkter er simpelthen chikanering af forbrugerne.

E-cigaret produkter er ikke homogene men heterogene og derfor er det problematisk at have et udstillingsforbud på internettet. For at forbrugeren skal kunne vælge det “rigtige” produkt for ham/hende er det nødvendigt at kunne vurdere form, udseende og funktionalitet på “hardwaren”. Vi er dog enige i at et udstillingsforbud for e-væsker stort set ikke vil have betydning for forbrugeren.

Sideeffekten ved ovenstående er at forbrugerne samtidigt kan få bedre information og vejledning til deres brug af e-damp, og deres potentielle rygestop, idet specialforretningerne jo netop typisk har personale som er informerede om begrænsninger og muligheder ved de enkelte produkter, samt kan informere om det optimale niveau af nikotin som forbrugeren kan/bør bruge i forhold til hans/hendes aktuelle forbrug af cigaretter.

Yderligere og unødvendig regulering vil medføre en større grad af lovovertrædelser – en lov skal være retfærdig og logisk, og ikke kræve ofre blandt voksne forbrugere som anvender produkterne lovligt i deres succesfulde rygestop.

Brugen af smag i e-damp/e-cigaretter

Hvis man kigger på Danskernes rygevaner (år ligegyldig da det er konsistent), så kan man se at der er et stort forbrug af e-væsker med smag af frugt, slik og kage. Og da markedet for børn/unge er minimalt, må dette forbrug være hos voksne dampere. Derfor er hele argumentet om at disse smage kun er der for at få børn til at dampe simpelt hen falsk.

Dermed kan man konkludere, at enten er markedet inkompetent og har success på trods af fejlagtig markedsføring, eller også er hele grundlaget for formodningen forkert.

⁶ <https://www.stuff.co.nz/national/health/119720489/new-vaping-law-bans-u18s-and-advertising>

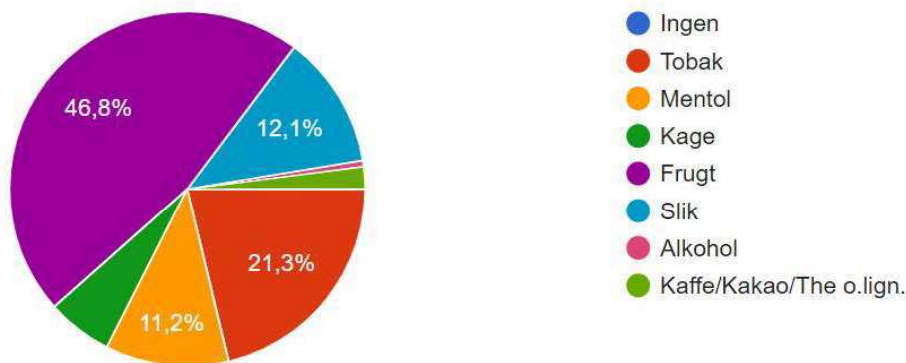

DADAFOs egen forbrugerundersøgelse, vedr. brugen af smag i e-damp, viser at der er en klar tendens til at i takt med at forbrugerne af e-damp bevæger sig længere og længere væk fra evt. samtidig rygning af tobak (dual use), bliver brugen af væsker med tobaks- og mentolsmag mindre hyppig. Brugen af andre smage end tobak og mentol bliver derved fremherskende, for at fjerne associationen til tobakscigaretter.

DADAFO udførte ultimo 2019 sin egen forbrugerundersøgelse (endnu ikke udgivet), og har spurgt de danske forbrugere af e-damp bl.a. omkring hvilke(n) smag(e) de anvendte da de startede med at dampe - og hvilke(n) smag(e) de anvender nu, eller da de stoppede med at dampe. Der var 536 respondenter,

Hvilken type smag brugte du til at starte med?

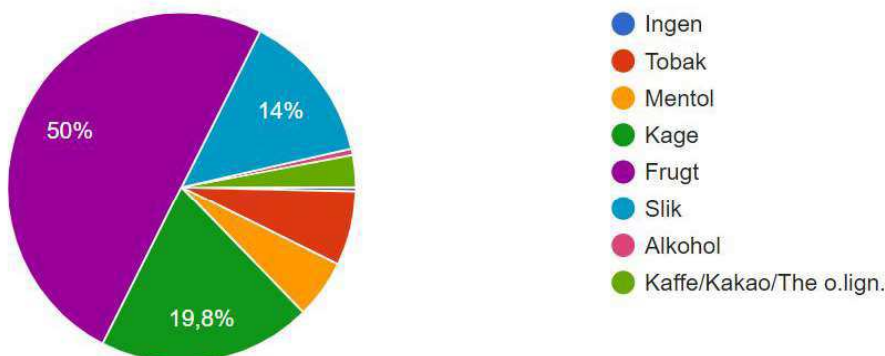
536 svar

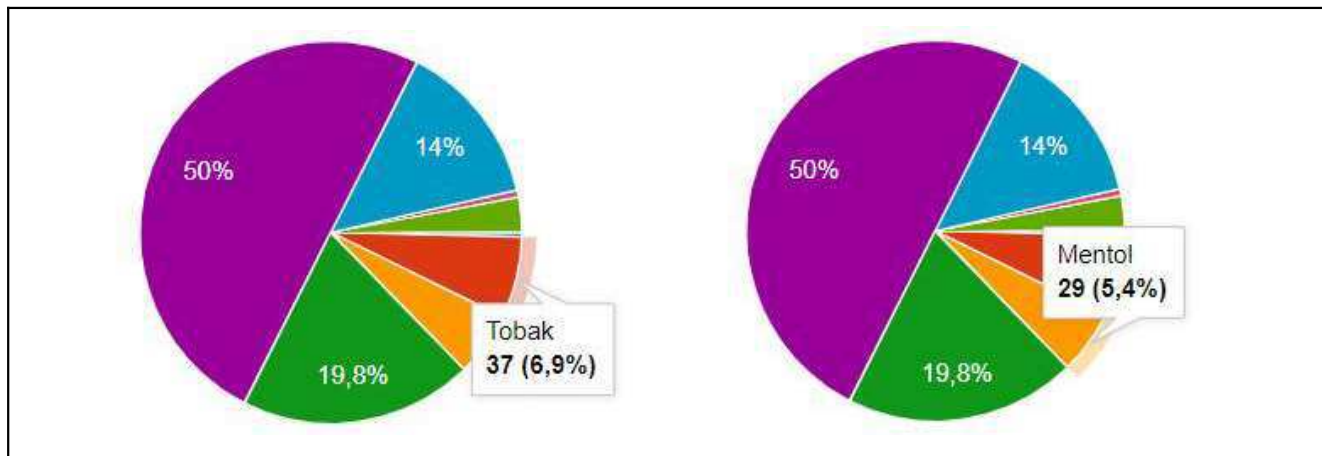

Som det fremgår af det øverste diagram, så er tobak og mentol hhv. 21,3% og 11,2% (sammenlagt 32,5%) foretrukne smage i starten - da disse smage er velkendte, og da de fleste i starten efterspørger smage som de kender fra alm. cigaretter.

Hvilken type smag bruger du nu eller da du stoppede?

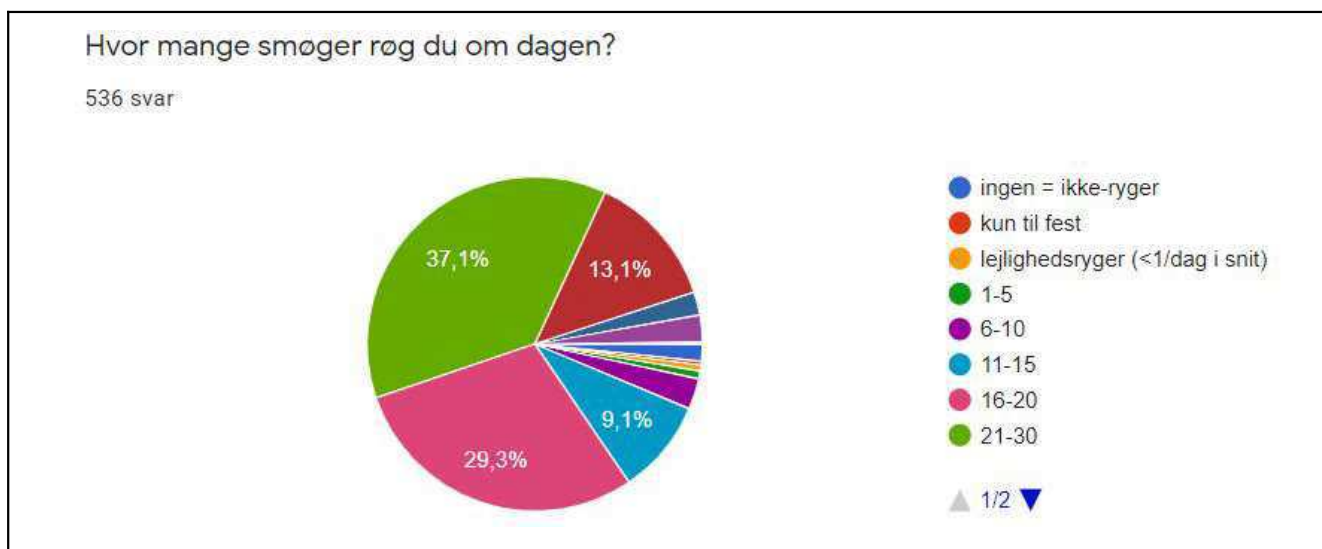
536 svar

Efterhånden ændrer forbrugernes smag sig, så blot 6,9% foretrækker smagen af tobak og 5,4% foretrækker smagen af mentol (sammenlagt 12,3%) . Der er altså tale om en procentvis **reduktion** på hhv. ca. 300% for tobakssmag og ca. 200% for mentolsmag (ændring i % fra 32,5% til 12,3%)

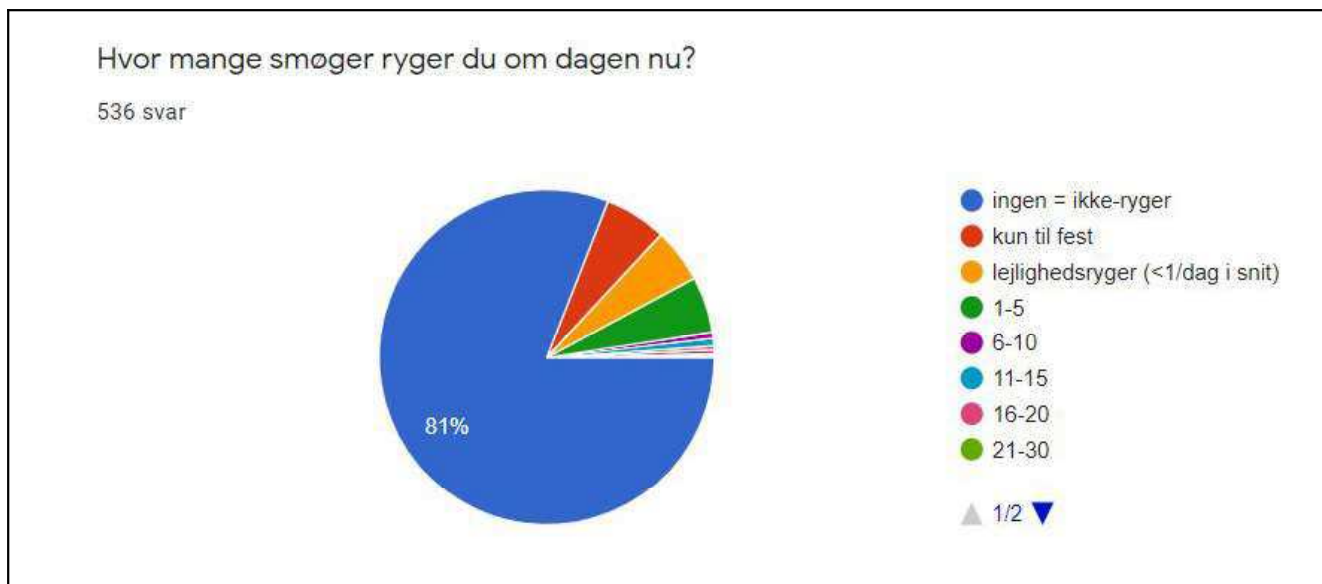
Smagen i e-damp er dermed essentiel for at foretage et succesfuldt rygestop, og for at skifte tobakscigaretterne helt ud med e-damp. De fleste forbrugere kan berette om, at de efterhånden ikke ønsker at anvende tobakssmag i deres damp, da det minder dem for meget om **“dengang de røg”** – og at de er bange for at netop tobakssmagen evt. vil fastholde dem i et forbrug af tobakscigaretter, eller at smagen af tobak kan være årsag til at de ikke kan foretage et 100% succesfuldt rygestop/skifte over til udelukkende brug af e-damp, som det foretrukne lavrisiko alternativ til fortsat tobaksrygning.

Størstedelen af respondenterne røg mellem 11 og 30 cigaretter om dagen, inden de begyndte at dampe, som det fremgår af ovenstående diagram (37,1 + 29,3 + 9,1 % = 75,5%)

Som det fremgår af nedenstående diagram, så er ca. 81% af respondenterne, som har besvaret spørgeskemaet, helt holdt med at ryge tobakscigaretter, og den resterende del er enten udelukkende festrygere, lejlighedsrygere eller ryger max. 1-5 cigaretter om dagen. Denne store del af befolkningen, ville evt. returnere til udelukkende tobaksrygning, hvis f.eks. smagsvarianter i e-damp blev forbudt.

En begrænsning i udvalg af smagsvarianter og forbud mod synlig anbringelse og fremvisning af elektroniske cigaretter og genopfyldningsbeholdere med og uden nikotin på salgssteder, herunder på internettet, vil med stor sandsynlighed medføre at de danske forbrugere i stigende grad vil forsøge at:

- 1) købe produkter på det sorte marked, eller via venner
- 2) købe produkter i udenlandske webshops, via illegal import fra både EU-lande og ikke-EU-lande
- 3) købe produkter i grænsehandel øst og syd for landets grænser (Sverige og Tyskland)
- 4) i stigende grad selv blande væskerne privat, ud fra de ingredienser som man nu har til rådighed, med risiko for kontamination og indhold i aroma m.m. som ikke er egnet til inhalation, f.eks. lipider/oliebaserede aromaer, som ikke under nogen omstændigheder må anvendes til inhalation
- 5) i værste fald gå tilbage til rygning af tobakscigaretter
- 6) og nogle få vil måske finde mulighed for helt at kvitte både damp og tobakscigaretter

Der er mange utilsigtede konsekvenser ved de ændringer i loven, som der bliver foreslået. Før 2014 herskede der **“Wild-West-tilstande”** i Danmark – det var argumentationen den gang for at indføre regulering, og ud af det kom TPD og Lov nr. 426 – og efter indførelsen af begge, har Danmark ikke set tilfælde af ulykker/skader med brugen af e-damp produkter. Forbrugerne har tilrettet sig et nyt forbrugsmønster, og lever med det lettere begrænsede udvalg, som bliver markedsført i Danmark.

De foreslåede lovændringer/tilføjelser, vil fjerne al kontrol og overblik med situationen i Danmark – og mange forbrugere vil vende tilbage til en tilstand, som den vi havde før 2014 – dvs. indkøbe e-væsker illegalt inkl. aromaer, tanke, batterier m.m. fra andre EU-medlemslande, som ikke har indført de samme heftige restriktioner, som er foreslået i Danmark. Man kan sige, at tilstanden efter 2021 kan blive endnu værre end de tilstande der var i 2014, da der i dag er langt flere der anvender e-damp og har kendskab til produktet – så måske er sammenligningen med **“The roaring twenties”** mere passende, hvor den amerikanske mafia havde sin storhedstid med at sælge bootleg spiritus til det tørlagte USA, under Forbudstiden?

“De brølende tyvere” vil så få sin repremiere 100 år efter... i Danmark?⁷

Med tab af kontrol (for Sikkerhedsstyrelsen og Sundhedsstyrelsen) står de overfor en umulig opgave, da de produkter som de skal kontrollere og regulere, vil blive handlet “under jorden” eller via sortbørsen. Hvis denne tendens skal kommes til livs, så skal mandskab og ressourcer hos Told og Politi øges betragteligt.

Grundlaget for de foreslåede lovændringer og tilføjelser

Sundhedsministeren gav i efteråret 2019 Sundhedsstyrelsen en opgave, om at redegøre for udviklingen og grunden til de sygdomstilfælde som blev set blandt specielt unge i USA, i efteråret 2019. På denne opfordring, udgav Sundhedsstyrelsen i oktober 2019 notatet **“E-cigaretter og helbred”**⁸.

Notatet baseres bl.a. på to store rapporter fra hhv. USA, National Academies of Science, Engineering og Medicine (NASEM) – **“Public Health Consequences of e-cigarettes, januar 2018”**⁹ og England, Public Health England (PHE) – **“Evidence review of e-cigarettes and heated tobacco products 2018: executive summary, March 2nd 2018”**¹⁰. Udover de to store rapporter er der refereret til videnskabelig litteratur med hovedvægt på artikler der er udgivet efter de to rapporter. Dele af denne litteratur har desværre ikke gennemgået en peer-review, og kan derfor ikke betragtes som værende gyldig evidens/fakta, men udelukkende være partsindlæg.

Udviklingen i brugs mønstre, statistik, for specielt børn og unge når de kommer til e-damp produkter med eller uden nikotin, er ikke godt nok dokumenteret i Danmark. Der er udført enkelte studier/undersøgelser med flere års mellemrum, som måske kan give nogle indikationer, men som ikke giver grundlag for sikre konklusioner. Specielt skal det bemærkes, at tallene for børn og unges rygevaner er angivet med børn som værende 11-15 årige; og voksne er angivet som personer over 15 år. Dermed inkluderes unge i alderen 15-17 som værende voksne rent statistisk set. Dette skævrider den information og de konklusioner som evt. kunne være uddraget af oplysningerne i statistikkerne.

⁷ <https://historienet.dk/samfund/amerikas-historie/forbudstiden-i-usa-nul-alkohol-gav-eksplosiv-kriminalitet>

⁸ <https://www.sst.dk/-/media/Udgivelser/2019/E-cigaretter/E-cigaretter-og-helbred-notat-okt-2019.ashx?la=da&hash=A30D04B3D51EA6230EF5D9C75F21B0527971801B>

⁹ <http://nationalacademies.org/hmd/Reports/2018/public-health-consequences-of-e-cigarettes.aspx>

¹⁰ <https://www.gov.uk/government/publications/e-cigarettes-and-heated-tobacco-products-evidence-review/evidence-review-of-e-cigarettes-and-heated-tobacco-products-2018-executive-summary>

Til sammenligning kan nævnes at det engelske sundhedsvæsen, Department of Health, udfører ekstensive månedlige opdateringer af udviklingen/statistikken i forbruget af tobaks- og nikotinprodukter – ikke kun for børn og unge, men også for resten af befolkningen. Disse undersøgelser udgives offentligt på hjemmesiden **“Smoking in England”**¹¹ – under navnet **“Smoking Toolkit Study, STS”**¹² – senest opdateret 17.01.2020

Ligeledes udfører Tysklands Sundhedsministerium også ekstensiv statistik – via **“DEBRA - Deutsche Befragung zum Rauchverhalten”**¹³ – senest opdateret 12.12.2019.

Hvis den danske Sundhedsstyrelse f.eks. gjorde anslag til at udføre den samme grundige statistik, kunne vi samlet set have et meget klarere billede af brugen af tobaks- og nikotinprodukter i Danmark, og med den statistik ville lovgiverne også have et bedre værktøj og grundlag til at lovgive ud fra.

Tendensen fra både det engelske STS og det tyske DEBRA er, at antallet af dampere generelt p.t. er faldende – og specielt antallet af unge dampere i hhv. England og Tyskland er utroligt lavt. Hovedparten af unge der damper, var allerede forinden startet med at ryge tobakscigaretter. Det er forbavsende få der er begyndt at dampe, uden tidligere at have røget tobakscigaretter. Og antallet som først er startet med damp, og derpå er gået videre til tobaksrygning, er forsvindende lille, i både England og Tyskland.

Der skal skabes fokus på de voksne forbrugeres helbred, samtidig med at forbud mod køb af tobak for børn og unge håndhæves. Voksne forbrugere der er fyldt 18 år, er i deres fulde ret til at råde over deres eget liv og helbred, og hvis en (forhåbentlig) større del vælger e-dampen som deres alternativ til tobaksrygning, så er det netto en stor helbredsgevinst, både for den enkelte og for samfundet som helhed.

Baggrunden for Sundhedsstyrelsens notat, viser desværre med al tydelighed, at der endnu ikke findes nok nationale data/statistik, som kan give et godt nok overblik over situationen i Danmark. Et evidensbaseret grundlag for yderligere restriktioner for markedsføring, salg og forbrug af e-damp produkter er derfor ikke til stede. Sundhedsstyrelsen frygter at bl.a. tendensen med mange unge der damper i USA, vil finde indpas i Danmark. Men man kan ikke bruge den politiske og sundhedsmæssige situation i USA, til at lovgive ud fra i Danmark, da der er himmelvid forskel på reguleringspolitik i USA, ift. EU-lovgivning og dansk lovgivning.

Uheldigvis er debatten blandt sundhedsfagligt personale, politikere, patientforeninger og medierne drejet hen på, at tobaksrygning og e-damp er lige sundhedsskadelige, selvom der ikke findes belæg for den påstand. Dette så vi med al tydelighed i medierne i forhold til de mange tilfælde i USA, med primært unge der pådrog sig lungeskader, efter at have dampet illegale cannabis/THC-holdige væsker, der var “cuttet”/blandet op med E-vitamin acetat – som er et lipid/oliebaseret produkt, der ikke under nogen omstændigheder må inhaleres.

Det amerikanske “Center for Disease Control – CDC” har bekræftet at de mange tilfælde af lungesygdomme hos amerikanere, stammer fra brugen af illegale THC-pods med indhold af E-vitamin acetat¹⁴

¹¹ <http://www.smokinginengland.info/latest-statistics/>

¹² <http://www.smokinginengland.info/>

¹³ <https://debrastudy.wordpress.com/>

¹⁴ <https://www.cdc.gov/mmwr/volumes/69/wr/mm6903e2.htm>

Produkterne der medførte lungeskader og dødsfald i USA, ville meget hurtigt blive opdaget i EU, pga. EUs RAPEX-advarselssystem, der overvåger ingredienserne i de produkter som er anmeldt via EU-CEG portalen, og hurtigt kan tilbagekalde og udstede advarsler om præcis de produkter, som har medført skade på den europæiske befolkning. Men hvis produkterne ikke er anmeldt (dvs. bliver produceret under kontrollerede og legale forhold) kan RAPEX-systemet ikke anvendes, da der ikke er viden omkring indholdsstoffer, producent, distributør og forhandler af produkterne. Så kan vi i EU ende i samme situation, som i USA – med fatale følger af en ukontrolleret produktion og dertilhørende distribution af illegale produkter.

I yderste konsekvens, vil forslagene til lovændringer medføre dødsfald på ellers sikre forbrugere, som kan se sig nødsaget til at købe deres nikotinholdige e-væsker på det sorte marked, hvis det eneste alternativ er at gå tilbage til rygning af tobakscigaretter.

E-cigaretter har været på markedet så længe at epidemiologiske data fra virkeligheden langt overstiger hvad der ellers er påkrævet for at sætte tilsvarende medicinske produkter på markedet. Derfor er det vildledning at sige at man ikke ved noget, eller at man ikke kender langtidsvirkninger – for det gør man aldrig med nye produkter, det være sig sodavand, vaccine eller skateboards.

Problematikken set fra forbrugernes synspunkt

Som forbrugere af e-cigaretter/e-dampprodukter, vil vi advare imod konsekvenserne af de ændringer der foreslås, omkring lovgivning/regulering af e-dampprodukter med eller uden nikotin.

Lovændringerne er blevet til uden forudgående konsultation hos forbrugerne, og dermed også **DADAFO – Dansk e-Damper Forening**, som er de danske e-damperes talerør. Forslagene til lovændringer vidner om, at de personer som skriver og foreslår de store ændringer, ikke har den tilstrækkelige viden om produkterne, da teksten/ordlyden til lovforslagsændringerne til specielt **LOV nr 426 af 18/05/2016 (Lov om elektroniske cigaretter m.v.)**¹⁵ – i høj grad vidner om manglende førstehåndskendskab til både produkterne, deres anvendelse og mangel på kendskab til den befolkningsgruppe som anvender produkterne.

Der har været en udpræget mangel på kommunikationsvillighed mellem de offentlige myndigheder og forbrugerne/e-dampbranchen. Manglen har været hos de offentlige myndigheder. Specielt Sundhedsstyrelsen, som på trods af adskillige henvendelser først accepterede et møde med deltagelse af forbrugerne og e-dampbranchen den 8. januar d.å. Og på dette møde fremgik det desværre med stor tydelighed, at Sundhedsstyrelsens viden omkring e-dampprodukter (med eller uden nikotin) er yderst sparsom og mangelfuld. Som rådgivende organ for bl.a. Sundheds- og Ældreministeriet, er det vigtigt at specielt Sundhedsstyrelsen oplyser om al tilgængelig viden, undersøgelser og forskning, og gennemgår denne viden for interessekonflikter af enhver slags, før de drager konklusioner og videregiver anbefalinger på et desværre, viser det sig, alt for snævert grundlag.

¹⁵ <https://www.retsinformation.dk/Forms/R0710.aspx?id=180119>

Vincit omnia veritas – Sandheden overvinder alt

Det har altid været **DADAFO**s holdning og forhåbning, at med tiden ville både myndigheder, sundhedsfaglige eksperter, politikere og medier indse de store fejl de har begået i behandlingen og opfattelsen af de alternative røgfri nikotinprodukter. At produkterne ikke er et problem, men faktisk er en løsning på et problem – nemlig tobaksrygning. Tobaksrygning er ikke sundt – og e-damp er heller ikke “sundt”, men det er beviseligt meget mindre sundhedsskadeligt end rygning af tobak.

Men med tiden har vi måttet indse, at sandheden – faktisk videnskab og evidens – ikke bliver anvendt som grundlag for lovgivning og regulering i Danmark, endsige når medierne skal belyse fænomenet “objektivt”.

Når dét, vi som forbrugere åbenlyst ser som en stor fordel, bliver betragtet som noget negativt – så vil reaktionen fra bl.a. forbrugerne altid være at lovgiverne, medierne, embedsfolkene m.fl. ikke har reelle intentioner, og at folkesundheden bliver ofret til fordel for økonomiske disponeringer, og politiske underhåndsaftaler.

For os forbrugere virker det som om regeringen ikke har kunnet få mandat og skabe et bredt nok flertal for tilstrækkeligt store ændringer i tobakspriser m.m. og derfor vælger at inddrage e-damp i ændringsforslagene, fordi man så kan fremstå som handlekraftige. De voksne, og lovlige forbrugere, bliver ofret på ungdommens alter, og dermed signaleres at voksnes liv og helbred åbenbart er mindre værd end børn og unges?

Det øger forbrugernes frustrationer yderligere, når der vedtages lovgivning uden at der bliver lyttet til vores viden og erfaring på området. Og især når lovgivning bliver vedtaget og anbefalinger bliver givet på baggrund af “følelser og fornemmelser”, uden skelen til fakta, videnskab og empiriske data.

Det bør også noteres, at de forslag der p.t. er til ændringer i lovgivningen om e-damp, er som taget ud af tobaksindustrien drejebog, for at erobre markedet for røgfri nikotinprodukter inkl. produkter til fordampning.¹⁶ Så bevidst eller ubevidst, er lovforslaget, hvis det bliver vedtaget i sin nuværende ordlyd, en direkte hjælpende hånd til tobaksindustrien, hvis kommende produkter snart er klar til salg i detailhandlen. Tobaksindustriens produkter vil med stor sandsynlighed være “lukkede pod-systemer”, som nemt og enkelt kan udskifte tobaksprodukterne på hylderne i kiosker, dagligvarebutikker og tankstationer m.m. Indtil videre er der kun ét produkt på det danske marked, som kan kalde sig en “e-cigaret”; nemlig Vype ePen 3 fra BAT – og så findes der iQos fra Phillip Morris, som dog ikke er en e-cigaret, da det er tobak der bliver opvarmet og inhaleret. Derfor kaldes produktet et “Heat Not Burn” produkt (HnB), og ikke en e-cigaret.

Så – hvad enten Sundhedsministeriet eller politikerne vil det eller ej – eller er klar over det eller ej – så serverer I det fremtidige marked for røgfri nikotinprodukter/nydelsesmidler – på et sølvfad til tobaksindustrien.

¹⁶

[https://www.bat.com/group/sites/UK_9ZTFCM.nsf/vwPagesWebLive/D0BA7JRL/\\$FILE/Step-Changing-New-Categories-A-very-significant-growth-opportunity.pdf](https://www.bat.com/group/sites/UK_9ZTFCM.nsf/vwPagesWebLive/D0BA7JRL/$FILE/Step-Changing-New-Categories-A-very-significant-growth-opportunity.pdf)

DADAFODansk e-Damper Forening
Danish Vapers Association

BAT (British American Tobacco) kalder det selv ["A very significant growth opportunity"](#), og beskriver hele forløbet i deres fremtidsstrategi, på vedhæftede link til deres rapport. Rapporten er opdateret den 14. marts 2019 – og indtil videre, kører planen efter bogen!

Lovforslaget der er i høring, er skrevet på en måde så det falder direkte på linie med BAT's strategi:

- Flytning af e-damp fra specialforretninger til detailforretninger
- Begrænsning i udvalg – både af udstyr og smagsvarianter
- Overgang fra mere individuelt orienterede og store e-cigaretter til små simple produkter
- Konsolidering af e-damp produkter fra en bred vifte af uafhængige producenter til nogle få store firmaer (tobaksindustrien producenter)

Tobaksindustrien, og i Danmark mere specifikt BAT, bliver med andre ord de store vindere i dette spil. Groft sagt virker det som om ***"Tobaksindustrien får et nyt marked foræret af staten, som tak for lang og tro tjeneste med at fylde skattefars pengetank"*** [citater fra e-cigaret forhandler].

Uddrag fra BATs rapport "A very significant growth opportunity" – fra 14. marts 2019 – Fjerde fra venstre ses produktet Vype ePen 3, som er anmeldt via Sikkerhedsstyrelsen, og p.t. er til salg i den danske detailhandel.

DADAFO udgav i oktober 2019 informationsfolderen **“12 gode råd til røgfrihed 2019”**,¹⁷ som giver gode råd til specielt lovgivere og embedsfolk om, hvordan lovgivning på området bør gribes an. Informationsfolderen blev udleveret til Folketingets medlemmer af Sundhedsudvalget, ved et foretræde den 24.09.2019:

1. Hæv prisen på tobak – og giv rygere bedre og nemmere adgang til lavrisiko-alternativer
2. Opstil klare mål for hvordan man opnår færre rygere, ved bl.a. at se på “Smoking Toolkit Study” (STS) fra England
3. Sørg for at håndhæve aldersgrænsen og håndhæv loven strengt
4. Det er forældrenes ansvar at opdrage deres børn – ikke statens
5. Afskaf markedsføring i detailhandlen, men tillad udbredt markedsføring i specialbutikker af e-dampprodukter
6. Branding af e-dampprodukter til voksne forbrugere, der ønsker et lavrisiko alternativ
7. Røgfri skoletid i folkeskolen og på ungdomsuddannelser
8. Sørg for at flere får tilbud om rygestop via muligheden for at skifte til lavrisiko alternativer
9. Giv tilskud til de rygere som vil forsøge at skifte tobakken ud med damp
10. Understøt den eksisterende lovgivning, og optimér brugen af de lovlige produkter
11. Forstå vigtigheden af et bredt udvalg af smagsvarianter i røgfri tobaks- og nikotinprodukter
12. E-damp kan IKKE omfattes af rygeloven. Damp er IKKE røg

**DADAFOs 12 gode råd
til røgfrihed 2019**

**Ny informationsfolder
klar til download**

Folderen kan downloades – ved at trykke på ovenstående grafik, eller via link i fodnote 17.

¹⁷ https://dadafo.dk/wp-content/uploads/2019/11/DADAFO_12_gode_r%C3%A5d_til_r%C3%B8gfrihed_2019_20191021.pdf

Hvor stort er forbruget af e-damp hos unge?

Der er et problem blandt børn/unge - men det problem er: TOBAKSCIGARETTER, og ikke e-damp!

- E-damp bruges primært af unge der allerede ryger tobakscigaretter
- Der er minimal tilgang til cigaretter fra nye nikotinprodukter (ingen gateway)
- E-damp er ikke "cool" blandt unge
- Det er logisk at f.eks. snus har vækst samtidig med at man indfører flere og flere røgfri skoler
- Hvis man kigger på Norge/Sverige så er det tydeligt, at på trods af en lige så stor nikotinprævalens blandt unge som i Danmark, så er der en fantastisk lav rygeprævalens blandt unge, og derfor er al snak om en "gateway" simpelt hen ikke objektiv

Fra Tænk tanken Mandag Morgens rapport, Februar 2020: ["Fra Marlboromanden til kvinden med e-cigaretten"](#)

Citat fra side 28: *"De unge kender de nye produkter og giver udtryk for, at måske kan snus eller tyggetobak gøre, at man ryger mindre, men det er ikke særlig smart at tygge på tobak – især ikke blandt pigerne. Men blandt en gruppe af især drenge er det okay at tygge lidt tobak eller bruge rigtig snus importeret fra Sverige. E-cigaretter er helt sikkert – stadig ifølge de unge – et rygestopsmiddel, men i øvrigt endnu mere farligt end cigaretter og ganske kikset at se på – dog lige undtaget den nye Juul, som man endnu ikke kan købe i Danmark. Hvis man damper på noget andet end en Juul, så bør det være, fordi man er ved at stoppe. Ellers er man virkelig kikset i de unges optik."*

Fra Jyske Vestkysten, 16.09.2018 - [Danske unge: E-smøger er yt!](#)

Citat: *"Kim Dabelstein Petersen, der er formand i DADAFO, mener, at forskel i ungdomskultur ligger til grund: – Unge i Danmark synes simpelthen, det er yt, siger han."*

Ifølge formanden har det, han kalder amerikansk hysteri omkring unge dampere været med til at fremprovokere en "rebelsk" stigning i forbruget.

Han henviser desuden til et EU-direktiv fra 2016, der forbød markedsføringen af e-dampprodukter samt salg til mindreårige i Europa.

Ifølge Niels Them Kjær, projektchef for tobaksforebyggelse i Kræftens Bekæmpelse, har netop direktivet dæmpet ungdomsforbruget i Danmark.

– Det er mit indtryk, at vi har set en stagnation, siden EU-direktivet trådte i kraft. Vores seneste tal er dog fra 2016, så det vides ikke helt præcist, siger han."

Ovenstående citater og konklusioner, er helt på linje, med den opfattelse vi som forening, sammen med Kræftens Bekæmpelse, har refereret tidligere i medierne, af de unges opfattelse af e-damp produkter.

Skolebørnsundersøgelsen						
	Nogen sinde prøvet		% Forskel	Sidste måned		% Forskel
	2014	2018		2014	2018	
Drenge (alder)						
11	3	2	-33%	2	<1	>-100%
13	11	11	-	7	5	-28.5%
15	33	30	-1.1%	17	13	-23.5%
Piger (alder)						
11	1	1	-	1	<1	?
13	7	5	-28%	4	2	-50%
15	24	17	-29%	13	7	-46%

Dette svarer også meget godt overens med de tilgængelige statistiske tal vi har fra Skolebørnsundersøgelserne fra hhv. 2014 og 2018 (se tabel ovenfor) - hvor antallet af unge mellem 11 og 15 - der nogensinde har prøvet og antallet der den sidste måned har anvendt e-damp, er faldet dramatisk. For specielt piger, er forbruget ca. halveret. Vi forventer at antallet af unge, der har prøvet eller ofte anvender e-damp er yderligere faldet siden 2018 - og dette kunne evt. bekræftes, hvis Sundhedsstyrelsen havde udgivet deres publikation "Danskernes Rygevaner 2019".

Den meget omtalte stikprøve i [Københavns kommune](#) der målte at 45% af eleverne i 9. klasse havde prøvet e-damp, falder inden for rammerne af resultaterne i Skolebørnsundersøgelsen fra 2018 når man korrigerer for at Københavnske unge er mere eksperimenterende end landsgennemsnittet.¹⁸

Links til statistik omkring unge/børns og voksnes forbrug af e-damp:

[Sundhedsstyrelsen - "E-cigaretter og helbred, Oktober 2019"](#)

[Røgfri Fremtids Ungeundersøgelse 2017](#)

[Danskernes Rygevaner 2018 - Årsrapport](#)

[Danskernes Rygevaner 2018, Methodenotat](#)

[Danskernes Rygevaner 2018, Krydstabeller Alle](#)

[Statens Institut for Folkesundhed: Skolebørnsundersøgelsen 2014](#)

[Statens Institut for Folkesundhed: Skolebørnsundersøgelsen 2018](#)

[Røgfri Skoletid - Rygevanerundersøgelse 2018 - Københavns Kommune](#)

[Sundhed og trivsel på gymnasiale uddannelser 2019](#)

¹⁸ <https://www.kk.dk/nyheder/naesten-hver-anden-elev-i-9-klasse-i-koebenhavn-har-proevet-e-cigaretter>

På vegne af de danske dampere, stiller **DADAFO** sig gerne til rådighed med al den viden vi besidder, og er altid klar til en åben dialog omkring fremtidens muligheder for dampen som et langt mindre skadeligt alternativt nydelsesmiddel set i forhold til rygning af tobakscigaretter.

Som udgangspunkt går **DADAFO** ind for, at e-damp udelukkende er et produkt som skal anvendes af rygere og tidligere rygere, til at blive røgfri. Det er ikke et produkt som børn/unge eller aldrig-rygere/aldrig-dampere skal anvende.

Og som forening beder **DADAFO** politikerne *“tænke på børnene”* - dvs. sørge for at deres forældre lever længere, ved at have så mange forskellige muligheder for at blive røgfri på, og dermed øge deres livskvalitet og forventede levealder - så de kan være sammen med deres børn så længe som muligt.

På foreningens medlemmer, bestyrelsens og de danske damperes vegne...

Formand

Kim Dabelstein Petersen

formand@dadafo.dk

kdp@dadafo.dk

Fon: +45 4033 0550 / +45 3045 7516

Kasserer

Peter Stigaard

treasurer@dadafo.dk

ps@dadafo.dk

Fon: +45 3045 7517

Hvem er DADAFO

DADAFO – Dansk e-Damper Forening, er en uafhængig, non-profit forbrugerorganisation, der er styret af medlemmerne/forbrugerne. Bestyrelsen er valgt af medlemmerne, og foreningen drives for medlemmernes kontingent og deres frivillige donationer. Der er ingen økonomisk forbindelse til hverken tobaks-, medicinal- eller e-cigaret/e-damp branchen. Alt arbejde i foreningen udføres frivilligt på pro bono basis.

DADAFO taler på vegne af de danske e-dampere, samt de rygere som i fremtiden forventes at ville ønske at anvende et e-produkt som et alternativ til rygning af tobak – eller som et led i et rygestop.

DADAFO har p.t. over 3.100 registrerede og dedikerede medlemmer, der alle er over 18 år – hvilket er et krav for medlemskab af foreningen. Median-alderen for foreningens medlemmer ligger på ca. 40-42 år. Medlemmerne af DADAFO kommer fra alle egne af landet, og rigsfællesskabet.

DADAFO er en del af et større internationalt forbrugerfællesskab [INNCO, The International Network of Nicotine Consumer Organisations](#) – der via oplysning og vidensdeling, forsøger at sætte tobakskadereduktion på den globale politiske dagsorden.

DADAFO er en del af et større europæisk forbrugerfællesskab, [ETHRA – European Tobacco Harm Reduction Advocates](#), der via oplysning og vidensdeling, forsøger at sætte tobakskadereduktion på den europæiske politiske dagsorden.

DADAFO er en del af et større nordisk forbrugerfællesskab, [NNTHR – Nordic Network on Tobacco Harm Reduction – CSO-NGO](#), der via oplysning og vidensdeling, forsøger at sætte tobakskadereduktion på den nordiske politiske dagsorden.

DADAFO udfører nonprofit lobbyvirksomhed og oplysningsarbejde, og deltager aktivt i informationsarbejde, standardiseringsarbejde via Dansk Standard, CEN og ISO.

DADAFO deltager på internationale konferencer omkring sundhedsfremme, tobakskadereduktion og brugen af alternative nikotinprodukter som erstatning for tobaksprodukterne.

DADAFO står altid til rådighed for en udviklende og indbyrdes informativ dialog – og man kan altid kontakte os med eventuelle spørgsmål – ved at gå ind på vores hjemmeside.

DADAFO går som forbrugerorganisation ind for, at markedet for e-damp-produkter selvfølgelig skal reguleres – så vi som forbrugere kan være sikre på, at det udstyr vi køber er så sikkert som muligt, og at de væsker vi køber er så gode, rene og af så høj kvalitet som muligt. Men en regulering/lovgivning skal også være proportionel, så det ikke bliver nemmere eller billigere at vælge tobakken frem for dampen.

DADAFO går som forbrugerorganisation ind for, at der fastsættes en aldersgrænse på 18 år, som vedtaget ved lov. Vi er godt klar over, at der allerede er dampere der er yngre end 18 år, og med fastsættelse af en aldersgrænse bliver det for politikerne "nemmere" at argumentere for at e-dampprodukterne primært er til brug for voksne personer, der prøver at gøre noget godt for deres helbred, ved at skifte tobakken ud med et langt mindre skadeligt alternativ.

DADAFO går som forbrugerorganisation **IKKE** ind for, at damp skal sidestilles med røg – og dermed omfattes af "Loven om Røgfri Miljøer". Der er til dags dato **INTET** videnskabeligt grundlag for at sidestille damp og røg, da samtlige undersøgelser og tests der er foretaget af dampens kemiske sammensætning påviser, at der ikke er farlige indholdsstoffer i den damp der udåndes i tilstrækkeligt store mængder til, at det kan være til helbredsmæssig skade, hvis man opholder sig eller står lige ved siden af en person der damper. Duften/lugten af dampen kan selvfølgelig være til gene for nogen – på samme måde som dårlig kropshygiejne, overdreven brug af parfume m.m. kan være til gene for nogen. Dermed ikke sagt at bare fordi noget kan irritere én, så er det automatisk en helbredsrisiko.

DADAFO går som forbrugerorganisation **IKKE** ind for, at der vedtages et totalt reklameforbud på damprelaterede produkter. Set fra et sundhedsmæssigt synspunkt, så bør alle forbrugere af tobaksprodukter blive gjort opmærksomme på, at der i dag findes et langt mindre skadeligt alternativ – hvormed mange kan skifte tobakken helt ud, ved at skifte til damp.

DADAFO går som forbrugerorganisation **IKKE** ind for et totalt eksport- og importforbud, af varer fra de andre EU-medlemslande. "Loven om e-cigaretter" forbyder ikke direkte eksport og import, men gør muligheden yderst bekostelig for producenter uden for Danmark. Hvis en producent vil sælge sine produkter (evt. via webshops beliggende i andre EU-lande) – så skal forhandleren/producenten ansøge/anmelde sine produkter til Sikkerhedsstyrelsen i Danmark, efter at have betalt nogle meget høje anmeldelsesgebyrer, der ikke står mål med kravet via EU om varers frie tilgængelighed på tværs af EUs grænser. Hvis en dansk virksomhed ønsker at markedsføre/sælge sine produkter i et andet EU-land, skal produkterne evt. også anmeldes til landets lokale myndighed, inden et salg/eksport kan udføres lovligt.

DADAFO ser desværre en mulighed for, at de eneste produkter der kan lovliggøres via lovforslaget, bliver produkter der skal opfylde så store krav til lækagesikkerhed og en påfyldningsmekanik der ligeledes sikrer imod kontakt med den nikotinholdige væske – at de eneste produkter der vil kunne tillades, vil blive de såkaldte cig-a-likes: E-cigaretter der ligner alm. cigaretter, og som de fleste erfarne e-dampere kun har anvendt i en meget kort periode, da produkterne er for ineffektive og for dårlige i praktisk brug.

DADAFO er en forening for alle dampere – og du kan blive medlem af foreningen ved at tilmelde dig på vores hjemmeside: www.dadafo.dk/medlemskab

Et basismedlemskab er gratis – og du kan blive fuldt medlem for kun 120 kr. pr. år. Som forhandler eller ansat i en dampbutik, kan du tegne et støttemedlemskab, ligeledes for 120 kr. pr. år. Som støttemedlem har du dog ingen ret til repræsentation i foreningens bestyrelse eller udvalg.

From: Jens Skovgaard Lauritsen
Sent: Thu, 30 Jan 2020 11:56:57 +0000
To: DEP Sundheds- og Ældreministeriet
Cc: Mie Saabye
Subject: SV Høring: Udkast til forslag til lov om ændring af lov om forbud mod tobaksreklame m.v., lov om tobaksvarer m.v., lov om elektroniske cigaretter m.v. og forskellige andre love (Udmøntning af national handleplan mod børn og unges rygning)

Til Sundheds- og Ældreministeriet / Mie Saabye

Dansk Arbejdsgiverforening har ikke bemærkninger til det fremsendte lovforslag.

Med venlig hilsen

Jens Skovgaard Lauritsen
Chefkonsulent

Vester Voldgade 113
1552 København V
Direkte +45 33 38 93 91
Mobil +45 29 20 03 91
E-mail jsl@da.dk
Web da.dk

Denne e-mail er tilsigtet en bestemt modtager og kan indeholde fortrolige oplysninger. Er du ikke den rette modtager, beder vi dig om at orientere os ved at besvare denne e-mail og derefter slette den. Det er ikke tilladt at beholde, kopiere, videresende eller bruge oplysninger fra denne e-mail, hvis du ikke er den rette modtager.

Fra: Mie Saabye <msb@sum.DK>

Sendt: 24. januar 2020 13:51

Til: apotekerforeningen@apotekerforeningen.dk; ac@ac.dk; at@at.dk; a@aarch.dk; info@astma-allergi.dk; bsinfo@baggersorensen.com; formand@becig.dk; sek@bestyrelsesforeningen.dk; info_dk@bat.com; brd@brd.dk; kontakt@cfh.ku.dk; forbrugerservice@forbruger.coop.dk; formand@dadafo.dk; farmaceutiske-selskab@pharmadanmark.dk; info@lunge.dk; info@privateskoler.dk; info@danishshipping.dk; drc@thehost.dk; formand@danmarksvejlederforening.dk; DA/LO-Udviklingsfonden <dalo@da.dk>; dadif@dadif.dk; info@danskerhverv.dk; jesper@helseworld.dk; Dansk Industri <di@di.dk>; Helen.gerdrup.nielsen@regionh.dk; administration@dsff.dk;

info@patientsikkerhed.dk; support@bilka.dk; dsr@dsr.dk; dtl@dtl.eu; DEG-L <lederne@deg.dk>; kontakt@dgsnet.dk; mail@danskegymnasier.dk; dh@handicap.dk; Jens Munk Kruse, dalum <jmk@dalumls.dk>; regioner@regioner.dk; Michael Esmann. SOSU <Michael.Esmann@SOSU.dk>; foa@foa.dk; 'dadl@dadl.dk'; lo@lo.dk; 'forbrugerombudsmanden@kfst.dk'; dkuni@dkuni.dk; dt@datatilsynet.dk; dsk@dsk.dk; iva@iva.dk; info@kadk.dk; dssv@dssv.dk; info@diabetes.dk; info@lunge.dk; info@sundheddanmark.nu; info@efterskoleforeningen.dk; sales@efuma.com; '3f@3f.dk'; 'ff@farmakonom.dk'; 'fa@fanet.dk'; fertin@fertin.com; oliver-twist@oliver-twist.dk; pd@pharmadanmark.dk; moedrehjaelpen@moedrehjaelpen.dk; vuc@vuc.dk; jh@tobaksindustrien.dk; info@smokesolution.com; neg@iba.dk; Max Laigaard, Randers TS <ml@randersts.dk>; kontakt@eeo.dk; fertin@fertin.com; ac@fbr.dk; info@fadd.dk; hf@fadl.dk; hej@friefagskoler.dk; dj@sctib.dk; fkf@kristne-friskoler.dk; hjj@dbi-net.dk; fas@dadl.dk; ing@fugleviglund.dk; fms@fms.dk; ftf@ftf.dk; sune@lilleskolerne.dk; mail@danskegymnasier.dk; post@hjertereforeningen.dk; horesta@horesta.dk; sek@jordemoderforeningen.dk; info@igldk.dk; national@kfum-kfuk.dk; kk@kirkenskorshaer.dk; kfs@sundkom.dk; kl@kl.dk; ka@ka.dk; info@cancer.dk; Maskinmesterskolen København <info@msk.dk>; plo@dadl.dk; info@rigsrevisionen.dk; info@landboudom.dk; landselevbestyrelse@foa.dk; los@los.dk; lu@lus.dk; gyntler@mail.dk; LH Handelsskoleelever <lh@handelselever.dk>; info@lif.dk; dmn@martec.dk; mf@mmf.dk; medico@medicoindustrien.dk; info@nbl-landsforening.dk; nnf@nnf.dk; support@pharmakon.dk; pmi.internet@pmi.com; Erik Juul Hansen, Private Gymnasier <private@gymnasier.dk>; psf@psf.nu; uc-dk@uc-dk.dk; post@udsatte.dk; kmp@sam.sdu.dk; mail@simac.dk; benny.husted@skanderborg.dk; post@skole-foraeldre.dk; sl@sl.dk; info@tobaksproducenterne.dk; aams@aams.dk; cthr@sundbynetvaerket.dk; gc@dsr.dk; Info@sygeforsikring.dk; mail@soefartens.org; info@tandlaegeforeningen.dk; post@branchedanmark.dk; kontakt@dagrofa.dk; fysio@fysio.dk; info@danskepatienter.dk; info@dansktp.dk; info@lunge.dk; kontakt@roegfrifremtid.dk; support@smoke-it.dk

Emne: Høring: Udkast til forslag til lov om ændring af lov om forbud mod tobaksreklame m.v., lov om tobaksvarer m.v., lov om elektroniske cigaretter m.v. og forskellige andre love (Udmøntning af national handleplan mod børn og unges rygning)

Til alle høringsparter

Se venligst vedhæftede høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om forbud mod tobaksreklame m.v., lov om tobaksvarer m.v., lov om elektroniske cigaretter m.v. og forskellige andre love (Udmøntning af national handleplan mod børn og unges rygning).

Sundheds- og Ældreministeriet skal anmode om at modtage eventuelle bemærkninger til udkastet **senest fredag den 21. februar 2020.**

Bemærkningerne bedes sendt til Sundheds- og Ældreministeriet på sum@sum.dk med kopi til msb@sum.dk

Med venlig hilsen

Mie Saabye

Chefkonsulent, Center for Forebyggelse og Psykiatri

Direkte tlf.: 72269603/21753362

Mail: msb@sum.dk

Sundheds- og Ældreministeriet • Holbergsgade 6 •
1057 København K • Tlf. 7226 9000 • Fax 7226 9001 • www.sum.dk

Att.: Mie Saabye
Sundheds- og Ældreministeriet
Holbergsgade 6
1057 København K

Den 21. februar 2020

Svar på høring over udkast til forslag til lov om ændring af lov om forbud mod tobaksreklame m.v., lov om tobaksvarer m.v., lov om elektroniske cigaretter m.v. og forskellige andre love (Udmøntning af national handleplan mod børn og unges rygning)

Dansk Erhverv har modtaget ovenstående udkast til lovforslag i høring. Lovforslaget er en udmøntning af den politiske aftale om en national handleplan mod børn og unges rygning. Vi har følgende bemærkninger til udkastet:

Generelle bemærkninger

Dansk Erhverv støtter formålet med lovforslaget, og finder det positivt at regeringen hermed ønsker at sætte ind mod unges rygning med en flerstrengt indsats. Dansk Erhverv er medlem sundhedsministerens Tobakspartnerskab og af partnerskabet for Røgfri Fremtid og deler regeringens målsætning om en røgfri generation i 2030. Det er Dansk Erhvervs holdning, at denne ambitiøse målsætning kun kan nås, hvis kampen mod unges rygning gøres til en samfundsopgave, der skal løftes af alle relevante aktører. Derfor er det positivt, at regeringen og aftaleparterne har udformet en aftale der ansvarliggør flere parter, herunder bl.a. rygepolitikker på ungdomsuddannelserne.

Den politiske aftale indfører et udstillingsforbud for tobak, som har været et ønske fra Dansk Erhverv igennem en længere periode, og vi bakker derfor naturligvis op om dette. Som lovforslaget nævner, har en række supermarkeds kæder på eget initiativ allerede valgt at gemme tobakken væk. Det er centralt for Dansk Erhverv, at alle salgssteder behandles ens i implementeringen og at udstillingsforbuddet kommer til at gælde uden skelen til omsætning og butiksareal. En hensigtsmæssig implementering og indfasningsperiode vil gøre det muligt for selv mindre butikker at kunne efterleve udstillingsforbuddet. Dette opfylder den politiske aftale ved at give forhandlerne metodefrihed, hvilket vi gerne vil kvittere for.

Dansk Erhverv bakker op om den politiske aftale og har som nævnt i en årrække deltaget aktivt i flere fora om tobak, der skal sikre en overholdelse af salgsaldersgrænserne hos vores medlemmer i detailhandlen. Der er stadig tale om et lovligt produkt, som efterspørges af mange ældre rygere. Det er derfor centralt for Dansk Erhverv, at den politiske aftales initiativer kan implementeres på en så lidt byrdefuld måde som muligt for detailhandlen. Vi vurderer, at dette også vil fremme aftalens formål.

Metodefriheden er et godt eksempel på denne tilgang, en anden er at lovforslagets krav om at alderskontrollsystemer online skal tage højde for, hvad der er teknologisk muligt. Dansk Erhverv stiller sig positiv overfor at kunne bruge betalingskortet til alderskontrol, men en sådan løsning kræver, at kortholders bank vil medvirke. Dansk Erhverv drøfter i øjeblikket mulighederne for implementeringen af en løsning af denne art sammen med andre relevante aktører.

Vi er dog bekymrede over, at lovforslaget introducerer en række tiltag, som er unødigt indgribende og byrdefulde for detailhandlen, hvor flere bliver svære at gennemføre i praksis og nogle er i modstrid med hinanden. Vi håber det er utilsigtet og opfordrer til at disse ændres inden fremsættelsen af det endelige lovforslag, da komplicerede bestemmelser ikke vil hjælpe butikkerne med at overholde salgsaldersgrænserne og udstillingsforbuddet, som er væsentlige indsatser i handleplanen.

De problematiske bestemmelser gennemgås kort nedenfor, og uddybes i de specifikke bemærkninger med forslag til en mere hensigtsmæssig og praktisk gennemførlig løsning.

Krav om skjulte skilte byrdefuldt og upraktisk

Detailhandlen har ansvar for at sikre, at salgsaldersgrænserne overholdes, hvilket den tager alvorligt. Men lovforslaget kræver, at skiltene først må vises, hvis en kunde beder om at købe tobak. Det vil gøre det vanskeligt at informere potentielle unge kunder om, at de ikke kan købe tobak hvis de er under 18 år og at de vil blive bedt om at vise ID.

Det er mindre end et år siden, at detailhandlen blev forpligtet til at hænge skilte med salgsaldersgrænser for tobak og alkohol op ved alle betalingskasser. Skiltene skal være udarbejdet af Sundhedsstyrelsen og bekendtgørelsen stiller detaljerede krav til skiltens størrelse, farve og placering i butikken. Nu ses disse skilte med salgsaldersgrænser, udarbejdet af myndighederne, pludselig som en potentiel reklame for tobak. Dansk Erhverv stiller sig stærkt skeptisk over for, at der skulle være fagligt belæg for at skilte med information om salgsaldersgrænser har en sådan effekt. Dertil kommer, at detailhandlen fortsat har krav om at skilte med salgsaldersgrænser for køb af alkohol og medicin og ikke længere kan have salgsaldersgrænser for tobak med på disse skilte, såfremt forslaget gennemføres.

Dansk Erhverv finder det særligt uhensigtsmæssigt, at butikspersonalet nu tilsyneladende skal fremvise salgsaldersgrænseskiltene når og hvis der opstår en situation med salg af tobak – uanset om der i øvrigt er tvivl om kundens alder. Skiltet vil derefter formentlig skulle gemmes væk igen, når transaktionen er færdig, for at undgå at reklamere yderligere for tobak.

I kombination med kravet om neutralt udformede prislister, som kun må vises på opfordring fra kunden, vil dette tiltag stille ekspedienten i en næsten komisk situation ved betjening af kunder, der ønsker at købe tobak. Det virker ikke gennemtænkt i.f.t. den praktiske virkelighed. Er det f.eks. tanken, at ekspedienterne skal have to skilte i skødet, de kan hive frem i forbindelse med køb? Dansk Erhverv finder derfor denne bestemmelse unødigt byrdefuld og i modstrid med lovforslagets formål. Skilte med salgsaldersgrænser hjælper såvel butikspersonale som kunder med at have fokus på salgsaldersgrænserne, uanset om de er udarbejdet af den individuelle butik eller

af myndighederne. Vi opfordrer derfor til, at detailhandlen også fremadrettet har mulighed for at skilte med salgsaldersgrænsen for tobak, og gerne på neutrale skilte i sort-hvide farver.

Ikke synlige prislister vil give lange kassekøer

Dansk Erhverv bakker op om muligheden for at bruge neutralt udfærdigede prislister udformet af myndighederne. Men vi finder det yderst problematisk, hvis disse neutrale prisoplysninger ikke må være synlige, men først må udleveres til kunden i forbindelse med et køb. Det er en tilføjelse, som ikke findes i den politiske aftale fra december.

Bestemmelsen forekommer ikke gennemtænkt. Hvordan forestiller man sig at den rent praktisk skal kunne føres ud i livet af butikspersonalet? I en salgssituation, hvor der typisk indgår en lang række andre varer end tobak, vil det føre til længere ekspeditionstider ved betalingskasserne, til gene for kunderne. Vi opfordrer derfor til at gøre det muligt for forhandlerne at lade prislisterne være synlige.

Dette skal også ses i lyset af kravet om standardiserede pakninger til tobaksvarer i forvejen vil give længere kassekøer, da det bliver sværere for ekspedienterne at skelne det ene mærke fra det andet.

Salgsaldersgrænser for tændstikker skal undgås m.v.

Lovforslaget indeholder flere uklare bestemmelser, der sår tvivl om rækkevidden af dem og dermed giver risiko for utilsigtede konsekvenser. Et eksempel er definitionen på "tobakssurrogater" som også skal underlægges salgsaldersgrænser. Hvis disse ikke defineres mere klart, risikerer denne formulering at forpligte salgssteder til at håndhæve salgsaldersgrænser og udstillingsforbud for eksempelvis tændstikker, lightere og lignende.

Uklare bestemmelser risikerer at få utilsigtede konsekvenser

Lovforslaget rummer flere eksempler på uklare bestemmelser, der risikerer at få utilsigtede konsekvenser. Det gælder bl.a. uklare formuleringer om placering af tobak, der til en vis grad er modstridende. På den ene side fremgår det tilsyneladende, at tobak ikke længere må placeres ved betalingskassen. På den anden side, at det vil være op til de enkelte forhandler, hvordan tobakken kan skjules i f.eks. skabe ved betalingskassen. Vi opfordrer til at det endelige lovforslag holder fast i den sidste definition, som også flugter med at lovforslaget er baseret på metodefrihed, da *"de danske butikker er lige så forskelligt indrettede, som de er mange, og derfor bør hvert enkelt salgssted kunne indrette sig, som det passer bedst"*.

Skærpet strafniveau skal håndhæves balanceret

Lovforslaget lægger op til en markant hævelse af straffen for overtrædelse af salgsaldersgrænserne i det boderne mere end fordobles. Derudover indføres en mulighed for fratagelse af retten til at markedsføre tobak i 6 måneder ved gentagne overtrædelser inden for en toårig periode.

Dansk Erhverv finder det vigtigt, af hensyn til folkesundheden og konkurrencen, at salgsaldersgrænserne håndhæves og at der er en mærkbar konsekvens ved ikke at igangsætte effektive processer for at overholde den. En fratagelse af retten til at markedsføre tobak i op til 6 måneder kan

i værste fald føre til lukningen af butikken, og det er derfor vigtigt, at håndhævelsen sker balance-ret. Sanktioner skal gives på baggrund af proces og en konkret vurdering af hvert enkelt tilfælde, herunder forsætligheden af forseelsen. Med proces menes, at forretningen skal måles på, hvorvidt der foretages den rette uddannelse og indkøring af medarbejdere, og om forretningen har den lovpligtige skiltning om salgsaldersgrænserne og ID-kontrol. Dette vil give butikkerne et øget incitament til at iværksætte initiativer for overholdelsen af salgsaldersgrænserne. Mange butikker har stor udskiftning i personalet, og det er ikke usandsynligt at nogle kan opleve næsten total udskiftning af personalet inden for en toårig periode, hvilket giver høje krav til oplæring af nyt personale.

Derudover finder Dansk Erhverv det vigtigt at understrege, at en eventuel fratagelse af retten til at markedsføre tobak kun skal gælde den enkelte butik, og ikke hele kæden, som denne butik eventuelt må være medlem af.

Effektiv håndhævelse kræver myndighedssamarbejde

Håndhævelsen af salgsaldersgrænserne ligger hos Sikkerhedsstyrelsen, som også har ansvar for andre markedsovervågningsopgaver. Sikkerhedsstyrelsen har fået ressourcer til opgaven og de er i forvejen af butikkerne. Håndhævelse af udstillingsforbuddet sker i henhold til markedsføringsloven og ligger derfor hos Forbrugerombudsmanden.

Det er ikke effektivt, hvis Forbrugerombudsmanden skal sende kontrollanter rundt i landet for at kontrollere om udstillingsforbuddet efterleves. Det vil også lægge beslag på for mange af hendes i forvejen begrænsede ressourcer. Dansk Erhverv opfordrer derfor til et samarbejde, så Forbrugerombudsmanden f.eks. kan skride ind efter anmeldelse fra Sikkerhedsstyrelsen.

Lettere adgang til at udlevere rygestopmidler må ikke være konkurrenceforvridende

Lovforslaget vil gøre det muligt for kommuner at uddele rygestopmidler til en ikke-afgrænset offentlighed, vederlagsfrit. Det fremgår at det vil være op til den enkelte kommune at vurdere, hvordan dette skal forvaltes. Dansk Erhverv skal dog påpege, at det ikke bør gøres på en måde, der skævvrider konkurrencen i.f.t. de detailvirksomheder, der sælger frihandelsprodukter indenfor rygestopmidler.

Konsekvenserne for erhvervslivet undervurderes.

Det fremgår af konsekvensvurderingen at den eneste ændring med økonomiske konsekvenser for detailhandlen i lovforslaget er implementeringen af udstillingsforbuddet. Dette er desværre forkert. Dansk Erhverv er positiv over for bestemmelsen om metodefrihed i butikkernes efterlevelse af udstillingsforbuddet, men det vil betyde tilpasninger af butikkernes indretning, og dermed en potentielt betydelig omkostning.

Dertil kommer at udstillingsforbuddet sammen med de standardiserede pakninger for tobak ikke kan undgå at medføre længere ekspeditionstider i butikkerne. Hvis ikke bestemmelserne om usynlig skiltning ændres, hvad vi opfordrer til, vil de give flere byrder ved salg af tobak. Derudover vil personalet skulle læres op i nye procedurer i forbindelse med salg af tobak. Der er foreløbig 7.210 registrerede salgssteder for tobaksvarer i Danmark, og dermed vil de foreslåede ændringer medføre betydelige økonomiske konsekvenser for branchen, samlet set.

Specifikke bemærkninger

§1, nr. 9 (side 1): Uklar formulering sår tvivl om rækkevidde af bestemmelse

Dansk Erhverv konstaterer, at lovforslaget lægger op til en stramning af rammerne for økonomiske tilskud, såfremt den indirekte kan fremme salget af tobaksvarer. Dansk Erhverv kan yderligere konstatere, på Sundheds- og Ældreministeriets overvejelser over den foreslåede ordning, at der her sigtes efter at lukke ned for markedsføring i forbindelse med arrangementer og alternative former for markedsføring, herunder af enkeltpersoner. Imidlertid kan forslagets formulering have potentielle negative effekter langt ud over hensigten. Dette gør sig gældende, idet formuleringen omkring forbuddet mod den indirekte fremmelse af salget af tobaksvarer kan forstås meget bredt. Dansk Erhverv er bekymret for, at bestemmelsen dermed kan ende med at gribe ind i, eksempelvis, leverandøraftaler mellem grossister eller detailhandlen og producenterne. I disse aftaler eksisterer blandt andet forskellige former for *entrance-* og *listing fees*, hvor leverandøren kan betale et beløb for at butikken stiller hyldplads til rådighed. Dette gør sig gældende inden for alle varegrupper.

Det er tilsyneladende ikke hensigten med tiltaget at regulere disse transaktioner mellem virksomheder, og Dansk Erhverv henstiller til at denne type aktiviteter undtages fra bestemmelsen.

§2, nr. 8 (side 3): Eksisterende løsning for standardiserede pakninger

Dansk Erhverv henstiller til, at de nærmere bestemmelser for standardiserede pakninger til tobaksvarer bør inspireres af eksisterende løsninger, fra lande der allerede har indført lignende bestemmelser, f.eks. Norge. Hvis den danske bestemmelse inspireres af allerede eksisterende løsninger, vil det betyde kortere tid til omstilling af produktionsapparatet hos producenterne. Dermed vil varelageret i detailhandlen hurtigere kunne udskiftes med standardiserede pakninger, og risikoen for at butikker vil ligge inde med forældede varer, når bestemmelsen træder i kraft, minimeres.

§4, nr. 2 (side 6): Behov for klar definition af tobakssurrogater

Dansk Erhverv gør opmærksom på, at formuleringen "(...) samt udstyr, der er beregnet til at anvende sammen med produktet.", der anvendes som en supplerende definition på *tobakssurrogater* i lovforslaget, og dermed er underlagt salgsaldersgrænser mangler en bedre definering. I modsat fald risikerer denne formulering at forpligte salgssteder til at håndhæve salgsaldersgrænser og udstillingsforbud for f.eks. tændstikker, lightere og lignende.

Dansk Erhverv anerkender behovet for at fremtidssikre bestemmelserne mod eventuelle nye tobaks- og nikotinprodukter, men der bør tages højde for ovenstående risiko ved en afgrænsning af definitionen.

§4, nr. 6 (side 6): Fratagelse af bevilling skal ske efter konkret vurdering

§4, nr. 6 ændrer "*kan der ske fratagelse af*" til "*fratages*" i bekendtgørelse af lov om forbud mod salg af tobak og alkohol til personer under 18 år med den nuværende formulering:

"Ved særlig grov eller gentagen overtrædelse af §§ 1 og 2 a kan der ske fratagelse af retten til at markedsføre tobak i en periode."

Dansk Erhverv ønsker at fastholde den eksisterende tekst, der i højere grad giver mulighed for en konkret vurdering af de i sagen væsentlige omstændigheder, med henvisning til de allerede markante bødetsigneringer der følger ved overtrædelse af salgsaldersgrænserne. Det bør således veje med i vurderingen, hvorvidt det pågældende salgssted har gjort hvad der er muligt for at overholde salgsaldersgrænserne, eksempelvis ved udførligt at instruere personalet, eller om der er tale om en bevidst forseelse.

§6, nr. 2 (side 7 + 27): Uddeling af rygestopmidler

Dansk Erhverv konstaterer, at lovforslaget vil gøre det muligt for kommuner at uddele rygestopmidler til en ikke-afgrænset offentlighed, vederlagsfrit. Det skal sikres, at dette ikke sker på en måde, der skævvrider konkurrencen for de detailvirksomheder, som sælger frihandelsprodukter inden for denne varegruppe.

Lovforslagets hovedindhold (side 13): Oplysningspligten efter markedsføringsloven

Dansk Erhverv stiller sig til rådighed, såfremt der i fremtiden skal fastsættes nærmere regler om oplysningspligten i stk. 1 efter markedsføringsloven.

2.8.2.1. (side 26): Alderskontrollsystem

Dansk Erhverv anerkender, at virksomheder, der driver internethandel til forbrugere, er forpligtede til at sikre et effektivt alderskontrollsystem, når butikken sælger varer, herunder tobaksvarer, som er underlagt aldersrestriktioner. Et krav om alderskontrollsystemer online må imidlertid tage højde for de fysiske og teknologiske begrænsninger og muligheder der er, når et salg sker på en måde, hvor køber og sælger ikke mødes.

Dansk Erhverv noterer sig, at lovforslaget anerkender, at den teknologiske løsning bør være til stede, før kravet implementeres, eksempelvis ved at alderskontrollen kan knyttes op på betalingsmidlet. Dette stiller Dansk Erhverv sig positiv over for. Alderskontrol via betalingskort kræver dog, at kortholders bank vil medvirke til en sådan løsning, da det alene er banken, der i denne løsningsmodel er bekendt med kortholders alder.

Dansk Erhverv opfordrer derfor til, at det sikres, at den rette tilgængelige løsning til et alderskontrollsystem kan implementeres hos forhandlerne, inden kravet om aldersverificering online sættes i kraft. Nuværende løsninger, som brug af NemID, vil være omstændelige og medføre et unødigt stort besvær for legitime forbrugere. Det vil derfor også være med til at flytte handlen til udlandet, hvor der ikke er tilsvarende krav.

Når en butik har indført et effektivt alderskontrollsystem for salg af tobaksvarer online, fx via betalingskort, bør ansvaret for ikke åbenlyst misbrug af systemet pålægges kunden, og ikke butikken. Butikken vil i så fald ingen forudsætninger have for ikke at stole på den af kunden leverede information.

2.8.2.2. (side 26): Skærpelse af strafniveau

Dansk Erhverv har noteret sig at lovforslaget lægger op til en markant hævelse af straffen for overtrædelse af salgsaldersgrænserne. Dette gælder bødestørrelsen, allerede fra første overtrædelse, samt mulighed for fratagelse af retten til at markedsføre tobak i 6 måneder ved gentagne overtrædelser inden for en toårig periode. Denne skærpelse svarer til mere end en fordobling af de aktuelle bødetakster.

Dansk Erhverv finder det vigtigt, af hensyn til folkesundheden og konkurrencen, at salgsaldersgrænserne håndhæves og at der er en mærkbar konsekvens ved ikke at tilstræbe overholdelsen af dem. Dog finder vi også, at de øgede bødestørrelser i sig selv vil være tungtvejende grunde til at overholde salgsaldersgrænserne. Taber en butik retten til at markedsføre tobak i en længere periode, kan det, i kombination med de betydelige bødetakster, i værste fald resultere i lukning. En fratagelse af retten til at markedsføre tobak i op til 6 måneder, bør derfor kun sanktioneres på baggrund af proces og en konkret vurdering af hvert enkelt tilfælde, herunder forsætligheden af forseelsen. Med proces menes, at forretningen skal måles på, hvorvidt der foretages den rette udannelse og indkøring af medarbejdere, og om forretningen har den lovpligtige skiltning om salgsaldersgrænserne og ID-kontrol. Dette vil give butikkerne et øget incitament til at iværksætte initiativer for overholdelsen af salgsaldersgrænserne. Mange butikker har stor udskiftning i personalet, og det er ikke usandsynligt at nogle kan opleve næsten total udskiftning af personalet inden for en toårig periode, hvilket giver høje krav til oplæring af nyt personale.

Det er derfor væsentligt, som nævnt, at brugen af disse sanktionsmidler beror på en konkret vurdering, som vil tage højde for forsætligheden og karakteren af overtrædelsen.

Derudover finder Dansk Erhverv det vigtigt at understrege, at en eventuel fratagelse af retten til at markedsføre tobak kun skal gælde den enkelte butik, og ikke hele kæden, som denne butik eventuelt må være medlem af.

Til §1, nr. 8 (side 40): Uklar formulering vedr. anbringelse af tobaksvarer

Dansk Erhverv finder følgende formulering vedrørende anbringelsen af tobaksvarer og lignende uklar og til en vis grad selvmodsigende, taget i betragtning af den efterfølgende formulering angående metodefriheden til udstillingsforbuddet:

”Med den foreslåede ophævelse af § 3, stk. 3, er det således ikke længere tilladt at placere tobaksvarer på hylder og i skabe bag ved eller under kassen, disken, baren eller lignende steder, i bokse, der hænger over kassen, over baren eller lignende steder eller i specielle automater, hvor til benyttes kort, der kun forefindes og betales ved kasserne. I forlængelse heraf ophæves § 3, stk. 4, der vedrører udformning og størrelse af hylder, skabe og bokse omtalt i stk. 3.”

(Til nr. 11, side 41):

”Det vil være op til den enkelte forhandler, om den pågældende vil skjule varerne i skabe, ved eller under betalingskasser, bag forhæng eller skydedøre, i særlige automater m.v. Ved salg af tobaksvarer, tobakssurrogater og urtebaserede rygeprodukter i fysiske butikker gives der således den enkelte forhandler metodefrihed til at bestemme, hvordan varerne kan skjules.”

Dansk Erhverv finder det centralt, at der gives metodefrihed til udstillingsforbuddet for tobak, uanset om dette sker i skab, bokse eller lignende, af hensyn til butikkernes vidt forskellige indretningsmuligheder. Derfor bakker Dansk Erhverv varmt op om ordlyden i lovforslaget på side 14;

”Denne metodefrihed skyldes, at de danske butikker er lige så forskelligt indrettede, som de er mange, og derfor bør hvert enkelt salgssted kunne indrette sig, som det passer bedst”.

Til §1, nr. 11 (side 42): Snæver fortolkning af specialforretninger for tobak

Det er væsentligt for Dansk Erhverv at specialforretninger for tobak tolkes snævert, eftersom denne type butikker i fremtiden vil være undtaget udstillingsforbuddet for tobak. Derfor kvitterer Dansk Erhverv for tilgangen i forslagsteksten. Det er vigtigt, at specialistforretningsbetegnelsen ikke vil kunne misbruges til at undgå udstillingsforbuddet, og derved opnå en konkurrencemæssig fordel.

Til §1, nr. 11 (side 42): Neutrale prislister

Dansk Erhverv bakker op om muligheden, som den fremgår i den foreslåede §5a, stk. 3, for at bruge neutralt udfærdigede lister med sortiment og priser på det pågældende salgssteds tobaksvarer - naturligvis på baggrund af sundheds- og ældreministerens anvisninger, så det sikres, at disse ikke vil kunne bruges som reklame.

Dansk Erhverv finder det dog yderst problematisk, at de neutrale oplysninger tilsyneladende ikke må ligge frit fremme og være synlige i forbindelse med betalingskasser eller lignende, men i stedet vil skulle udleveres til kunden, hvis denne anmoder om det – en tilføjelse, og en stramning overfor salgsstederne, som ikke findes i den politiske aftale fra december.

Dansk Erhverv finder det svært at forestille sig hvordan denne bestemmelse rent praktisk vil skulle føres ud i livet af butikspersonalet. I en salgssituation, hvor der typisk indgår en lang række andre varer end tobak, vil ekspedienten således være fuldt beskæftiget af at betjene kunden. Kombineret med udstillingsforbuddet og tiltaget omkring standardiserede pakker vil bestemmelsen derfor med al sandsynlighed medføre længere ekspeditionstider ved betalingskasserne, til gene for kunderne.

Dansk Erhverv finder det mest hensigtsmæssigt for opfyldelsen af lovforslagets formål – færre unge rygere – at butikspersonalet pålægges så få unødige byrder som muligt i deres arbejde. Dermed vil personalet kunne fokusere på betjening af kunden og overholdelsen af salgsaldersgrænserne. Vi vil derudover henvise til nedenstående formulering på lovforslagets side 15, der lægger op til at bestemmelsen netop ikke vil regulere adgangen til prisinformation vedrørende tobaksvarer;

”Den foreslåede bestemmelse regulerer således ikke selve adgangen til at kunne gøre sig bekendt med prisen på en tobaksvarer, tobakssurrogater, et urtebaseret rygeprodukt eller elektroniske cigaretter og genopfyldningsbeholdere med og uden nikotin, men derimod den måde, hvorpå prisen vises.” (s. 15)

På denne baggrund vil Dansk Erhverv henstille til, at sundheds- og ældreministeren i en efterfølgende bestemmelse vil angive regler for hvordan disse neutrale oplysninger udfærdigedes – eksempelvis angående oplysningernes skrifttype, skriftstørrelse, farve og lignende. Disse neutralt udfærdigede oplysninger må til gengæld hænge eller ligge fremme ved betalingsstedet – evt. reguleret af førnævnte fremtidige bestemmelse. Lignende bestemmelser angående neutrale prislister finder anvendelse i de engelske og norske udstillingsforbud for tobak, hvor de også må være synlige ved betalingskassen.

Til §1, nr. 12 (side 44): Bødeniveau for overtrædelse af udstillingsforbud

Dansk Erhverv bakker op om at fastsættelsen af bødeniveauet ved overtrædelse af udstillingsforbuddet for tobak vil bero på en konkret vurdering af den enkelte sag. Som ved overtrædelser af salgsaldersgrænsen er det væsentligt, at der lægges vægt på eksempelvis graden af forsætlighed i forseelsen. Dette med henblik på at give salgsstederne yderligere incitament til blandt andet at opkvalificere personale for bedre at sikre overholdelsen af reglerne.

Til §4, nr. 4 (side 68): Skjulte salgsaldersgrænseskilte

Dansk Erhverv stiller sig stærkt kritisk over for følgende formulering:

”Det er således hensigten, at det efter den gældende bemyndigelsesbestemmelse i § 2 a, stk. 5, i lov om forbud mod salg af tobak og alkohol til personer under 18 år, vil blive fastsat regler om, at skiltningen først skal vises, når varen efterspørges.”

Så sent som i foråret 2019 blev detailhandlen, ved *Bekendtgørelse om opsætning og placering af skilte*, forpligtet til at hænge skilte med salgsaldersgrænser for tobak og alkohol op ved alle betalingskasser. Skiltene skulle være udarbejdet af Sundhedsstyrelsen, og der blev i bekendtgørelsen lagt vægt på skiltens synlighed i salgssituationen, med henblik på en større bevidsthed om salgsaldersgrænserne. Der kunne ikke afviges fra hverken design eller farve, med henvisning til dette formål.

Ovenstående formulering udgør dermed et markant skifte fra den tidligere tilgang. Nu ses skilte med salgsaldersgrænser, udarbejdet af myndighederne, som en potentiel reklame for tobak. Dansk Erhverv stiller sig stærkt skeptisk over for, hvorvidt skilte med salgsaldersgrænser har denne effekt.

Butikkerne samtidig påkrævet at have synlige skilte med salgsaldersgrænser for alkohol ved betalingskasserne. Af samme årsag har mange af dem opsat skilte, udarbejdet af Sundhedsstyrelsen, hvor begge salgsaldersgrænser indgår. Såfremt denne bestemmelse gennemføres, vil disse butikker skulle bestille nye skilte, både med salgsaldersgrænser for tobak og alkohol.

Dansk Erhverv finder det særligt uhensigtsmæssigt, at butikspersonalet nu tilsyneladende skal fremvise salgsaldersgrænseskiltene når og hvis der opstår en situation med salg af tobak – uanset om der ellers er tvivl om kundens alder. Skiltet vil derefter formentlig skulle gemmes væk igen, når transaktionen er færdig, for at undgå at reklamere yderligere for tobak.

I kombination med førnævnte krav om neutralt udformede prisskilte, som kun må vises på opfordring fra kunden, vil dette tiltag stille ekspedienten i en næsten komisk situation ved betjening af

kunder, der ønsker at købe tobak. Dansk Erhverv finder derfor denne bestemmelse unødigt byrdefuld og i modstrid med lovforslagets formål. Skilte med salgsaldersgrænser hjælper såvel butikspersonale som kunder med at have fokus på salgsaldersgrænserne, uanset om de er udarbejdet af den individuelle butik eller af myndighederne.

Til §7 (side 77): Ikrafttrædelse af udstillingsforbud

Dansk Erhverv anmoder om en vejledende kontrol de første tre måneder efter indførelsen af udstillingsforbuddet, med henblik på at butikkerne i denne periode vil have mulighed for at indstille sig på den konkrete håndhævelse af bestemmelsen. Vi vurderer, at dette kan sikre en mere hensigtsmæssig implementering af forbuddet.

Til §7 (side 78): Ikrafttrædelse af standardiserede tobaksvarer

Dansk Erhverv noterer sig, at bestemmelsen om standardisering af pakker til tobaksvarer vil gælde for produktionen fra den 1. januar 2021, og at det vil være lovligt at markedsføre restlageret af de ikke-standardiserede pakker for detailhandlen frem til den 1. juli 2021.

Afhængig af butikkens størrelse og placering, samt den konkrete tobaksvares omsætningshastighed, kan 6 måneders overgang til at sælge ud af resterende varelager være utilstrækkelig. Det vil i så fald betyde tab for grossister og detailhandel. Tilbagekaldelse af produkter, der ikke overholder lovgivningen grundet ikrafttrædelsen af ovennævnte bestemmelse, vil stille store krav til lagerstyringen i grossist- og detailledet. Dette vil især være en risiko for mindre detailvirksomheder.

Ifølge Dansk Erhvervs oplysninger har der været 12 måneders overgangsperiode for detailhandlen i Irland, Storbritannien, Belgien og Norge, hvor standardiserede pakker for tobaksvarer er blevet indført tidligere. Derfor henstiller Dansk Erhverv til at ikke-standardiserede tobaksvarer, fremstillet før 1. januar 2021, fortsat vil kunne sælges i en 12 måneders periode, frem til den 1. januar 2022.

Vi står naturligvis til rådighed for uddybende bemærkninger.

Med venlig hilsen

Matthias Lumby Vesterdal

21. februar 2020/kpr

Sundheds- og Ældreministeriet
Holbergsgade 6
1057 København K

Høringssvar til udkast til forslag til lov om ændring af lov om forbud mod tobaksreklame m.v., lov om tobaksvarer m.v., lov om elektroniske cigaretter m.v. og forskellige andre love (Udmøntning af national handleplan mod børn og unges rygning)

Danske HF & VUC har modtaget høringen over udkast til forslag til lov om ændring af lov om forbud mod tobaksreklame m.v., lov om tobaksvarer m.v., lov om elektroniske cigaretter m.v. og forskellige andre love (Udmøntning af national handleplan mod børn og unges rygning) med svarfrist den 21. februar 2020.

Danske HF & VUC støtter kampen mod den voldsomme stigning i antallet af rygere i disse år, og derfor støtter vi også regeringens tiltag, der sigter på at sætte en stopper for børn og unges rygning.

I beskrivelsen af den kommende lovgivning fremgår det af afsnit 2.5.2. Sundheds- og Ældreministeriets overvejelser og den foreslåede lovgivning, at lovgivningen herunder lovgivning om røgfri matrikel og lovgivning om røgfri skoletid skal gælde alle institutioner med optag af børn og unge under 18 år. Samtidigt fremgår det, at voksenuddannelser mv. ikke er omfattet af kravet.

På landets voksenuddannelsescentre (VUC'er) udbydes forskellige voksenuddannelser som almen voksenuddannelse (avu), Forberedende Voksenundervisning (FVU), Ordblindeundervisning for Voksne (OBU) og hf-enkeltfag. 26 af vores 30 medlemsinstitutioner udbyder også toårigt hf, som er en ungdomsuddannelse.

Efter vores opfattelse bør voksenuddannelserne også være omfattet af den kommende lovgivning, da rygning er skadeligt for alle. Samtidig ønsker vi ikke at differentiere mellem kurserne på vores skoler, så nogle ikke må ryge, og andre godt må, alt efter hvilken uddannelse på VUC de følger. Vi ønsker heller ikke en lovgivning, der stiller VUC'erne forskelligt, alt efter hvilke uddannelser de udbyder. Vi anbefaler altså, at VUC'erne også omfattes af den kommende lovgivning.

Efter vores opfattelse er det vigtigt, at alle uddannelsesområder får lige så stort sundhedsmæssigt fokus som skoler og ungdomsuddannelser. Derfor bør alle taxameterfinansierede uddannelsesområder, også det parallelle voksenuddannelsessystem – og hvad enten de udbydes af private eller offentlige udbydere – være omfattet af loven.

Med venlig hilsen
Pernille Brøndum
Formand
Danske HF & VUC

Sundheds- og Ældreministeriet
Att. Mie Saabye
Holbergsgade 6
1057 København K
(Sendt elektronisk til: sum@sum.dk)

Høringssvar vedr. forslag til lov om ændring af lov om forbud mod tobaksreklame m.v.

21. februar 2020

Der henvises til høringsbrev dateret 24. januar 2020 om Udkast til forslag til lov om ændring af lov om forbud mod tobaksreklame m.v., lov om tobaksvarer m.v., lov om elektroniske cigaretter m.v. og forskellige andre love (Udmøntning af national handleplan mod børn og unges rygning), sagsnummer 1907151.

Sagsnummer:
EMN-2020-00178

Indledningsvis vil Danske Rederier og Færgerederierne gerne kvittere for, at den politisk aftalte nationale handleplan mod børn og unges rygning sender et klart signal om, at der i Danmark skal gøres væsentligt mere for, at unge ikke begynder at ryge.

Lovforslaget giver dog anledning til enkelte kommentarer vedr. den praktiske håndtering af ændringerne, som anført nedenfor.

I forbindelse med udvidelsen af lovens anvendelsesområde forstås det, at produkter som askebægere, piberensere, lightere og lignende produkter skal gemmes væk. Det medfører væsentligt og unødvendigt besvær for detailsalget, da eksempelvis lightere også kan bruges til andet end at antænde tobak. Desuden er det uklart i hvilket omfang udvidelsen af anvendelsesområdet vil have betydning for passagerskibenes skiltning og synlighed af særligt udpegede rygeområder.

Vores anbefaling er derfor, at man i lovforslaget bibeholder den eksisterende formulering i § 1, nr. 2, så loven fortsat finder anvendelse på "tobaksrygning". Det vil betyde, at lovens anvendelsesområde ikke udvides til at omfatte varer, der benyttes i forbindelse med tobaksvarer, men alene finder anvendelse på varer, der benyttes i forbindelse med tobaksrygning.

Vi synes ikke det tydeligt fremgår af lovforslaget i hvilket omfang danske passagerskibe (færger) i international fart er omfattet af loven. Derfor ser vi et behov for en tydeliggørelse af dette.

I den forbindelse kunne man skele til Norge, som allerede har indført neutrale pakker. Her er det vores forståelse, at detailledet opdeles i indenrigs Norge, lufthavne og endelig færger. Her er der en klar adskillelse mellem lufthavne og færger. Færger deles så igen op i lange og korte ruter, hvor man på lange ruter fortsat vil have ret til at have "color pack". Såfremt der ikke sker denne sondring, vil danske færger til eksempelvis Norge blive stillet i en konkurrenceforvridende situation.

Vi vil derfor anbefale, at der for specielt de lange ruter fortsat er mulighed for salg af "color pack". Men samtidig kunne der stilles krav om, at disse kun må udstilles i et afgrænset tobaksrum med en neutral tekst på ydersiden af rummet på samme måde, som er gældende i Norge. Etableringen af et sådant rum vil dog kræve noget forberedelse om bord på et skib, og derfor vil en overgangsperiode på 24 måneder være passende.

For de øvrige ruter, både nationale og korte internationale ruter, vil krav til ændringerne til produkternes udformning betyde, at varelageret skal udskiftes for at efterleve de nye krav. Dette kan være en omfattende, tidskrævende, langvarig og større logistisk øvelse.

Vi er derfor af den opfattelse, at der skal være tilstrækkelig tid imellem tobaksvarer produceret før 1. januar 2021 og indtil de nye regler træder i kraft. I henhold til forslaget er denne periode sat til 6 måneder, nemlig den 1. juli 2021. Distributionen til detailledet og cirkulationen af produkter hos det enkelte salgssted, i dette tilfælde en færge, kan variere meget, afhængig af hvilken type vare, der er tale om. Derfor er det vores vurdering, at alle produkter produceret før 1. januar 2021 ikke nødvendigvis vil være naturligt tømt (solgt) efter 6 måneder, da særligt en række specialprodukter, ofte kan stå på hylderne i længere tid. Dette vil med det nuværende forslag betyde, at der allerede den 1. juli 2021 skal sendes varer retur, med de logistiske udfordringer og omkostninger (så som krav til lagerstyring og koordinering) salgsstedet derved pålægges.

Igen med henvis til Norge, er vi blevet oplyst, at det nationale detailed, salgssteder og producenterne fik 12 måneder til at sikre, at markedet blev tømt. Vi vil derfor anbefale, at samme model med en overgangsperiode på 12 måneder benyttes i Danmark, da det vil lette omkostningerne for både producenterne, detaileddet og myndighederne.

Desuden er det vigtigt at erindre, at færger i international fart, eksempelvis mellem Danmark og Sverige også skal leve op til regler vedr. told og afgiftsregler fra SKAT. I den forbindelse udleverer rederierne i dag en tobakskupon efter anmodning fra SKAT. Man skal derfor i forbindelse med dette lovforslag også være opmærksom på de to gældende lovgivninger.

Såfremt de pågældende rederier ikke længere må udlevere nogen tobakskupon jf. forslaget til nyaffattet § 2, stk. 1, men i stedet skal anvende gæstens billet i forbindelse med salg, har rederierne et behov for at kunne lave en annoncering i stil med nedenstående for at orientere gæsten om de forskellige muligheder, afhængig af hvilket farvand færgen befinder sig i:

I dansk farvand:

"Om 5 minutter, lukker vi for salget af øl, vin & spiritus i dansk farvand".

I svensk farvand:

"Vi åbner nu for salget af slik & tobaksvarer i svensk farvand".

Sådanne annonceringer vil være af betydning for den tydelige adskillelse af de forskellige landes regelsæt. Det bør kunne ske, uden at det bliver betragtet som indirekte reklame.

Afslutningsvis skal det bemærkes, at høringsbrevet blev sendt til Bilfærgernes Rederiforening og Danmarks Rederiforening, men at disse to foreninger i 2017 skiftede navn til henholdsvis Færgerederierne og Danske Rederier.

Med venlig hilsen

Morten Glamsø
Chefkonsulent

Til Sundheds- og Ældreministeriet

24-02-2020

EMN-2017-01083

1338867

Danske Regioners høringssvar til ”udkast til forslag til lov om ændring af lov om forbud mod tobaksreklame m.v., lov om tobaksvarer m.v., lov om elektroniske cigaretter m.v. og forskellige andre love”

Danske Regioner kvitterer for muligheden for at afgive høringssvar på regeringens forslag til udmøntning af den nationale handleplan mod børn og unges rygning.

Unge rygning er igen begyndt at stige efter flere årtiers fald. Det er en udvikling, vi ser med stor bekymring på i Danske Regioner. Derfor hilser vi også den samlede vifte af forslag velkommen, som vi ser som et markant løft af tobaksforebyggelsen i Danmark.

Prisen på tobak er det enkeltstående mest effektive tiltag til at mindske børn og unges rygning. Herudover er høj pris på tobak den faktor, der vil mindske den sociale ulighed mest. Derfor er det særligt positivt, at regeringen og dens støttepartier i forbindelse med finanslovsaftalen har besluttet, at prisen på en pakke cigaretter skal stige til 60 kr. i 2022. Når det er sagt, er det Danske Regioners holdning, at prisen skulle have været endnu højere, idet et markant prisløft vil have størst effekt på unges rygning. Danske Regioner vil derfor opfordre til, at prisen efterfølgende stiger yderligere til 80 kr. for en pakke cigaretter.

Lovforslagene indeholder blandt andet forslag om, at tobakken ikke må være synlig for forbrugerne på salgsstederne, og at cigaretpakker skal være neutrale. Disse tiltag bifalder Danske Regioner, og forslagene er på linje med Danske Regioners tidligere udmeldinger på området.

Danske Regioner mener generelt, at det skal være nemt for de unge at være røgfri. Derfor ser Danske Regioner positivt på, at alle grundskoler, kostskoler, efterskoler, ungdomsuddannelser m.v., der har optag af børn og unge under 18 år, foreslås at være røgfri.

Nogle matrikler huser dog ungdomsuddannelser og videregående uddannelser med optag af unge, der er både under og over 18 år. I disse tilfælde kan lovgivningen blive

svær at håndhæve, da uddannelsesinstitutionerne med den nye lovgivning skal agere ud fra to regelsæt. Konkret kan det betyde, at unge under uddannelse vil blive konfronteret med rygning fra andre studerende over 18 år. Her må hensynet til børn og unge under 18 år vægte tungest. På den baggrund foreslår Danske Regioner, at loven om røgfri uddannelser gælder alle matrikler, hvor der færdes unge mennesker under 18 år.

Slutteligt vil Danske Regioner referere til høringssvarene fra Kræftens Bekæmpelse, Hjerteforeningen og Dansk Selskab for Folkesundhed, som anbefaler at se lovgivningen igennem med øje for, hvorvidt industrien kan udnytte huller i lovgivningen til salg af tobaksprodukter til unge som fx salg af 'cigarillos' med frugtsmag o.l.

Med venlig hilsen

Stephanie Lose
Formand
Danske Regioner

Ulla Astman
1. næstformand
Danske Regioner

Sundheds- og Ældreministeriet

Att.: sum@sum.dk

Kopi: msb@sum.dk

Høringsbidrag – Udkast til forslag til lovændringer (Udmøntning af handleplan mod børn og unges rygning)

DI støtter lovforslagets formål om at forebygge, at især børn og unge under 18 år begynder at ryge. Vi har gennem de seneste år fremført forslag og støttet initiativer, der bakker op om denne dagsorden.

Vi har imidlertid reservationer i tilknytning til den del af lovforslaget, der omhandler *standardiserede pakker*. Dette konkrete element indebærer, at virksomheder fuldstændig frtages retten til at anvende deres forretningskendetegn (varemærker) på de varer, de producerer og forhandler.

Vores bekymring skal ses i lyset af, at forslaget og dets tilhørende bemærkninger er formuleret på en sådan måde, at det *i princippet vil kunne anvendes på en hvilken som helst produktkategori*. Det må derfor betragtes som et generelt indgreb, der fuldstændig tilsidesætter virksomhedernes ret til at gøre brug af deres velerhvervede immaterielle ejendomsrettigheder i tilknytning til produkter, der i øvrigt er fremstillet i fuld overensstemmelse med gældende lovgivning.

Et sådant indgreb er drastisk og nødvendiggør en grundig, saglig og evidensbaseret vurdering af proportionaliteten af dette isolerede tiltags effekt i forhold til lovforslagets formål.

Heri bør indgå solide overvejelser om betydningen af intellektuelle ejendomsrettigheder og de konsekvenser, et forbud mod brug af forretningskendetegn har for virksomhederne. I betragtning af indgrebets principielle, vidtgående og generelle karakter finder vi det bekymrende, at forslaget ikke behandler disse forhold med større omhyggelighed.

Baggrunden for DI's interesse i forslaget, og de bemærkninger DI anfører nedenfor til denne del af forslaget, skal ses i dette perspektiv.

Virksomheders brug af immaterielle ejendomsrettigheder og forretningskendetegn

Vi har i Danmark en tradition for, at lovgiver respekterer borgeres og virksomheders velerhvervede rettigheder. Virksomheder i Danmark handler under normale omstændigheder i tiltro til friheden til gøre brug af deres rettigheder med mindre de derved kommer i konflikt med eksisterende lovgivning eller krænker andres rettigheder.

Rettigheder til brug af forretningskendetegn (virksomhedsnavn, produktnavn, logo mv.) har en række formål, herunder at styrke fri konkurrence ved at forbrugere, heriblandt de, som allerede anvender produkterne, kan skelne og vælge frit mellem udbudte produkter. Endvidere har varemærket en garantifunktion, hvor virksomheden indestår for, at det pågældende produkt er fremstillet efter gældende regler, ligesom det gør det muligt for den enkelte forbruger at kunne identificere de producenter, man har tillid til og produkter, man har præference for ud fra krav og ønsker om kvalitet mv.

Immaterielle ejendomsrettigheder er afgørende for danske virksomheders muligheder for at kunne omsætte de produkter og processer, der er resultatet af deres investeringer i innovation og kreativitet. For et land uden videre adgang til råstoffer er viljen og evnen til at beskytte videnbaserede aktiver derfor af stor betydning for vækst og beskæftigelse blandt virksomhederne og i samfundet.

Således dokumenterer en undersøgelse fra den europæiske patentmyndighed og EU's agentur for immaterielle ejendomsrettigheder, at 45,2 pct. af Danmarks BNP og 32 pct. af dansk beskæftigelse kan tilskrives de danske virksomheder, der hyppigst gør brug af videnbaserede rettigheder¹.

Virksomheder med kvalitetsprodukter investerer massivt i at opbygge forretningskendetegn, der er genkendelige for deres kunder. I ovennævnte undersøgelse dokumenteres endvidere, at de danske virksomheder, der hyppigst anvender varemærker, bidrager med 38,6 pct. af Danmarks BNP og 24,3 pct. af dansk beskæftigelse.

Utilstrækkelig vurdering af varemærkeforbuddets negative økonomiske konsekvenser

Med udgangspunkt i ovenstående finder vi det bekymrende, at hverken de samfundsøkonomiske eller erhvervsøkonomiske gevinster ved virksomhedernes brug af forretningskendetegn ses reflekteret i afsnittet om forslagets konsekvenser, ligesom dette afsnit heller ikke afspejler virksomhedernes tabte omkostninger, når de fratages rettighederne til at gøre brug af deres årelange investeringer i immaterielle aktiver.

Der er således ikke blot tale om mindre erhvervsøkonomiske omkostninger ved omstilling, men om reelle værditab af immaterielle aktiver, der udgør en stigende andel af den samlede værdi i danske virksomheder.

Manglende evidens for sammenhæng mellem mål og middel

Et generelt totalforbud mod at virksomheder kan gøre brug af deres velerhvervede kendetegnsrettigheder er af en sådan karakter, at det bør begrundes med støtte i substantiel evidens for, at det isoleret set utvivlsomt vil bidrage til lovens formål.

Vi noterer os, at forslaget ikke indeholder en sådan dokumentation, men derimod angiver at "Standardisering *kan medvirke* til at fjerne pakkernes reklameeffekt" [vores kursivering]. Ligeledes hæfter vi os ved, at det i forslaget anføres, at der er tale om et "...relativt nyt tiltag, og evidensen er derfor sparsom...".

¹ IPR-intensive industries and economic performance in the European union. Industry-Level Analysis report, September 2019. A joint project between the European Patent Office and the European Union Intellectual Property Office.